

การก่อเกิดและบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น:
ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลโพนางดำ อำเภอสรรพยา
จังหวัดชัยนาท

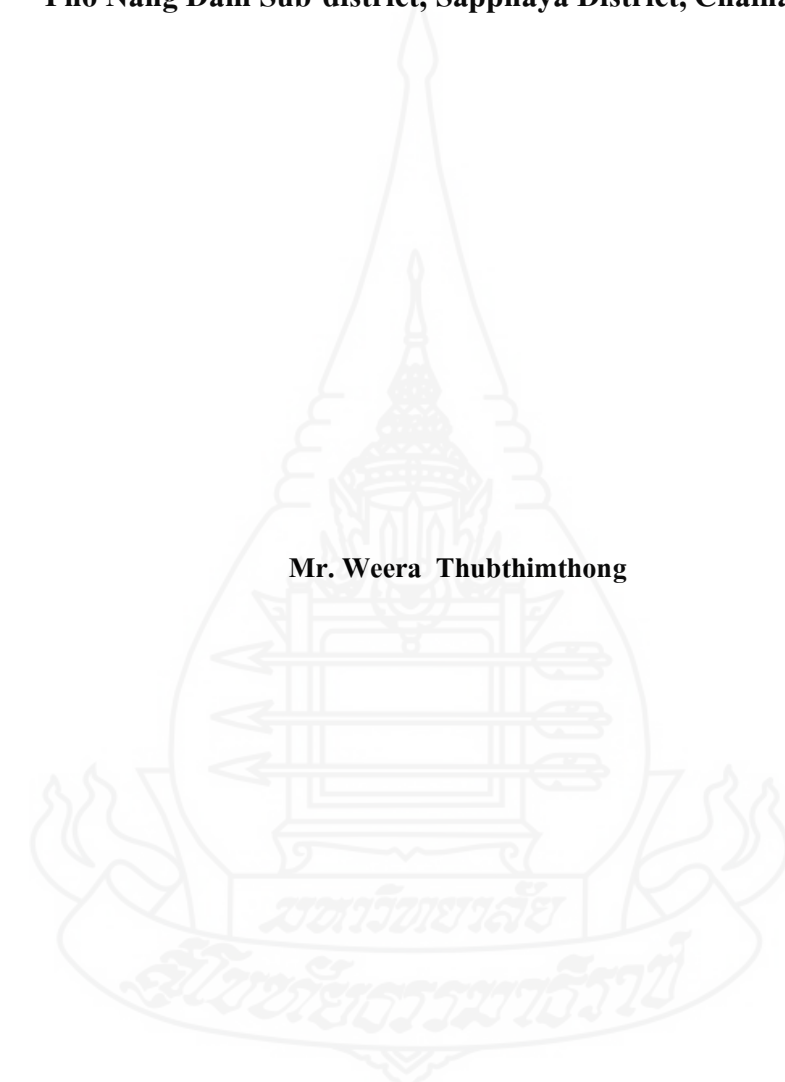


การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

**The Arising and Political Role of Local Political Groups: A Case Study of
Pho Nang Dam Sub-district, Sapphaya District, Chainat Province**

Mr. Weera Thubthimthong



An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammatirat Open University

2013

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การก่อเกิดและบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น:
ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลโปนางคำ อำเภอสรรพยา
จังหวัดชัยนาท

ชื่อและนามสกุล นายวีระ ทับทิมทอง

แขนงวิชา การเมืองการปกครอง

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล

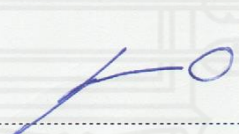
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2556

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ



ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล)



กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อุทพร อิศรชัย)



(รองศาสตราจารย์อุทพร อิศรชัย)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การก่อเกิดและบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น:
ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลโพนางคำ อำเภอสรรพยา
จังหวัดชัยนาท

ชื่อผู้ศึกษา นายวีระ ทับทิมทอง รหัสนักศึกษ 2498002605 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
(การเมืองการปกครอง) **อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล
ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) การศึกษาถึงปัจจัยหรือลักษณะสำคัญที่มีผลต่อการก่อเกิดกลุ่มการเมืองท้องถิ่น (2) ศึกษาบทบาททางเลือกของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกสมาชิกกลุ่มการเมืองท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างข้าราชการ และกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ จำนวน 21 คน รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า (1) กลุ่มการเมืองท้องถิ่นเกิดขึ้น โดยอาศัยปัจจัยความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างหัวหน้ากลุ่มและสมาชิกกลุ่มตามลักษณะระบบอุปถัมภ์ โดยมีลักษณะการรวมตัวกันอย่างหลวม ไม่มีการจัดองค์การอย่างเป็นทางการภายในกลุ่ม การรักษาสถานภาพของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นดังกล่าวขึ้นอยู่กับการจัดสรรผลประโยชน์ โดยเฉพาะตำแหน่งให้กับสมาชิกกลุ่มภายหลังการเลือกตั้ง (1) ทางการเมืองของกลุ่มเน้นกิจกรรมการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเป็นสมาชิกสภาเทศบาลและการเข้าไปบริหารงานในท้องถิ่น โดยเป็นการรวมตัวเฉพาะหน้าเพื่อเข้าแข่งขันการเมืองโดยการสมัครรับเลือกตั้งแต่ละครั้งเป็นสำคัญ และอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก ส่วนการรักษาความเป็นกลุ่มไว้ได้นั้นขึ้นอยู่กับการจัดสรรผลประโยชน์ภายหลังการเลือกตั้งให้เป็นที่พอใจแก่สมาชิกผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นส่วนใหญ่

คำสำคัญ การก่อเกิด บทบาททางการเมือง กลุ่มการเมืองท้องถิ่น ตำบลโพนางคำ
จังหวัดชัยนาท

Independent Study title: The Arising and Political Role of Local Political Groups: A Case Study of
Pho Nang Dam Sub-district, Sapphaya District, Chainat Province

Author: Mr. Weera Thubthimthong; **ID:** 2498002605; **Degree:** Master of Political Science
(Politics and Government); **Independent Study advisor:** Dr. Pathan Suwannamongkol,
Associate Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the factors or characteristics that lead to the arising of local political groups and (2) alternative roles of local political groups.

This was a qualitative research. Data were collected from related documents and from in-depth interviews with 21 key informants, consisting of members of local political groups, government employees, and citizens in Pho Nang Dam Sub-district, Sapphaya District, Chainat Province.

The results showed that: (1) local political groups arose from personal relationships between the group's leader and members under the system of mutual obligations. The local political groups were loosely organized with no official internal management. The continued existence of the local political groups depended on the distribution of benefits, especially official positions, to the group members after elections. (2) The main political role of the groups was to run for the office of municipal council member. The groups' main local administrative activities were ad hoc activities, i.e. campaigning during election time. The role relied mainly on personal relationships. The continued existence of the groups depended mainly on the members' satisfaction with the distribution of benefits after elections.

Keywords: Political role, Local political group, Pho Nang Dam Sub-district, Chainat Province

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยศึกษาถึงการก่อเกิดและบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะเทศบาลตำบลโพนางคำ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณา ความเอาใจใส่ และความช่วยเหลือแนะนำอย่างดียิ่งของอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล ผู้อำนวยการศูนย์ธรรมาธิบาลท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และรองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศรชัย ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ให้คำแนะนำปรึกษาชี้แนะทางที่เป็นประโยชน์ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง คุณพ่อสวาง คุณแม่มาลัย ทับทิมทอง ที่ให้กำเนิดข้าพเจ้า และสั่งสอนข้าพเจ้าให้เป็นคนดีของสังคม และทำประโยชน์ให้สังคมต่อไป

ขอกราบขอบพระคุณครูบาอาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทุกท่าน และคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ผ่านมา ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้เขียนตั้งแต่เริ่มเรียนจนสำเร็จการศึกษา

ขอขอบพระคุณนายสุภัทรศักดิ์ โคว์คาศัย นายกเทศมนตรีตำบลโพนางคำ คณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล ข้าราชการ พนักงานเทศบาล ตลอดจนประชาชนตำบลโพนางคำที่ได้อนุเคราะห์ให้ข้อมูลข้อเท็จจริงอันเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

ขอขอบคุณนางธนิศา ทับทิมทอง ภรรยา นางสาวมณวรรณ ทับทิมทอง และ นายธีรัช ทับทิมทอง บุตรของข้าพเจ้าที่เป็นกำลังใจที่สำคัญในการค้นคว้าอิสระฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแต่บิดา-มารดา ตลอดจนครู – อาจารย์ ทุกท่าน

วีระ ทับทิมทอง

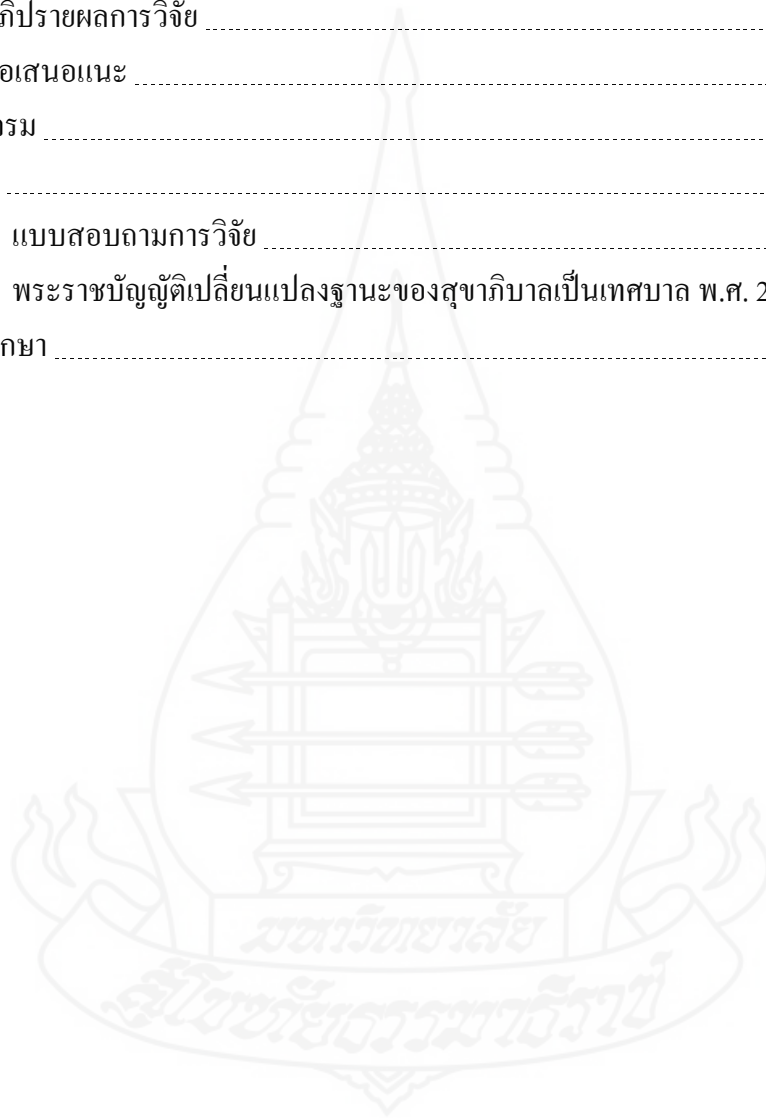
มิถุนายน 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
ทฤษฎี และแนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง	7
ทฤษฎีแนวคิดระบบอุปถัมภ์	13
ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	20
ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการเมือง	25
ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลตำบลโพนงคำ	31
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	51
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
การวิเคราะห์ข้อมูล	52
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
วิเคราะห์การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองและแนวโน้มกลุ่มการเมืองท้องถิ่น	58
วิเคราะห์กลุ่มทำน้ำ	64

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	67
สรุปผลการวิจัย	67
อภิปรายผลการวิจัย	69
ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	85
ก แบบสอบถามการวิจัย	86
ข พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542	95
ประวัติผู้ศึกษา	99



สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์แบบเดิม (ผูกพันเชิงจิตใจ) และแนวนิยมแบบใหม่ (ผูกพันเชิงพันธะสัญญา)	18
ตารางที่ 2.2 รายละเอียดถนน-ท่อระบายน้ำในเขตเทศบาลตำบลโพนางคำ	33
ตารางที่ 2.3 สถานศึกษาในเขตเทศบาลตำบลโพนางคำ	40



ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 แสดงแบบจำลองกระบวนการทางสังคม	12
ภาพที่ 2.2 โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบกลุ่ม Patronage-Client Cluster	14
ภาพที่ 2.3 โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบปิรามิด Patron-Client Pyramid	15
ภาพที่ 2.4 วงจรแห่งความสัมพันธ์ของสังคมไทย	27



บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แรงกดดันจากขบวนการหรือกลุ่มผู้เรียกร้องประชาธิปไตยในสังคมไทยในเรื่องของการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นตั้งแต่หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535 เป็นผลให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ต้องมีความชัดเจนยิ่งขึ้นในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากข้อกำหนดในกฎหมายรัฐธรรมนูญหลายมาตรา อาทิ ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐมาตรา 78 ที่ระบุว่า รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เองพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ระบบสาธารณูปโภค ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในขณะนั้น มาตรา 28 วรรค 2 กล่าวถึงการเลือกตั้งผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น และมาตรา 286 ก็ได้กำหนดให้มีกระบวนการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองท้องถิ่นมีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้สมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้นพ้นจากตำแหน่งตามกฎหมาย ส่วนมาตรา 287 เกี่ยวกับการออกกฎหมาย โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองท้องถิ่นมีจำนวนไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ เป็นต้น

นอกจากนี้การออกพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล พ.ศ.2542 ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของแรงกดดันดังกล่าว โดยสาระของกฎหมายได้มีการเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลทั่วประเทศจำนวน 980 แห่ง เป็นเทศบาลตำบลทั้งหมด สำหรับสุขาภิบาลแล้วถือเป็นการปกครองท้องถิ่นประเภทแรกที่กำลังย่างก้าวสู่ภาวะสุดท้ายนับตั้งแต่การผ่านกฎหมายดังกล่าว เพราะเป็นการปิดฉากรูปแบบการปกครองท้องถิ่นแบบแรกของไทยที่เริ่มใช้มาเมื่อ 102 ปีที่แล้ว (พ.ศ.2440 – 2542)

ความเปลี่ยนแปลงล่าสุดของเทศบาล คือ พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2542 ซึ่งได้มีการแก้ไขโครงสร้างเทศบาลให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงในเขตเทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ภายหลังจากสมาชิกสภาเทศบาลครบวาระหรือมีเหตุให้ต้องยุบสภา และยังระบุว่านับจากวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2550 เป็นต้นไป จะจัดให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงทุกเทศบาล หรือจะเลือกใช้โครงสร้างแบบให้สภาเทศบาลเป็นผู้เลือกนายกเทศมนตรีแล้วแต่เจตนารมณ์ของประชาชนในพื้นที่โดยวิธีการลงประชามติ นับได้ว่าในอนาคตประชาชนจะมีบทบาทต่อการคัดสรรผู้บริหารท้องถิ่นที่เพิ่มมากขึ้น และการจัดองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญก็เพื่อให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดอนาคตของท้องถิ่นของตนเอง แทนที่จะมีความรู้สึกว่าเป็นเรื่องของสมาชิกสภา หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นเพียงฝ่ายเดียว

ปัจจุบันเทศบาลถือได้ว่าเป็นสถาบันการเมืองการปกครองท้องถิ่นที่มีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะเป็นหน่วยการปกครองที่จัดตั้งขึ้นในชุมชนที่มีความเจริญหรือชุมชนเมือง และมีโครงสร้างการบริหารงานท้องถิ่นเป็นที่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น โดยมีข้อดี คือ มีโครงสร้างการบริหารที่สอดคล้องกับรูปแบบการปกครองประเทศในระบบรัฐสภา ซึ่งมีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันระหว่างฝ่ายบริหาร คือ คณะเทศมนตรี ฝ่ายนิติบัญญัติ คือ สมาชิกสภาเทศบาล และยังเป็นหน่วยการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่นได้หลายระดับตามแต่ความสนใจของประชาชนในท้องถิ่น เช่น ประชาชนบางคนอาจจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่นเพียงแค่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่บริหารงานในตำแหน่งต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่บางคนอาจมีความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองท้องถิ่นมากกว่านั้น เช่น สนใจที่จะเข้ามาฟังการประชุมสภาเทศบาล สนใจที่จะดูแลติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของคณะเทศมนตรี และบางคนอาจจะสนใจมากถึงกับสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นตัวแทนประชาชน เพื่อให้ได้มีโอกาสเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานในองค์กรปกครองท้องถิ่นด้วยตนเอง รวมถึงการรวมตัวกันเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

ทั้งนี้จากการศึกษากลุ่มการเมืองท้องถิ่นไทยที่ผ่านมาพบว่ามีลักษณะของกลุ่มการเมืองที่มุ่งรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกภายในกลุ่มและพรรคพวกของตนเองมากกว่าจะรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของท้องถิ่น กลุ่มการเมืองที่เกิดขึ้นเป็นการรวมกลุ่มกันระหว่างบุคคลที่มีความสนิทสนมกันมาก่อนมีความใกล้ชิดเป็นเครือญาติ ตลอดจนเป็นกลุ่มบุคคลที่ฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีในพื้นที่มารวมตัวกันนอกจากนี้ภายในกลุ่มการเมืองก็ยังมีกลุ่มอื่นภายนอกที่คอยให้

การสนับสนุนกลุ่มการเมืองให้ได้รับการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการสนับสนุนทางการเงินในการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเมื่อกลุ่มการเมืองได้รับเลือกตั้งและสามารถเข้าไปบริหารงานในท้องถิ่นแล้วก็จะมีการจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มผู้สนับสนุนภายนอกเหล่านี้เช่นกัน

ปัจจุบันพบว่าในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมีการแข่งขันกันสูงมากในการจัดตั้งกลุ่มการเมืองท้องถิ่นขึ้นมาหลายกลุ่มเพื่อแข่งขันกันเข้าไปบริหารงานในเทศบาล แม้ว่าในกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในไทย จะไม่ได้กำหนดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องสังกัดพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมือง แต่จากสภาพความเป็นจริงพบว่าการรวมกันเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่ผ่านมาในหลายพื้นที่พบว่าผู้สมัครในนามกลุ่มการเมืองสามารถรวมตัวเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งในนามกลุ่มและสามารถเข้าไปบริหารงานในองค์กรปกครองท้องถิ่นได้มากกว่าการเป็นผู้สมัครอิสระ

ปัจจุบันนับได้ว่ากลุ่มการเมืองท้องถิ่นไทยมีลักษณะการรวมตัวและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไม่แตกต่างไปจากพรรคการเมืองในระดับชาติของการเมืองการปกครองไทย เพราะเป็นการรวมตัวของบุคคลชั้นนำในท้องถิ่น และเป็นผู้ที่อ้างว่ารู้ถึงปัญหาความต้องการของท้องถิ่น ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานของรัฐในการพัฒนาความเจริญให้กับท้องถิ่น ได้มากขึ้นประกอบกับแนวทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญไทยปัจจุบันให้ความสำคัญกับโครงสร้างอำนาจทางการเมืองแบบใหม่ซึ่งไม่ได้มาจากอำนาจของราชการประจำแบบเดิม แต่เกิดจากภาคประชาชนทั่วไปมารวมกลุ่มกัน โดยมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองที่สอดคล้องกันและประสานสัมพันธ์เพื่อที่จะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองระดับท้องถิ่น จึงทำให้กลุ่มการเมืองได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไปและหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้นตามลำดับ

ดังนั้นการจะพัฒนาท้องถิ่นให้สามารถดำเนินงานตามแนวทางการกระจายอำนาจของรัฐได้นั้น นอกจากการพัฒนาการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่นแล้วจำเป็นต้องมีการพัฒนากลุ่มการเมืองในท้องถิ่นเช่นกัน เพื่อให้กลุ่มการเมืองเหล่านี้เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของประชาชนที่มีจิตสำนึกทางการเมืองท้องถิ่น พร้อมทั้งปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน และเพื่อที่จะให้ประชาชนยอมรับในการดำเนินงานของกลุ่มซึ่งจะทำให้กลุ่มการเมืองสามารถมีบทบาททางการเมืองในท้องถิ่นมากขึ้นและสามารถรักษาอำนาจทางการเมืองของกลุ่มต่อไป

ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษากลุ่มการเมืองท้องถิ่นในครั้งนี้ เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นต่อไป โดยเฉพาะกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในระดับเทศบาลตำบล ซึ่งยกฐานะมาจากสุขาภิบาลเดิมตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542เป็น

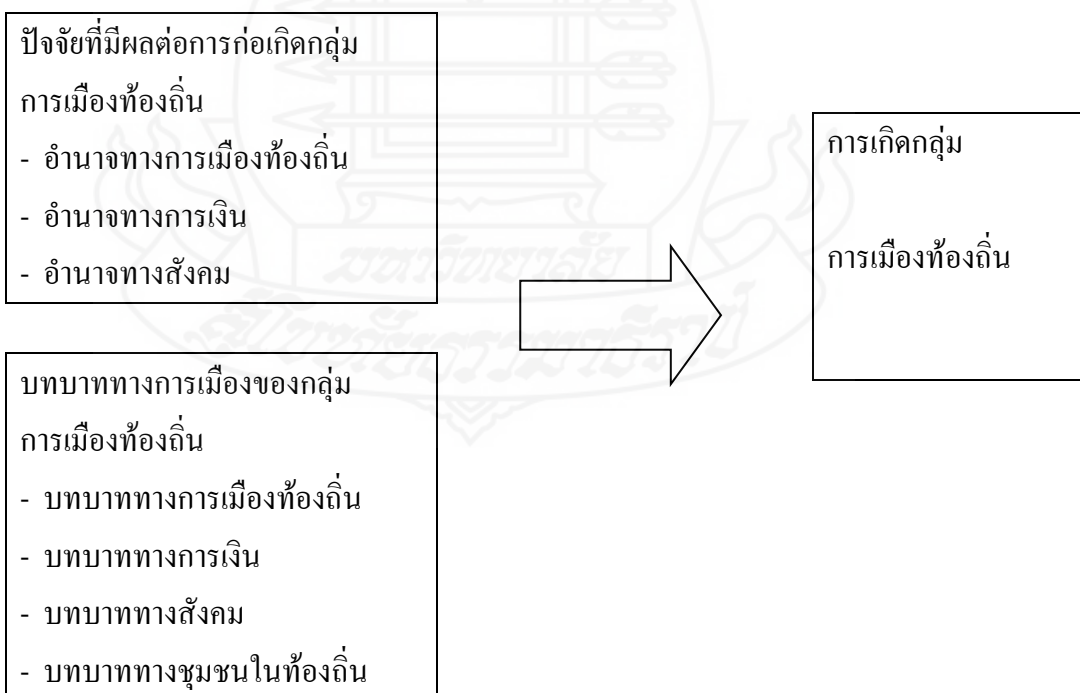
การศึกษากลุ่มการเมืองในระดับเล็กกว่าเทศบาลนคร และเทศบาลเมือง ซึ่งการศึกษาในระดับนี้ยังมีไม่มากนัก ขณะเดียวกันก็ต้องการที่จะอธิบายถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนศึกษาการดำเนินการทางการเมืองของกลุ่มเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษากลุ่มการเมืองท้องถิ่นอื่นๆ ต่อไป เพื่อที่จะนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปเป็นส่วนหนึ่งในการทำความเข้าใจและเป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มการเมืองท้องถิ่นให้มีการพัฒนาการเมืองที่ดีขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.1 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยหรือลักษณะสำคัญที่มีผลต่อการก่อเกิดกลุ่มการเมืองท้องถิ่น
- 1.2 เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการก่อเกิดกลุ่มการเมืองท้องถิ่น และบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกี่ยวข้อง และได้กำหนดกรอบแนวคิดที่ได้ทำการศึกษาดังนี้



ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

5. ขอบเขตการวิจัย

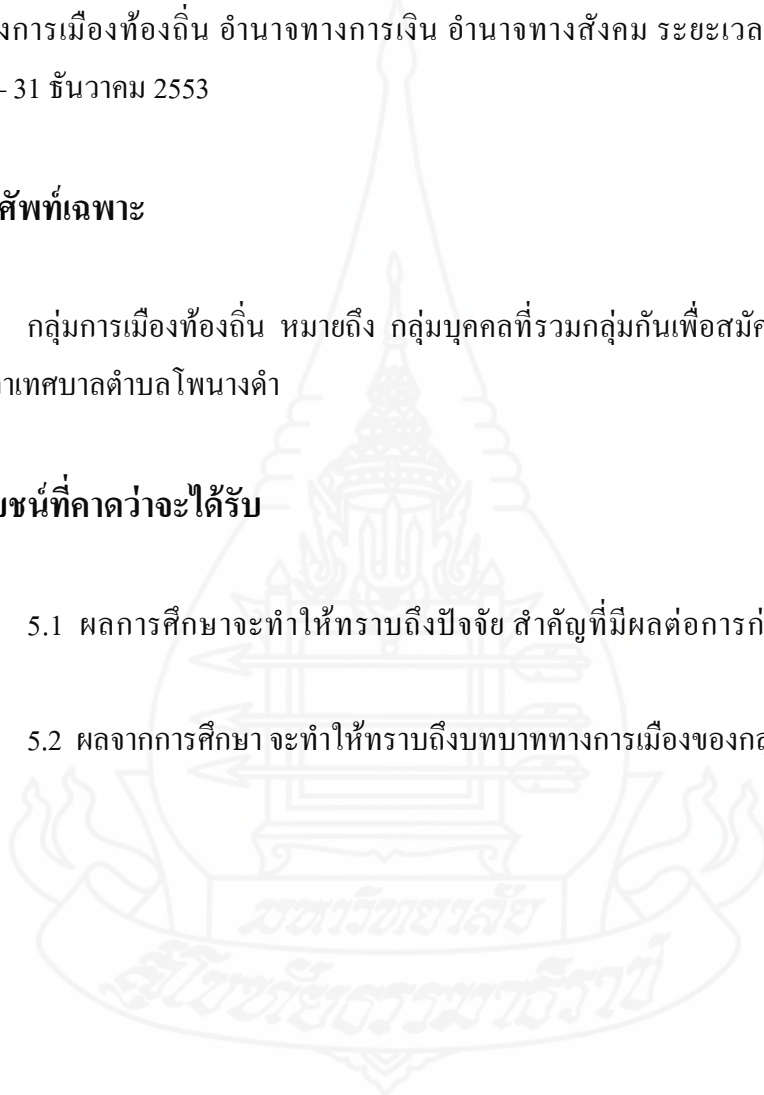
การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่เข้าสู่การเมืองท้องถิ่นอย่างเป็นทางการในเทศบาลตำบลโปนางคำ จำนวน 1 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มทำนน้ำศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลโปนางคำ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ปัจจัยที่มีผลต่อการก่อเกิดกลุ่มการเมืองท้องถิ่น คือ อำนาจทางการเมืองท้องถิ่น อำนาจทางการเงิน อำนาจทางสังคม ระยะเวลาในการดำเนินการ 1 ตุลาคม – 31 ธันวาคม 2553

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

กลุ่มการเมืองท้องถิ่น หมายถึง กลุ่มบุคคลที่รวมกลุ่มกันเพื่อสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลโปนางคำ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 5.1 ผลการศึกษาจะทำให้ทราบถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการก่อเกิดกลุ่มการเมืองท้องถิ่น
- 5.2 ผลจากการศึกษา จะทำให้ทราบถึงบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น



บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แม้ว่าในการศึกษาเรื่องกลุ่มการเมืองจะไม่ใช่อะไรใหม่ และได้มีการศึกษามานานแล้วในประเทศตะวันตก แต่สำหรับประเทศไทยได้ปรากฏการศึกษาของกลุ่มการเมืองในระดับหมู่บ้านและในระดับประเทศมาเป็นระยะเวลาไม่นานนักซึ่งถือว่ามีการศึกษาอยู่น้อยมาก (Riggs, 1967 : 211 อ้างในชาติชาย ณ เชียงใหม่, 2526 : 45) ซึ่ง Wijeyewardene (1967 : 74. อ้างในชาติชาย ณ เชียงใหม่, 2526 : 46) ตั้งข้อสังเกตประการหนึ่งว่า เป็นเพราะลักษณะสังคมไทยไม่มีเงื่อนไขที่จะก่อให้เกิดกลุ่มการเมือง จากข้อสังเกตดังกล่าวทำให้ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2526 : 45-46) กลับเห็นว่าเป็นเพราะการนำแนวคิดแบบตะวันตกเข้ามาศึกษากลุ่มการเมืองในสังคมไทย อันเป็นการมองที่ไม่ได้ให้ความสำคัญของลักษณะสังคมที่ซับซ้อนและไม่ได้ให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมืองของคนในไทยที่มีมาแต่เดิมทำให้เรามีความรู้ความเข้าใจเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับกลุ่มการเมืองในฐานะที่เป็นการรวมตัวกันของบุคคลทางการเมือง หรือในฐานะรูปแบบหนึ่งของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งที่กลุ่มการเมืองไทยมีการรวมตัวกันหลายปัจจัยในสังคมไทย และเป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายมาเป็นเวลานานแล้ว

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ความเป็นไปได้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ ของการก่อเกิดและบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลโปนางคำ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยสรุปประเด็นได้ดังนี้

1. แนวคิด เกี่ยวกับบทบาททางการเมือง
2. แนวคิด ระบบอุปถัมภ์
3. แนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
4. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มการเมือง
5. ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลตำบลโปนางคำ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎี และแนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง

ความหมายและสาระสำคัญของ “บทบาท” มีดังนี้

คำว่า บทบาท (Role) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการกระทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู ซึ่งสอดคล้องกับ งามพิศ (2532 : 101) ที่ให้ทัศนะว่า บทบาทคือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคน หรือสังคมเพื่อทำให้ผู้สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น นอกจากนี้ ชูดา (2528:61) มีความเห็นว่าโดยทั่วไปบทบาทอาจพิจารณาได้ 2 ความหมาย คือ

1. พิจารณาในด้านโครงสร้างทางสังคม บทบาท หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่างๆ ซึ่งแสดงลักษณะโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น

2. พิจารณาในด้านการกระทำต่อกันหรือปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บทบาทจึงหมายถึงผลสืบเนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำเกิดการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานภาพการปฏิสัมพันธ์นั้น

นอกจากนี้ สงวนศรี (2527 : 23-24) กล่าวว่าถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งจะพบบทบาทอยู่ 5 ลักษณะ คือ

1. บทบาทตามที่กำหนด หมายถึง บทบาทที่สังคม กลุ่ม หรือองค์การกำหนดไว้ว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม กลุ่ม หรือองค์การนั้นๆ

2. บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง หมายถึง บทบาทหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่ผู้เกี่ยวข้องคาดหวังว่าผู้อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ

3. บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง หมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่ง คิดและเชื่อว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่

4. บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติหรือแสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมักจะเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง

5. บทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้รับทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของผู้อยู่ในตำแหน่ง ซึ่งมักจะมีการเลือกรับรู้และรับรู้ที่ผิดไปจากความเป็นจริงได้

สำหรับ เลวิงสัน (Levingson. 1964 : 284-285) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการดังนี้

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน ความคาดหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบและอื่นๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้บทบาทตามความหมายนี้ คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปถึงการบ่งชี้หน้าที่อันควรกระทำ

2. บทบาท หมายถึง ความเป็นไปของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คิดและกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้นๆ

3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ แนวทางที่บุคคลพึงกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้นๆ

นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาได้อธิบายความหมายของบทบาทไว้อีก คือ บรูม (Broom) และเซลซ์นิก (Selznick, 1977 : 34-35 อ้างถึงใน งามพิศ, 2532 : 105) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

1. บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทตามอุดมคติ (The Socially Prescribed or Ideal Role) เป็นบทบาทที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้

2. บทบาทที่ควรกระทำ (The Perceived Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำในหน้าที่ตำแหน่งนั้นๆ ซึ่งอาจไม่ตรงตามบทบาทที่กำหนดไว้ ไม่ตรงตามอุดมคติทุกประการ และอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลก็ได้

3. บทบาทที่กระทำจริง (The Performed Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อ ความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและ โอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคม ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ลินตัน (Linton, 1936 : 113-115 อ้างถึงใน งามพิศ 2532 : 105) ได้ให้แนวความคิดในเรื่องสถานภาพ (Status) และบทบาท (Role) เขาเห็นว่าสถานภาพเป็นนามธรรม หมายถึง ฐานะหรือตำแหน่งจะเป็นเครื่องกำหนดบทบาทของตำแหน่งนั้นๆ ว่าตำแหน่งนั้นจะมีภารกิจอย่างไรบ้าง ดังนั้นเมื่อมีตำแหน่งเกิดขึ้น สิ่งที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งก็คือบทบาทของตำแหน่ง ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ จนกล่าวได้ว่าไม่อาจจะมีบทบาทได้โดยปราศจากตำแหน่ง หรือไม่อาจมีตำแหน่งได้โดยปราศจากบทบาท บทบาทและตำแหน่งควบคู่กันเสมอ เปรียบเสมือนเหรียญ ถ้าด้านหนึ่งของเหรียญคือตำแหน่ง อีกด้านหนึ่งของเหรียญก็คือบทบาทนั่นเอง

พาร์สันและซีลส์ (Parson and Shils, 1953 : 4) กล่าวว่า สถานภาพและบทบาทเป็นหน่วยของระบบสังคม โดยยอมรับว่าสถานภาพและบทบาทเป็นคุณลักษณะของผู้แสดงในสังคมนั้นๆ บทบาท คือ การจัดระเบียบของผู้เริ่มแสดงเป็นการสร้างและกำหนดการมีส่วนร่วมของเขาในกระบวนการที่มีการกระทำร่วมกัน ซึ่งเป็นการร่วมความคาดหวังที่เกี่ยวกับตนเองและบุคคลอื่นที่เขามีความสัมพันธ์ด้วย ส่วนสถานภาพ คือ ตำแหน่งของผู้แสดงภายในสถาบัน เป็นตำแหน่งของผู้แสดงภายในระบบสังคม ซึ่งอาศัยกลไกของสังคมเป็นตัวกำหนด

เกรชและคณะ (Krech and Others, 1962 : 28 อ้างถึงใน งามพิศ 2532 : 105) ได้กล่าวว่า บทบาท เป็นแบบแผน ความต้องการ เป้าประสงค์ ความเชื่อ ทักษะ ค่านิยมและการกระทำของ

สมาชิกที่ชุมชนคาดหวังจะต้องเป็นตามลักษณะของตำแหน่งนั้นๆ หรืออาจกล่าวสั้นๆ ว่า บทบาทคือสิทธิหน้าที่ในการกระทำของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตนเอง

เบอร์โล (Berlo, 1966 : 153) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะบทบาทไว้ดังนี้

1. บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ (Role Prescriptions) คือ บทบาทที่กำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจน ว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง

2. บทบาทที่กระทำจริง (Role Descriptions) คือ บทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้นๆ

3. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Role Expectations) คือ บทบาทที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่นว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นๆ ควรกระทำอย่างไร

ลินเดอร์สมิตและคณะ (Lindersmith and Others, 1975:400 อ้างถึงใน งามพิศ (2532:105) กล่าวว่า บทบาทของคนใดคนหนึ่งจะต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้

1. ต้องเป็นแบบหรือลักษณะเฉพาะของตนเอง
2. พฤติกรรมในสถานการณ์ที่กำหนดให้นั้นจะต้องพอเหมาะกับความเฉพาะของตน
3. ภูมิหลังของการกระทำที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่นๆ จะเป็นตัวชี้แนวทางในการกระทำที่จะเกิดขึ้น

4. ในการแสดงบทบาทนั้นๆ จะต้องมีการประเมินผลด้วยตัวเองและผู้อื่น

สวีย์โคเฮน (Cohen, 1979:35) ได้เสนอเกี่ยวกับบทบาทไว้ดังนี้

1. บทบาทที่ถูกกำหนด (Prescribable Role) เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ให้ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทใดบทบาทหนึ่ง แม้ว่าบุคคลบางคนจะไม่ได้ประพฤติตามบทบาทที่คาดหวังโดยผู้อื่น เราก็ยังคงยอมรับว่าบุคคลจะต้องปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนดให้

2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Role) เป็นวิธีการที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกมาจริงตามตำแหน่ง

3. บทบาทที่กระทำจริงเป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพได้กระทำจริง ซึ่งอาจเป็นบทบาทที่สังคมคาดหวัง หรือเป็นบทบาทที่ตนเองคาดหวัง หรืออาจเป็นบทบาทตามที่สังคมคาดหวังและตนเองคาดหวังด้วย

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทในรูปแบบต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ถ้าบทบาททั้งหลายมีความสอดคล้องกัน โดยเฉพาะบทบาทตามความคิดของผู้ที่อยู่ในตำแหน่ง บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง บทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ ก็จะเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่ราบรื่น แต่ถ้ามุมมองดังกล่าวไม่สอดคล้องกันเช่น บทบาทที่ปฏิบัติจริงไม่ตรงกับบทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง

บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง ไม่ตรงกับบทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง ฯลฯ สถานการณ์เช่นนี้ จะทำให้เกิดความขัดแย้งของบทบาท (Role Conflicts)

ความสำคัญเกี่ยวกับบทบาทมีดังนี้

1. ทำให้เกิดการแบ่งหน้าที่ระหว่างสมาชิก ตามความถนัดและความสามารถ
2. ทำให้สมาชิกในสังคมรู้ถึงฐานะและความรับผิดชอบของตนเอง
3. ทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบ สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามหน้าที่ของตน ไม่ก้าว

ก้าวกัน

4. ทำให้สมาชิกแต่ละคนรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตนตามสถานภาพและ

บทบาท

ทฤษฎีบทบาท (Role Theory)

ในการศึกษารัฐนี้ คงไม่สามารถละเอียดที่จะมีกล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีบทบาท (Role Theory) ได้ การเข้าใจทฤษฎีบทบาทจะทำให้สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมมนุษย์ได้ ดังนั้นสมาชิกทุกคนในสังคม จึงควรที่จะเรียนรู้บทบาทกันและกันว่าเมื่อไร เวลาไหน และที่ใด บุคคลควรจะแสดงบทบาทอย่างไร จึงจะเหมาะสมอันเป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย

ทฤษฎีบทบาทมีการมองใน 2 ลักษณะคือ แนวโครงสร้างและแนวปฏิสังสรรค์ สัญลักษณ์นิยม ในลักษณะแนวโครงสร้างนิยมนั้น บทบาทจะถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ถูกกำหนด กฎเกณฑ์ไว้ในสังคม ถูกคาดหวังไว้ว่าบุคคลในสถานภาพใดควรมีบทบาทอย่างไร เมื่อบุคคลเข้าดำรงในสถานภาพนั้นๆ ก็จะมีบทบาทตามที่สังคมคาดหวังไว้เช่นนั้นและบุคคลอื่นๆ ก็จะคาดหวัง บทบาทของผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ตามที่คิดว่าเป็นค่านิยม บรรทัดฐานที่กำหนดให้ มีบทบาท พฤติกรรมนั้นๆ ส่วนการมองบทบาทในแนวปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์นิยม จะให้ความสำคัญกับ กระบวนการ ซึ่งบุคคลจะทำความเข้าใจได้ว่า บุคคลอื่นให้ความหมายและคาดหวังกับตนเอง อย่างไร ในการที่จะมีบทบาทในสังคม อันจะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีการปฏิสังสรรค์ทางสังคมต่อกันนั้นๆ เองด้วย

1. ทฤษฎีบทบาท-การได้รับ (Role Taking) จอร์จ เฮอร์เบิร์ต มีด (George Herbert Mead, 1863-1931) อ้างถึงใน งามพิศ (2532 : 108) ได้แบ่งตน (Self) ออกเป็น 2 ส่วนคือ

(1) ด้านสถาบันมิติ ประกอบด้วย

- สถาบัน ได้แก่ หน่วยงานหรือองค์กร ซึ่งจะเป็น กรม กอง โรงเรียน โรงพยาบาล บริษัทร้านค้า หรือ โรงงานต่างๆ ที่มีวัฒนธรรมของหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ครอบคลุมอยู่

- บทบาทหน้าที่ สถาบันจะกำหนดบทบาท หน้าที่ และตำแหน่งต่างๆ ให้บุคคล ปฏิบัติ มีกฎและหลักการอย่างเป็นทางการ และมีธรรมเนียม (Ethics) การปฏิบัติที่มีอิทธิพลต่อบทบาทอยู่

- ความคาดหวังของสถาบันหรือบุคคลภายนอก เป็นความคาดหวังที่สถาบันหรือ บุคคลภายนอกคาดว่าสถาบันจะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย เช่น โรงเรียนมีความคาดหวังที่จะต้องผลิตนักเรียนที่ดีมีคุณภาพ ความคาดหวังมีค่านิยม (Values) ของสังคมครอบคลุมอยู่

(2) ด้านบุคลาณัติ ประกอบด้วย

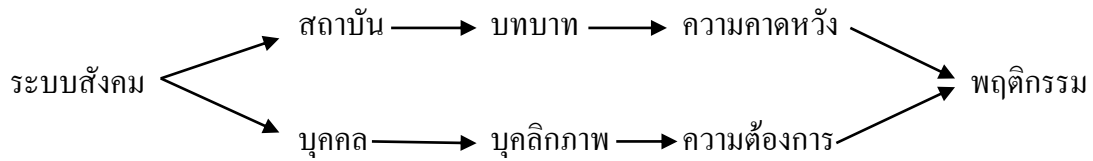
- บุคลากรแต่ละคนซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสถาบันนั้นๆ เป็นบุคคลในระดับต่างๆ เช่น ในโรงเรียนมีผู้บริหาร โรงเรียน ครู อาจารย์ คนงาน ภารโรง มีวัฒนธรรมย่อยที่ครอบคลุมต่างไปจากวัฒนธรรมโดยรวม

- บุคลิกภาพ หมายถึง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ เจตคติ อารมณ์ และแนวคิด ซึ่งบุคคลที่เข้ามาทำงานในสถาบันนั้นจะมีความแตกต่างปะปนกันอยู่และมีธรรมเนียมของแต่ละบุคคลเป็นอิทธิพลครอบงำอยู่

- ความต้องการส่วนตัว (Need-Dispositions) บุคคลที่มาทำงานสถาบันมีความต้องการที่แตกต่างกันไป บางคนทำงานเพราะต้องการเงินเลี้ยงชีพ บางคนทำงานเพราะความรัก บางคนต้องเกียรติยศชื่อเสียง ความก้าวหน้า บางคนต้องการการยอมรับ บางคนต้องการความมั่นคงปลอดภัย เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีค่านิยมของตนเองครอบคลุมอยู่

ด้านสถาบันมิตินั้นจะยึดถือเรื่องสถาบันซึ่งมีบทบาท ต่างๆ เป็นสำคัญ บทบาทที่สถาบัน ได้คิดหรือกำหนดไว้จะต้องชี้แจงให้บุคลากรในสถาบัน ได้ทราบอย่างเด่นชัด เพื่อจะได้กำหนดการคาดหวังที่สถาบันได้กำหนดไว้ในบทบาทของตนออกมาตรงกับความต้องการผลผลิตของสถาบันนั้น ส่วนในด้านบุคลาณัติ ประกอบด้วยตัวบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถาบันนั้น ซึ่งบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่ก็มีบุคลิกภาพที่เป็นตัวเองที่ไม่เหมือนกัน ในแต่ละคนต่างก็มีความต้องการในตำแหน่งหน้าที่การงานที่แตกต่างกันออกไป ทั้งสองมิตินี้ระบบสังคมเป็นสิ่งที่มอิทธิพลต่อการบริหารงานเป็นอันมาก ถ้าหากว่าทุกสิ่งทุกอย่างราบรื่นดี การบริหารงานนั้นสามารถที่จะสังเกตพฤติกรรมได้ (Social Behavior or Observed Behavior)

2. ทฤษฎีกระบวนการทางสังคม เกทเซลส์และกูบา (Getzels and Guba, 1968:56) ได้กล่าวเกี่ยวกับบทบาทไว้ว่า ในระบบสังคมหนึ่งๆ จะประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ มิติด้านสถาบัน ได้แก่สถาบัน บทบาท และความคาดหวัง ส่วนมิติด้านบุคคล ได้แก่ บุคลิกภาพและความต้องการ มิตินี้ทั้งสองด้านนี้ต่างมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และผลสุดท้ายก็จะเป็นพฤติกรรมที่เห็นได้ในสังคม



ภาพที่ 2.1 แสดงแบบจำลองกระบวนการทางสังคม

ที่มา : เสริมศักดิ์, 2521 : 54

3. ทฤษฎีบทบาทของราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton's Role Theory) อ้างถึงในพิทยา (2535 : 14) กล่าวว่า ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครู ต้องแสดงพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์ เป็นต้น ผู้ที่มีตำแหน่งจะปฏิบัติหน้าที่ที่ผสมบทบาท หรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆ อย่าง เช่น บุคลิกของผู้สวมบทบาท ลักษณะของสังคม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมนั้นด้วย

4. ทฤษฎีบทบาทของเนเดล (Nadel's Role Theory) นักมานุษยวิทยา อ้างถึงใน พิทยา (2535 : 14) กล่าวว่า บทบาทคือส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม 3 ลักษณะคือ

- (1) ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท เช่น ครูต้องพูดเก่งหรือมีอารมณ์ขัน
- (2) ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดมิได้เช่นเป็นครูต้องสอนหนังสือ เป็นแพทย์ต้องรักษาคนไข้ เป็นตำรวจต้องจับผู้ร้าย
- (3) ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภา เป็นต้น

ถ้ากำหนดให้

p คือ บทบาท

a คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท

b คือ ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดมิได้

c คือ ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย

ดังนั้นจึงเขียนเป็นสมการบทบาทได้ว่า

$$P = a + b + c + \dots + n$$

จากสมการอธิบายได้ว่า บทบาทต้องประกอบด้วยส่วนประกอบหลายๆ ส่วน อย่างน้อย 3 ส่วนขึ้นไปจนถึง n ส่วน

5. ทฤษฎีบทบาทของโฮมันน์ (Homann's Role Theory) อ้างถึงใน พิทยา (2535 : 15) กล่าวว่า บุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ตอนกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือ เพราะเป็นครู พอตอนเย็นต้องแสดงบทบาทดูแลเลี้ยงดูบุตรเพราะเป็นพ่อแม่ เป็นต้น

6. ทฤษฎีบทบาทของพาร์สัน (Parson's Role Theory) อ้างถึงใน พิทยา (2535 : 15) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคม ทำให้มนุษย์เพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลที่มีเพื่อนมาก ก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

7. ทฤษฎีบทบาทของกู๊ด (Good's Role Theory) อ้างถึงใน พิทยา (2535 : 15) กล่าวว่า บทบาทคือแบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคล และบทบาทดังกล่าว เป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้นๆ

จากความหมายของบทบาท แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท จึงสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล ซึ่งอยู่ในฐานะหรือตำแหน่งหรือมีสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสังคมได้กำหนดให้ทำหน้าที่ต้องปฏิบัติ บทบาท และสถานภาพเป็นสิ่งที่ควบคู่กัน นั่น คือสถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นๆ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร ส่วนบทบาทเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่สังคมได้กำหนดไว้ ในแต่ละสถานภาพ การแสดงบทบาทจะสอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม ในสถานภาพหนึ่งๆ บุคคลอาจจะต้องแสดงบทบาทมากมาย

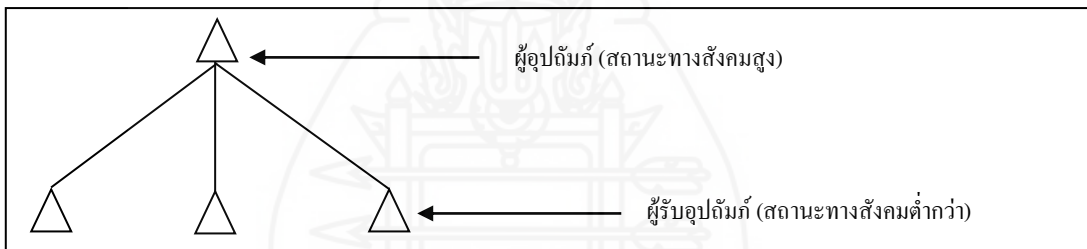
2. ทฤษฎีแนวคิดระบบอุปถัมภ์

2.1 แนวคิดระบบอุปถัมภ์

ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในทางสังคมวิทยา James C. Scott ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างคนในสังคมที่มีฐานะบทบาทต่างกัน และอาจพิจารณาเป็นแบบหนึ่งของความสัมพันธ์แบบ Dyadic (ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คน) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ของมิตรภาพแบบประโยชน์ใช้สอย คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่า (ผู้อุปถัมภ์) จะใช้อิทธิพลและสิ่งที่มีอยู่คุ้มครองให้ผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างแก่ผู้มีฐานะด้อยกว่า (ผู้อุปถัมภ์) ซึ่งก็ต้องตอบแทนด้วยการให้ความจงรักภักดีแบบช่วยเหลือตอบแทนรวมทั้งการอุทิศตนรับใช้แก่ผู้อุปถัมภ์ (ธีรยุทธ บุญมี, 2533 : 199)

อคิน รพีพัฒน์ (อ้างในอมรา พงศาพิช และปรีชา คุวินทร์พันธุ์, 2543 : 3-4) ได้กล่าวว่าระบบอุปถัมภ์เป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของสังคมไทย เนื่องจากเป็นสังคมที่มีการกำหนดสถานภาพของบุคคลลดต้นจากบนมาสู่ล่าง นั่นคือสังคมไทยเป็นสังคมที่โครงสร้างที่เน้นความแตกต่างระหว่างฐานะตำแหน่ง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่มีฐานะตำแหน่งสูง

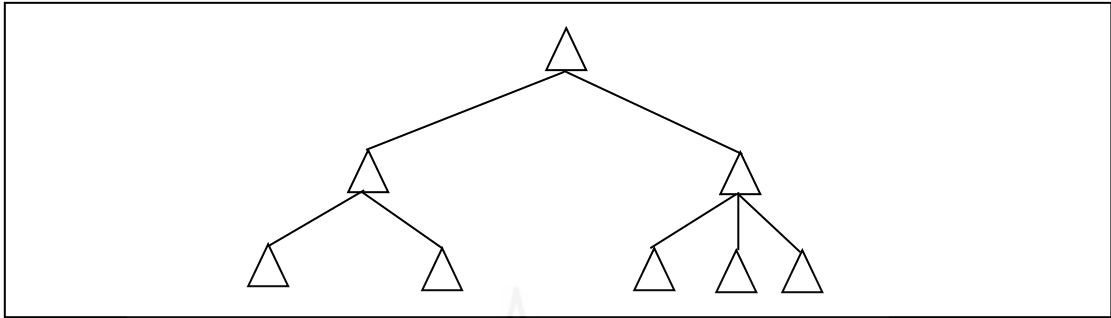
กว่าและผู้รับอุปถัมภ์ที่มีฐานะต่ำกว่า นอกจากนี้ระบบอุปถัมภ์ยังเป็นผลมาจากความเชื่อของสังคมไทยในเรื่องบุญ กรรม และเรื่องตายแล้วเกิดใหม่ เช่น ความเชื่อที่ว่าผู้ที่เกิดมาท่ามกลางเงินทองทรัพย์สินอันอาจ วาสนา เป็นเพราะกรรมที่ทำไว้แต่ปางก่อน คนเราเกิดมาไม่เท่าเทียมกันด้วยเหตุที่บุญบารมีที่ได้สะสมไว้แต่ปางก่อน เมื่อมีการยึดถือความแตกต่างในระดับสูง-ต่ำ ของฐานะตำแหน่งเป็นหลักเราจึงพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่แตกต่างกันในฐานะตำแหน่งเป็นแบบที่มีความสำคัญยิ่งในการจัดระเบียบสังคม ในด้านพฤติกรรมความสัมพันธ์ที่สำคัญและเห็นได้ง่ายที่สุดคือความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่ผู้น้อย หรือความสัมพันธ์แบบลูกพี่-ลูกน้องเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานความไม่เสมอภาคในการเปลี่ยนแปลงประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมก็ตาม ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เองที่เราเรียกว่าความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ เนื่องจากโครงสร้างสังคมไทยประกอบด้วยความสัมพันธ์แบบไม่เท่าเทียมกันเป็นความสัมพันธ์แนวดิ่งโดยตลอดทั้งสังคม ทำให้เกิดโครงสร้างความสัมพันธ์กลุ่มผู้อุปถัมภ์ในแนวดิ่ง หมายถึง ผู้อุปถัมภ์มีสถานะในสังคมสูงและให้การอุปถัมภ์ผู้ที่มีสถานะทางสังคมต่ำกว่าดังภาพ



ภาพที่ 2.2 โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบกลุ่ม Patronage-Client Cluster

ที่มา : James C. Scott อ้างในอมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์, 2543 : 57

และความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ต้องมีความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวมีความผูกพันด้วยอารมณ์ความรู้สึกในบางครั้งผู้อุปถัมภ์คนหนึ่งๆ จึงไม่สามารถสัมพันธ์โดยตรงกับผู้อุปถัมภ์ทุกคนได้แต่ยังมีศูนย์กลางอยู่ที่บุคคลคนเดียวดังภาพ



ภาพที่ 2.3 โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบปิรามิด Patron-Client Pyramid

ที่มา : James C. Scott อังในอมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์, 2543 : 57

ในระบบอุปถัมภ์ผู้อุปถัมภ์มักจะอยู่ในฐานะที่ให้บริการและความช่วยเหลือผู้อื่นได้อย่างสะดวกสบาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของทั้งฝ่ายผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์จะขึ้นอยู่กับประโยชน์ที่ต่างฝ่ายต่างก็ต้องการและคาดหวังว่าจะได้รับจากอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ธีรยุทธ บุญมี (2533 : 205-207) กล่าวว่าผู้อุปถัมภ์จะมีทรัพยากรอยู่ด้วยกัน 3 ลักษณะ คือ

1. ความรู้เฉพาะหรือทักษะของผู้อุปถัมภ์เอง
2. การควบคุมกรรมสิทธิ์ในปัจจัยต่างๆ เช่น ที่ดิน เงิน เครื่องจักร
3. การควบคุมอำนาจหน้าที่บางด้าน (Public authority) เช่น การอยู่ในตำแหน่ง

กำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

ส่วนผู้ถูกอุปถัมภ์ก็สามารถให้ประโยชน์แก่ผู้อุปถัมภ์ของตนได้ 4 ลักษณะ คือ

1. การตอบแทนด้านแรงงานหรือด้านวัตถุ ในสังคมไทยที่เห็นบ่อยครั้งก็คือการนำเอาแกงส้มต้มหวานมากำหนดให้แก่ผู้อุปถัมภ์ในลักษณะเป็นการแสดงความจงรักภักดีหรือความผูกพันเป็นครั้งคราว

2. การตอบแทนด้วยหน้าที่ทางทหารหรือการต่อสู้ในบางครั้งที่มีเหตุร้ายเกิดขึ้นหรือในกรณีที่ผู้อุปถัมภ์เป็น “นักเลง” ในท้องถิ่นด้วย

3. การตอบแทนเชิงพิธีกรรมหรือศาสนา เป็นการแสดงออกในเชิงพิธีกรรมถึงความจงรักภักดีเช่น การที่ผู้ได้อุปถัมภ์ต้องไปรดน้ำผู้อุปถัมภ์ในวันสงกรานต์ วันเกิดหรือการไปร่วมงานและช่วยงานในการประกอบพิธีกรรมที่ผู้อุปถัมภ์จัด

4. การตอบแทนในทางการเมือง การเป็นหัวคะแนนช่วยหาเสียงแก่ผู้อุปถัมภ์ในการเลือกตั้ง

2.1.1 ลักษณะระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย

สนธิท สัมครการ (2532 : 25-29) แบ่งออกได้ 4 รูปแบบ คือ

1. ระบบอุปถัมภ์ที่มีอยู่ในหมู่ญาติ นับว่าเป็นระบบที่เก่าแก่มากระบบหนึ่งในสังคมไทยตามวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างญาติอวุโส (พี่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ฯลฯ) กับญาติผู้น้อง (น้อง ลูก หลาน หลาน) เป็นการอุปถัมภ์อย่างชัดเจนเป็นระบบที่เก่าแก่ที่สุดระบบหนึ่งในสังคมไทยและน่าจะเป็นระบบที่คงทนถาวรที่สุดด้วย

2. ระบบอุปถัมภ์ในหมู่มิตรสหาย ความเป็นเพื่อนในสังคมไทยปรากฏออกมาได้หลายรูปแบบ เช่น เพื่อนเล่น เพื่อนร่วมรุ่น เพื่อนร่วมชั้น เพื่อนสถานการศึกษา และเพื่อนตาย เป็นต้น ความคาดหวังระหว่างเพื่อนเป็นไปอย่างลึกซึ้งและหนักแน่นมากกว่าบางสังคม เพื่อนในสังคมไทยคาดหวังต่อกันและกันมากกว่า ความเป็นเพื่อนแท้จึงมักจะวัดกันได้ด้วยพฤติกรรมกรช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันหรือการที่เพื่อนซึ่งมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่าให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำกว่า หากเพื่อนที่มีฐานะสูงกว่าให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนผู้ด้อยฐานะอย่างสม่ำเสมอแล้วความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนก็จะแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นจนถึงขั้นกลายมาเป็นญาติสนิทกันก็ได้ เพื่อนผู้ให้ความอุปถัมภ์ด้วยวิธีต่างๆ ตามสติปัญญา และความสามารถที่ตนมีอยู่ การตอบแทนบุญคุณบางครั้งก็แสดงออกด้วยการนำสิ่งของเล็กๆ น้อยๆ มาให้ในโอกาสอันควร

3. ระบบอุปถัมภ์ในองค์กรต่างๆ ระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นของรัฐหรือของเอกชนก็ตาม มักจะถูกมองในแง่ลบอยู่ตลอดเวลาว่าระบบอุปถัมภ์ทำให้การบริหารงานขาดประสิทธิภาพซึ่งก็มีส่วนจริงอยู่บ้าง การใช้ระบบอุปถัมภ์มากเกินไปก็อาจก่อให้เกิดความระส่ำระสายเกิดการเสียขวัญและเสียกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานผู้อยู่นอกวงอุปถัมภ์ได้เช่นกัน ปัจจุบันแม้้องค์กรต่างๆ ได้พยายามที่จะลดบทบาทและความสำคัญของระบบอุปถัมภ์ลงและมีการใช้ระบบคุณธรรมมากขึ้น แต่ระบบอุปถัมภ์ก็ยังคงมีอยู่โดยทั่วไปอาจจะแปลงรูปแบบแฝงและดำเนินการอย่างแนบเนียนมากขึ้น

4. ระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ เป็นระบบอุปถัมภ์ที่น่าจะมีลักษณะคงทนถาวรน้อยกว่าแบบอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว แต่ลักษณะอื่นๆ ของระบบอุปถัมภ์ยังมีอยู่ครบไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการปฏิบัติต่างตอบแทน ความสูงศักดิ์ของผู้อุปถัมภ์และความจงรักภักดีของผู้รับอุปถัมภ์สำหรับในสังคมไทยระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพหรือข้ามอาชีพนี้อาจจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มข้าราชการกับพ่อค้า และกลุ่มนักการเมืองกับชาวไร่ชาวนา การอุปถัมภ์ระหว่างข้าราชการและพ่อค้าเป็นไปในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางด้านวัตถุประสงค์มากกว่า คือ ฝ่ายข้าราชการจะอำนวยความสะดวกประโยชน์บางประการให้แก่พ่อค้า นักธุรกิจ ซึ่งจะเป็ฝ่ายทดแทนบุญคุณหรือตอบแทนด้วยการให้เงินทองหรือทรัพย์สินมีค่าอย่างอื่น ส่วนความสัมพันธ์

เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองกับชาวไร่ชาวนานั้น จะเห็นชัดเจนมากในระยะเวลาใกล้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักการเมืองนั้นมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่าชาวไร่ชาวนา และแน่นอนที่บุคคลเหล่านี้ต้องการคะแนนเสียงจากชาวไร่ชาวนา แต่ชาวไร่ชาวนาผู้มีฐานะยากจนก็ต้องการความช่วยเหลือทางด้านวัตถุจากนักการเมืองไม่ว่าจะเป็นเรื่องน้ำ ถนนหนทาง หรือทรัพย์สินเงินทองอย่างอื่น ๆ

2.1.2 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย

ปัจจุบันสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงสู่ระบบการผลิตสมัยใหม่มากขึ้นแต่ระบบอุปถัมภ์ก็ยังคงมีอยู่ ซึ่งระบบอุปถัมภ์ดังกล่าวได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เป็นประโยชน์ทางการผลิตสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะระบบอุปถัมภ์ที่ทำให้คนต้องสัมพันธ์กันเชิงพันธสัญญา และเชิงพาณิชย์ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกันมากขึ้น เช่น คนกรุงเทพฯ เอาใจคนใช้ คือการใช้ความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์แทนการขาดแคลนแรงงานในบ้าน ผู้บริหารรัฐวิสาหกิจสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับพนักงาน โดยเฉพาะที่สมัยสหภาพรัฐวิสาหกิจยังเข้มแข็ง เพราะหากโดนนักการเมืองปลดออกก็อาศัยแรงงานช่วยปกป้องเป็นการใหญ่จนกระทั่งนักการเมืองไม่กล้าแตะผู้บริหารรัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้บางอาชีพเช่น วิศวกร ซึ่งเป็นวิชาชีพที่ผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวจะต้องมีการตกลงทำสัญญากับนายจ้างในการจ้างงาน ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและวิศวกรจึงเป็นความสัมพันธ์ภายใต้เงื่อนไขสัญญาว่าจ้างที่ได้ตกลงกันไว้ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งละเมิดสัญญาอีกฝ่ายก็สามารถเรียกร้องความเป็นธรรมได้เช่นกัน (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2539 : 172)

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมเกิดการเปลี่ยนแปลงคือ ปัจจัยความเป็นสมัยใหม่ หรือกระบวนการพัฒนา (Modernization) โดยมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างๆ คือ (ธีรยุทธ บุญมี, 2533 : 213)

1. ความสัมพันธ์ตามระบบอุปถัมภ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ ถูกคุกคามอย่างรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจากกระบวนการพัฒนา อำนาจอธิปไตยส่วนกลางมักเข้าไปกระทบความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมอย่างรุนแรง เช่นเดียวกับเศรษฐกิจแบบพาณิชย์จนกล่าวได้ว่าระบบอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมกับแบบสมัยใหม่จะมีรายละเอียดแตกต่างกันไปอย่างสิ้นเชิง

2. การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจซึ่งมีลักษณะหลายด้าน (More Differentiation) ในด้านหนึ่งทำให้เกิดทรัพยากรใหม่ๆ ซึ่งเป็นศักยภาพให้ผู้นำท้องถิ่นสร้างระบบอุปถัมภ์ของตนขึ้นได้แต่ในอีกด้านหนึ่ง จำกัดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์จากหลายลักษณะหลากหลาย (Multiplex) มาสู่เฉพาะด้านมากขึ้นเพราะในขณะที่ผู้อุปถัมภ์ในสมัยดั้งเดิมเป็นเหมือนผู้ให้ความคุ้มครองอย่างรอบด้าน ผู้อุปถัมภ์ในยุคใหม่มีแนวโน้มที่จะมีทรัพยากรหรืออิทธิพลที่แคบลงและมีลักษณะ

เฉพาะตัวมากขึ้น เช่นมีอิทธิพลการเมือง ฝากงานให้เข้าทำงานในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ได้ หรือมีอิทธิพลในงานราชการ ฯลฯ เพราะฉะนั้นถึงแม้ว่าความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์จะยังคงเป็นความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวและมีความยืดหยุ่นสูง แต่ก็เริ่มมีลักษณะเบ็ดเสร็จน้อยลงและมีลักษณะที่ถาวรน้อยลง

3. ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ดั้งเดิมมีขึ้นมาได้ เพราะผู้อุปถัมภ์มีโอกาสควบคุมทรัพยากรในท้องถิ่น ปัจจุบันผู้อุปถัมภ์ต้องอาศัยทรัพยากรหรือเส้นสายติดต่อภายนอกมาเป็นเครื่องมือมากขึ้นทำให้ระบบอุปถัมภ์ใหม่ๆ ไม่ค่อยมีลักษณะถาวรมีลักษณะการตกลงการใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ในช่วงสั้นๆ มากขึ้น กล่าวคือ ความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้อุปถัมภ์แบบใหม่มีลักษณะทางจิตใจน้อยลง

4. ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์แบบใหม่มีลักษณะรอบด้านน้อยลง จึงทำให้ไม่ค่อยแน่นแฟ้นเท่าแบบเก่าและเนื่องจากผู้อุปถัมภ์ใหม่ๆ มักจะมาจากภายนอกชุมชนจึงไม่เกิดความผูกพันทางจิตใจหรืออารมณ์ความรู้สึกมากนัก การแลกเปลี่ยนเชิงวัตถุหรือการใช้สอย (Instrumental Exchange) จึงเป็นด้านหลัก ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์จึงมีลักษณะที่เป็นเรื่องเงินทอง การคาดคำนวณเรื่องผลได้ผลเสียมากกว่าที่จะคำนึงถึงความต่อเนื่องถาวร

5. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น การขยายตัวของเมืองของประชากร ทำให้มีบุคคลประกอบอาชีพโดยอิสระไม่ค่อยผูกพันกับระบบอุปถัมภ์มากขึ้น

ตารางที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์แบบเดิม (ผูกพันเชิงจิตใจ) และแนวโน้มแบบใหม่ (ผูกพันเชิงพันธะสัญญา)

ความสัมพันธ์ส่วนตัว (ชาวบ้าน, เพื่อน,ญาติสนิท ฯลฯ)	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับอุปถัมภ์	ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ / ความสัมพันธ์ตามข้อสัญญา
- คู่สัมพันธ์ที่มีฐานะเท่าเทียมกัน	- คู่สัมพันธ์ที่มีฐานะไม่เท่าเทียมกัน - การแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลกัน - ความสัมพันธ์ในแนวตั้ง	
- ผลประโยชน์และข้อผูกพันร่วมกัน	- ผลประโยชน์ที่ร่วมกันแต่ ผลประโยชน์และข้อผูกพันไม่เท่าเทียมกัน	- การกดขี่ขูดรีด

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ความสัมพันธ์ส่วนตัว (ชาวบ้าน,เพื่อน,ญาติสนิท ฯลฯ)	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับอุปถัมภ์	ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ / ความสัมพันธ์ตามข้อสัญญา
- ความรู้สึกห่วงใย นอกเหนือจากความสัมพันธ์เชิงกลไก (instrumental ties)		- ความสัมพันธ์เชิงกลไกอย่างแท้จริง - ความสัมพันธ์แบบเป็นทางการไม่เป็นส่วนตัว
- ความสัมพันธ์เชิงซ้อนที่กระจกระบาย เช่น ในแง่เศรษฐกิจ การเมืองและเครือญาติ เป็นต้น		- ความสัมพันธ์ที่จำกัดเฉพาะเรื่อง
- ข้อผูกพันในการสนองตอบซึ่งกันและกัน และผูกมัดโดยหลักศีลธรรมการมีบุญคุณความชอบธรรมตามประเพณี		- ความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ - ไม่มีความผูกพันทางศีลธรรม - มีการแลกเปลี่ยนทางการเงิน - มีการคิดคำนวณข้อได้เปรียบเสียเปรียบ
- ความสัมพันธ์ยืนนานและมีเสถียรภาพสูง		- ความสัมพันธ์ยืนนานน้อยกว่าและมีเสถียรภาพน้อย
- พื้นฐานทรัพยากรภายในท้องถิ่น		- พื้นฐานทรัพยากรจากภายนอก

ที่มา : Hans-Dieter Bechstedt แปลโดย ปรีชา คุวินทร์พันธุ์ อังในอมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์,2543 : 269-270

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับอุปถัมภ์จะอยู่ในจุดหนึ่งระหว่าง 2 ขั้ว คือ ขั้วของการมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมาระหว่างญาติและเพื่อนสนิทและขั้วของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เป็นไปตามข้อสัญญาระหว่าง “ผู้ยิ่งใหญ่” (Big Man) หรือนายจ้าง แบบแผนดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงการนำเสนอรูปจำลองที่ใกล้เคียง ซึ่งอาจเบี่ยงเบนได้ตามความเหมาะสม เช่น สมาชิกกลุ่มการเมืองท้องถิ่นอาจมีความสัมพันธ์เชิงกลไกกับญาติห่างๆ ในขณะที่อาจมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้อุปถัมภ์ซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มการเมือง หรือเพื่อนสมาชิกกลุ่มที่รู้จักกันมาก่อนที่จะรวมตัวตั้งกลุ่มการเมืองอย่างเป็นทางการ

กล่าวได้ว่าระบบความสัมพันธ์ส่วนตัวในสังคมไทยสนับสนุนให้เกิดระบบอุปถัมภ์ทางการเมือง โดยมีหัวหน้ากลุ่มทำหน้าที่ผู้อุปถัมภ์และสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ถูกอุปถัมภ์ ซึ่งในการศึกษากลุ่มการเมืองท้องถิ่นก็มีลักษณะที่สมาชิกกลุ่มการเมืองแต่ละคนต่างให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การช่วยเหลือกันในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง การให้การสนับสนุนสมาชิกใหม่ของกลุ่มที่จะเข้ามาเลือกตั้งซ่อมแทน การสนับสนุนในด้านการเงินและปัจจัยต่างๆ ในระหว่างการทำเสียงเป็นต้น ซึ่งผลตอบแทนที่ได้จากการอุปถัมภ์ดังกล่าวก็มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น การยกมือสนับสนุนในการนำเสนอนโยบายของกลุ่มในสภาเทศบาลตำบล การมอบตำแหน่งทางการบริหารให้กับสมาชิกที่สนับสนุนผู้นำกลุ่มอย่างจริงจัง เป็นต้น และที่สำคัญระบบอุปถัมภ์ยังคงมีความสัมพันธ์ต่อกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเพราะถือได้ว่า เป็นจุดกำเนิดที่ทำให้เกิดกลุ่มการเมืองในระดับท้องถิ่นเข้ามารวมตัวกัน ทำให้กลุ่มดำรงอยู่ได้โดยมีผลประโยชน์ต่างตอบแทนที่สมาชิกแต่ละคนได้รับเป็นสำคัญ

3. ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในจำนวนปัญหาที่สำคัญของกระบวนการพัฒนาทางการเมือง คือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) เมื่อพิจารณาจากขอบเขตและความหมายของการพัฒนาทางการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมกันของประชาชน ความสามารถของระบบการเมืองที่จะดูดซึมกลุ่มทางสังคมต่างๆ ที่มีความต้องการเข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล การพัฒนาประชาธิปไตย ตลอดจนการเสริมสร้างระบบการเมืองสมัยใหม่ทั้งหมดนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น มีผู้ให้ความหมายไว้หลายนัย มีทั้งความหมายที่เป็นเรื่องของพฤติกรรมทางการเมืองโดยที่ตั้งใจกดดันรัฐบาล โดยตรง เป็นเรื่องของการแสดงออกทางการเมืองโดยเสรีหรือสมัครใจเท่านั้น บางคนเห็นว่าการมีส่วนร่วมแบบถูกระดมด้วย อย่างไรก็ตามความหมายที่กล่าวกันมาข้างต้นนี้สามารถนำมากล่าวอย่างกระชับว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงกิจกรรมที่บุคคลมีจุดประสงค์เพื่อมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล ความหมายที่มีลักษณะที่น่าสนใจหลายประการ คือ

ประการแรก การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายนี้เป็นเรื่องของกิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในที่นี้ไม่ใช่เป็นเรื่องของความคิด ความรู้สึก หรือความเชื่อทางการเมือง เรายอมรับว่า ทัศนคติทางการเมืองมีผลต่อรูปแบบหรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วม

ทางการเมืองแต่ไม่ใช่เป็นกิจกรรม ดังนั้นเราจึงต้องแยกออกให้ชัดเจนเพื่อป้องกันความสับสนในการวิเคราะห์

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เราใช้สำหรับบุคคลธรรมดาส่วนนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองนั้น การเกี่ยวข้องกับการเมืองเรียกว่าเป็นงานอาชีพของเขา เป็นเรื่องของการมีบทบาททางการเมือง (political role) ในส่วนนี้บางทีเราก็ประสบความสำเร็จมากในการแยกว่าใครเป็น “บุคคลธรรมดา” ใคร “เป็นนักการเมือง” สมาชิกพรรคผู้ทำงานให้กับพรรคข้าราชการ จะถือว่าเป็นคนธรรมดาหรือนักการเมือง จะถือว่ามีส่วนร่วมทางการเมือง หรือมีบทบาททางการเมือง อย่างไรก็ตามเราอาจถือลักษณะงานการเมืองที่บุคคลทำอยู่เป็นตัวกำหนดได้ อย่างกว้างๆ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นบทบาทของบุคคล ซึ่งไม่ได้ทำงานหรือมีอาชีพทางการเมือง ถ้าเขาเป็นสมาชิกพรรคแต่ไม่ได้ทำงานการเมืองเป็นหลัก บทบาททางการเมืองของเขามองมีเพียงไปลงคะแนนเสียงหาเสียงให้กับผู้สมัครของพรรคของตนเป็นครั้งๆ ไป ดังนี้เรียกได้ว่าเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ถ้าเขาลงสมัครรับเลือกตั้งและทำงานการเมืองตลอดเวลาหรือเป็นผู้นำทางการเมือง กิจกรรมทางการเมืองของเขาก็คือเป็นเรื่องของบทบาททางการเมือง

ประการที่สาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของการแสดงออก เพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศ ถ้านักศึกษาชุมชนประท้วงในมหาวิทยาลัยเพื่อไล่อธิการบดีออกจากตำแหน่ง จะไม่ใช่เรื่องการเมืองจนกว่านักศึกษาจะใช้การประท้วงนี้กดดันรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมืองให้ช่วยบีบบังคับให้อธิการบดีลาออก ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงควรเป็นเรื่องของความพยายามที่จะมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล สนับสนุนรัฐบาลเปลี่ยนแปลงผู้นำรัฐบาล ปกป้องหรือเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำและสถาบันทางการเมืองต่างๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นไปได้ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย สันติหรือรุนแรง ความประสงค์ที่จะผลักดันรัฐบาลนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งสร้างหรือริเริ่มขึ้นจากตัวผู้มีส่วนร่วมเอง แต่อาจจะมาจากผู้อื่นรวม ทั้งจากผู้นำทางการเมืองเองได้ด้วย

ประการสุดท้าย การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลเปลี่ยนแปลงต่อการตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลแต่อย่างใด แม้ว่าผู้มีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์กดดันรัฐบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีผลมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมซึ่งมักมีอำนาจทางการเมืองไม่มากนักและไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลาและทุกๆ เรื่อง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของระบบการเมืองสมัยใหม่ ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนมักมีความตื่นตัวหรือสนใจในทางการเมืองสูงกว่าในระบบจารีต

ประเพณี อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของระบบการเมืองสมัยใหม่

ในระบบการเมืองประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลายรูปแบบ แต่ทุกรูปแบบเป็นเรื่องของความสมัครใจ ปราศจากการบังคับ รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจมีตั้งแต่รูปแบบเล็กๆ แคบ เช่น การแสดงความคิดเห็น การอภิปรายทางการเมือง การเขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นถึงนักการเมือง ไปจนถึงรูปแบบที่มีน้ำหนักกว้างขวางขึ้น เช่น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การช่วยผู้สมัครณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การชุมนุมประท้วง การเดินขบวน การวิ่งเต้น เพื่อให้ผู้นำทางการเมืองออกกฎหมายหรือยอมรับในนโยบายที่ตนเรียกร้อง (lobbying) ตลอดจนการเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองกลุ่มหรือองค์การทางการเมืองทั้งหลาย

สำหรับระบบการเมืองเผด็จการสมัยใหม่นั้น เห็นความจำเป็นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเช่นกัน แต่การมีส่วนร่วมนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องการสมัครใจ แต่เป็นเรื่องของการชักจูงและระดม (mobilization) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การชุมนุมสนับสนุนรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่รัฐบาลเป็นผู้ระดมและชักจูง เพื่อให้ประชาชนเข้ามาสนับสนุนนโยบายและการกระทำของรัฐบาล เพื่อให้สิ่งที่รัฐบาลทำให้เกิดความชอบธรรม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจเป็นไปได้ทั้งจุดหมาย (goals) และวิธีการของการพัฒนาที่เป็นจุดหมายนั้นเป็นเพราะความเชื่อว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นลักษณะสำคัญของสังคมที่พัฒนาแล้ว ดังนั้น เมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมก็ต้องพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถือว่าเป็นวิธีการอย่างหนึ่งนั้นหมายถึงวิธีการของผู้นำเพื่อนำไปสู่จุดประสงค์อีกอย่างหนึ่ง เช่น เพื่อเสริมสร้างอำนาจของผู้นำหรือเพื่อพัฒนาประเทศ เป็นต้น หรือในประการที่สาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นผลพลอยได้ของการพัฒนา เช่น เมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีผลให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองและนำไปสู่การขยายตัวการมีส่วนร่วมทางการเมือง

บทบาทหรือผลของการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสามประการข้างต้นนี้มีผลกระทบต่อการบวนการพัฒนาทางการเมือง ผู้นำอาจมีความเห็นขัดแย้งกันได้ในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง บางคนต้องการให้ขยาย บางคนต้องการให้ลด บางคนต้องการมีส่วนร่วมแบบสมัครใจ บางคนต้องการการมีส่วนร่วมแบบระดม ฮันติงตัน และเนลสัน ได้เสนอข้อสรุปว่า “ในกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมระดับรูปแบบและฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมืองถูกกำหนดโดยนโยบายของผู้นำ กลุ่มทางสังคม และบุคคลธรรมดา ที่เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมืองเป็นเรื่องของจุดหมายปลายทาง หรือเป็นวิธีการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาในเรื่องอื่นๆ หรือเป็นแต่เพียงผลพลอยได้ของการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและสังคม” ทั้งสองได้เสนอต่ออีกว่า

การขยายการมีส่วนร่วมทางการเมืองมักถูกยอมรับว่าเป็นวิธีการเพื่อนำไปสู่จุดหมายที่สำคัญอื่นในกระบวนการพัฒนา ทักษะเช่นนี้เองที่จะต้องมีการชั่งความเหมาะสมในด้านต้นทุนกำไร เปรียบเทียบกับวิธีการอื่นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งจุดมุ่งหมายนั้นๆ

ผู้นำที่ควบคุมรัฐบาลอยู่มีความสามารถมากกว่า การมีความต้องการน้อยกว่ากลุ่มชนชั้นนำที่ไม่ได้ควบคุมรัฐบาล ในด้านการขยายการมีส่วนร่วมทางการเมืองกลุ่มหลังนี้ เห็นว่าการดึงเอากลุ่มใหม่ๆ เข้ามามีบทบาททางการเมืองเป็นวิธีการที่ได้ผลที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพคงเดิม สร้างดุลแห่งอำนาจให้ล้มล้างอำนาจผู้นำเดิมและเข้าควบคุมรัฐบาลเสียเอง

ดังนั้น ในการพิจารณาถึงเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนา จำต้องพิจารณาถึงกลุ่มผู้นำต่างๆ ที่ช่วงชิงอำนาจหรือที่ต้องการเข้ามามีส่วนควบคุมรัฐบาลผู้นำเหล่านี้อาจแบ่งได้อย่างกว้างๆ เป็น 2 กลุ่ม คือ ทหารกับพลเรือน

สำหรับกลุ่มทหารนั้นมักเป็นกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และเมื่อขึ้นมาใช้อำนาจมักอ้างว่า การให้มีการเลือกตั้งก็ดี การมีการเมืองในระบบพรรคก็ดี ก่อให้เกิดความแตกแยก ดังนั้น จึงมักระงับหรือลดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนลงในกรณีของประเทศไทย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นตัวอย่างอันดีในเรื่องนี้ สำหรับผู้นำทหารคนอื่นๆ ก็เช่นกัน เช่น อายูบข่าน และเซียวูล ฮัก แห่งปากีสถาน หรือ ปัก จุง ฮี แห่งเกาหลีใต้ในตอนแรกของการปกครองของตนได้ใช้วิธีการลดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนลง

อย่างไรก็ตาม ผู้นำทหารในหลายประเทศในระยะหลังได้ให้ความสนใจในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และกลุ่มทางสังคมอื่นๆ มากขึ้น สเต็บแพน (Alfred Stepan) ซึ่งศึกษาบทบาทของทหารในบราซิล และเปรูและฟิช (John Fitch) ในเอกวาดอร์ ได้แสดงให้เห็นว่าทหารในประเทศเหล่านี้เข้าบริหารประเทศ โดยดึงเอากลุ่มพลเมืองอื่นๆ เข้ามาร่วมด้วย ลักษณะของรัฐบาลทหารแบบนี้เรียกว่า “corporative military regime” หรือบางที่เรียกว่าเป็นระบบ corporation ในระบบที่มีการดึงเอาประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นกัน แต่มักเป็นแบบระดม (mobilized participation) เช่นในการ ปกครองเปรูของ เวลาสโก (Velasco) และ เบอรัมูเดซ (Bermudez) ในช่วง ค.ศ. 1968 – 1973 เพื่อความสนับสนุนจากกรรมกรและชาวนาเช่น ได้จัดตั้งหน่วยงานเรียกว่า SIMAMOS เพื่อให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนและเป็นเครื่องมือระดมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน รัฐบาลทหารอีกรูปแบบหนึ่งคือแบบที่ร่วมมือกับพรรคการเมือง (Army-Party Military-Regimes) เช่น ใน คิวบา ซีเรีย และอิรัก เป็นต้น ซึ่งเป็นการปกครองคู่กันระหว่างพรรคการเมืองกับทหารและมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันสูง ระบบนี้อาศัย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแบบระดมเช่นกันดังนั้น ระบบการเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนาที่ทหารมีบทบาทเมืองสูง มักเป็นรูปแบบที่ทหารไม่ได้ปกครองเพียงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แต่ได้พยายามดึงเอาสถาบันพลเรือนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง และมีการปลุกระดมมวลชนให้ร่วมมือกับผู้นำในด้านต่างๆ

การเปลี่ยนแปลงท่าทีของผู้นำทหารที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนข้างต้นนั้น เป็นเรื่องของความพยายามที่จะจุดชนิมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน และในขณะเดียวกัน เป็นความพยายามที่จะสร้างฐานสนับสนุนในหมู่ประชาชน เพื่อรักษาอำนาจของตนไว้ รวมทั้งแย่งชิงฐานสนับสนุนจากผู้นำฝ่ายพลเรือน

สำหรับผู้นำพลเรือน ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการขยายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพราะเป็นช่องทางที่สำคัญที่ตนสามารถใช้เป็นฐานสนับสนุนบทบาททางการเมืองของตนได้ นอกจากนั้นในการท้าทายอำนาจของผู้นำทหารที่ครอบงำการเมืองอยู่เดิมผู้นำพลเรือนมักใช้ประชาชนเป็นฐานอำนาจ ผู้นำพลเมืองจึงกระตุ้นให้มีการขยายตัวของการเมืองทางการเมืองของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อความมีเสถียรภาพทางการเมือง การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนมีผลให้ระบบการเมืองต้นสะเก็ดหิน ผู้นำฝ่ายตรงข้ามอาจใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือท้าทายอำนาจของผู้นำในอำนาจซึ่งอาจนำมาซึ่งความวุ่นวายทางการเมืองได้ นักทฤษฎีตะวันตกหลายคนได้พยายามแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง โดยได้แสดงให้เห็นว่า เมื่อประชาชนมีความหวังขึ้นมีความต้องการมากขึ้นในสิ่งต่างๆ ในชีวิต เนื่องจากสังคมมีความเจริญขึ้น จะเป็นผลให้ประชาชนเรียกร้องต่อระบบการเมืองให้ตอบสนองความต้องการของตนที่เพิ่มมากขึ้น และมักปรากฏอยู่ ระบบการเมืองมักตอบสนองได้ไม่เต็มที่ จุดนี้เองที่ทำให้เกิดความไม่พอใจหรือความคับข้องใจขึ้นทำให้ประชาชนเริ่มตื่นตัวทางการเมืองและผลักดันตนเองให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อกดดันให้ประชาชนตัดสินใจตามความต้องการของตัวเอง เมื่อระบบการเมืองยังไม่สามารถสนองตอบให้เป็นที่พอใจได้ ประชาชนจะเปลี่ยนการกดดันแบบสันติมาเป็นแบบการใช้ความรุนแรงและเมื่อถึงจุดนี้ ระบบการเมืองจะพบกับความระส่ำระสายไร้เสถียรภาพได้

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีตะวันตกไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่าในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยเอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นเรื่องที่ถูกชักจูงหรือปลุกปั่นโดยผู้นำมากกว่าเป็นเรื่องของความต้องการของประชาชนเอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงเป็นเครื่องมือของผู้นำทางการเมืองในการสร้างฐานอำนาจให้กับตน และ โคนล้มผู้นำฝ่ายตรงกันข้าม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นเรื่องที่ผู้นำบางกลุ่มหยาบยื่น

ให้กับประชาชนเพื่อประโยชน์ทางการเมืองของกลุ่มตน การที่ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ.2475 ไม่ได้เกิดจากการเรียกร้องของประชาชนเอง แต่เป็นเรื่องที่คณะราษฎรใช้เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการปกครองของตน และหลังจากนั้นเป็นต้นมาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้กลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองของผู้นำกลุ่มต่างๆ การต่อสู้ระหว่างผู้นำทหารกับผู้นำพลเรือน ได้เป็นเรื่องของการต่อสู้ระหว่างการเพิ่มกับการลดการมีส่วนร่วมทางการเมืองและแม้ว่าในตอนหลังฝ่ายทหารจะได้ยอมรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วก็ตาม ประเด็นที่ต่อสู้ระหว่างฝ่ายพลเรือนกับทหารก็ยังมีอยู่ในเรื่องของรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังนั้นประเด็นในเรื่องความสัมพันธ์ข้างต้นระหว่างการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองกับสถาบันทางการเมืองต่างๆ จึงน่าสนใจที่จะศึกษาเพื่ออธิบายการพัฒนาทางการเมืองของไทยให้กระจ่างชัดเจน (อ้างสุจิต บุญบงกา: 2537, การพัฒนาทางการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหารสถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

4. ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มการเมือง

4.1 แนวคิดการรวมกลุ่มการเมือง

Arthur F. Bentley (อ้างในจรูญ สุภาพ, 2514 : 172-173) กลุ่มการเมือง คือ มวลมนุษย์ที่มีกิจกรรมทางการเมืองไปในทางเดียวกัน และแนวคิดกลุ่มการเมือง หมายถึง ระบบการเมืองเป็นกระบวนการที่มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามการตัดสินใจ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากค่านิยมทางสังคม กิจกรรมของมวลมนุษย์นั้นๆ จะเป็นไปตามการตัดสินใจแนวเดียวกัน และมวลมนุษย์ก็คือกลุ่มการต่อสู้ระหว่างกลุ่มต่างๆ ซึ่งมีผลประโยชน์แตกต่างและขัดแย้งกันจะเป็นสิ่งที่มากำหนดว่าการตัดสินใจจะเป็นไปในทางใดเพราะทุกกลุ่มต่างก็พยายามที่จะเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองด้วยกันทั้งสิ้น เมื่อกลุ่มใดสามารถมีอิทธิพลทางการเมืองกลุ่มนั้นก็จะมีบทบาทในการกำหนดนโยบายของชาติได้มากกว่ากลุ่มอื่น ดังนั้นการตัดสินใจทางการเมืองจึงมักจะมาจากความขัดแย้งของกลุ่มที่มีการจัดระเบียบเป็นอย่างดี

Jeremy Boissevain (1974 : 192 อ้างในชาติชาย ณ เชียงใหม่, 2526 : 48-49) กล่าวว่ากลุ่มการเมือง คือ การรวมกลุ่มกัน (Coalition) ของบุคคล (ผู้ติดตาม) ที่ถูกคัดเลือกสรรหาโดยส่วนตัวตามกฎเกณฑ์หลายประการ ในนามของบุคคลคนหนึ่งซึ่งมีความขัดแย้งกับบุคคลอีกคนหนึ่งหรือหลายคนในการควบคุมทรัพยากร ผลประโยชน์และชื่อเสียง

4.1.1 ปัจจัยหลักของการรวมกลุ่มการเมือง

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2526 : 49) กล่าวว่า ปัจจัยหลักของกลุ่มการเมือง คือ บุคคลที่เป็นผู้นำกลุ่มหรือแกนนำของกลุ่มการเมืองอาจจะเป็นบุคคลเพียงคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ซึ่งต่างก็มีพรรคพวกผู้ติดตามของตน ทั้งนี้ผู้ติดตาม (Followers) มีความผูกพันกับผู้นำกลุ่มในหลายลักษณะไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมโรงเรียน หุ่นส่วนทางธุรกิจ เป็นต้น ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัว แต่หลักสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มการเมือง คือ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และความช่วยเหลือต่างๆ ซึ่งลักษณะความสัมพันธ์ของผู้นำและผู้ติดตามอาจจะเป็นความสัมพันธ์เชิงเดี่ยว (Uniplex Relationships) หรือความสัมพันธ์เชิงซ้อน (Muliplex Relationships) และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายอาจเป็นไปได้ทั้งแบบความสมดุลกันทั้งการให้และการรับ (Symmetrical Relationships) หรือแบบที่มีการให้มากกว่าการรับ (Asymmetrical Relationships) ถ้าผู้นำของกลุ่มการเมืองใดให้ผลประโยชน์แก่ผู้ติดตามมากกว่าที่ได้รับตอบแทนจากผู้ติดตาม ลักษณะภายในองค์กรของกลุ่มการเมืองนั้นจะเป็นสายการบังคับบัญชา นั่นคือทรัพยากรและผลประโยชน์ต่างๆ ของกลุ่มจะอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้นำหรือศูนย์กลางหรือเป็นแกนนำกลุ่มซึ่งมีความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัวอย่างใกล้ชิด ขณะเดียวกันผู้ติดตามก็หวังที่จะได้รับผลประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ภายในกลุ่ม ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของการรวมตัวกันของบุคคลเป็นกลุ่มการเมือง คือ การมีผลประโยชน์ร่วมกันในการควบคุมทรัพยากร ผลประโยชน์ และชื่อเสียง กลุ่มการเมืองเกิดขึ้นก็เพราะมีการแข่งขันทางการเมืองเพื่อปกป้อง และแสวงหาผลประโยชน์ เพื่อบรรลุเป้าหมายนี้ผู้นำของกลุ่มการเมืองจึงระดมการสนับสนุนจากผู้ติดตามแข่งขันกับกลุ่มการเมืองอื่น ดังนั้นการแข่งขันต่อสู้จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำรงอยู่ของกลุ่มการเมือง

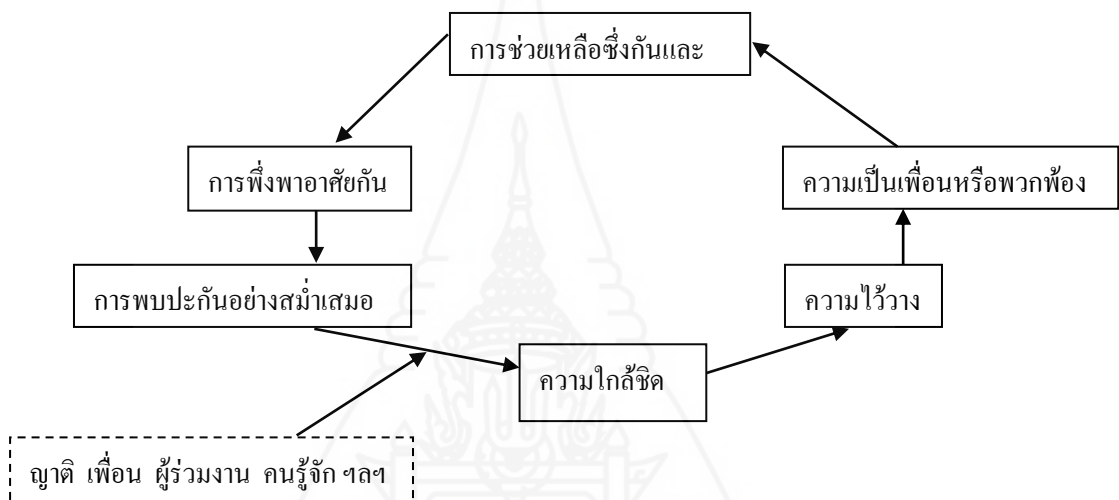
4.1.2 การเกิดกลุ่มการเมืองในสังคมไทย

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2525 : 41-42) กล่าวว่า การเกิดกลุ่มในสังคมไทยมีลักษณะพิเศษบางประการที่แตกต่างจากสังคมตะวันตก คือ การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวของบุคคล ความเป็นพี่น้อง ความไว้วางใจ การให้ความช่วยเหลือกันในความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (Patron-Clients) ซึ่งมีรากฐานมาจากโครงสร้างทางวัฒนธรรมศักดินา ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะ “นาย” กับ “บ่าว” หรือ “เจ้านาย” กับ “ลูกน้อง” ดังนั้นกลุ่มการเมืองที่มีพัฒนาการจากอดีตถึงปัจจุบันถือได้ว่าเป็นผลของโครงสร้างสังคมไทย

อกิน ระพีพัฒน์ (2527 : 192) ได้กล่าวว่า การเกิดกลุ่มในสังคมไทยนั้นเปรียบได้กับการจัดกลุ่มของช้าง คือ ต้องมีหัวหน้าซึ่งมีลูกน้องในกลุ่มเดียวกันติดตาม ไม่ว่าจะเป็นเป็นการแบ่งกลุ่มอย่างเป็นทางการ (แบ่งตามระบบชนชั้น ในสังคมไทย) หรือไม่เป็นการ (ความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการภายในระบบชนชั้น) หรือไม่ก็ตาม กลุ่มมิได้เกิดขึ้นเพียง

เพราะว่าคนในกลุ่มมีความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันมาร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ความต้องการ แต่กลุ่มเกิดขึ้นเพราะความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายระหว่างหัวหน้าและสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน

การรวมกลุ่มของคนไทยจึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าหลักของการรวมกลุ่มโดยอิงผลประโยชน์และอุดมการณ์ร่วมกัน ซึ่งการเกิดกลุ่มในลักษณะนี้เป็นผลมาจากการที่คนไทยมีวัฒนธรรมทางสังคมที่ยึดตัวบุคคล (Personalism) กล่าวคือ โครงสร้างของสังคมไทย ถูกผูกเข้าด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวดังวงจรแห่งความสัมพันธ์ของสังคมไทย ดังนี้



ภาพที่ 2.4 วงจรแห่งความสัมพันธ์ของสังคมไทย

ที่มา : กนก วงษ์ตระหง่าน, 2528 : 336

จากวงจรความสัมพันธ์ของสังคมไทยข้างต้น อธิบายได้ว่า ความสัมพันธ์ส่วนตัวจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงาน คนรู้จักหรือบุคคลอื่นที่มีโอกาสพบปะกัน อาจโดยการแนะนำให้รู้จักและงานเลี้ยงสังสรรค์ในโอกาสต่างๆ การพบปะกันจะต้องมีความสม่ำเสมอจนก่อให้เกิดความใกล้ชิดและเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นำไปสู่การที่บุคคลทั้งสองฝ่ายหรือมากกว่าสามารถร่วมมือกันทำกิจกรรมบางอย่างได้ ความใกล้ชิดหรือความไว้วางใจเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความเป็นเพื่อนหรือความเป็นพวกพ้องเดียวกัน ย่อมให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนและพวกพ้อง การช่วยเหลือนี้มีได้ตั้งอยู่บนหลักการหรือความถูกต้องแต่อย่างใด กล่าวคือเมื่อเป็นเพื่อนกันแล้วจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แม้ว่าการช่วยเหลือนั้นจะขัดกับความถูกต้องบางอย่าง เช่น ความ

ยุคธรรม เป็นต้น ทั้งนี้เพราะคนไทยให้ความสำคัญต่อความเป็นเพื่อนมากกว่าหลักการสะท้อนให้เห็นว่าค่านิยมของความเป็นเพื่อนนั้นมีเงื่อนไขที่ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้คนไทยที่เป็นเพื่อนกันต้องพึ่งพาอาศัยกัน และในที่สุดการพึ่งพากันก็เป็นเงื่อนไขที่ต้องให้คนเหล่านี้มาพบปะกันอีกเพื่อที่จะให้ความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีอยู่มากขึ้นอีก ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงระบบการเมืองของไทยที่เน้นให้ความสำคัญของบุคคลที่อยู่เหนือหลักการ

จะเห็นได้ว่าคนไทยรวมกลุ่มทางการเมือง หรือรวมกลุ่มกันเพื่อมีบทบาททางการเมืองในบางเรื่องก็ตามย่อมจะต้องตระหนักถึงผลประโยชน์ของตนที่พึงจะได้จากกลุ่ม แต่ขณะเดียวกันก็เกิดจากความเห็นหรือพวกพ้องกัน ความใกล้ชิดกัน ความไว้วางใจกัน เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวทั้งสิ้น กล่าวคือรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพราะเกิดจากการชักชวนกันมาและมักจะมาจากการมีความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะต่อบุคคลที่เป็นหัวหน้าในการจัดตั้งกลุ่มเมื่อมีการรวมตัวเป็นกลุ่มแล้วจึงต้องมาพูดถึงผลประโยชน์ที่สมาชิกกลุ่มพึงจะมีร่วมกันและพึงจะได้รับ หมายความว่า ผลประโยชน์ร่วมกันไม่ใช่ปัจจัยชี้ขาดของการรวมกลุ่มของคนไทยตรงกันข้ามความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยเฉพาะกับผู้นำกลุ่มเป็นปัจจัยของการเกิดและรักษากลุ่มให้คงอยู่ เช่น กรณีภายในกลุ่มต่างๆ ของคนไทยที่มีปัญหาภายในกลุ่ม และในที่สุดเกิดการแยกกลุ่ม เช่น พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง เป็นต้น จะพบว่า การแตกแยกของพรรคหรือกลุ่มการเมืองมักจะมาจากปัญหาความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้มีอำนาจในพรรคหรือกลุ่มนั้นเป็นส่วนใหญ่ เมื่อผู้มีอำนาจเกิดความขัดแย้งกันโดยที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ดีที่เคยมีต่อกันไม่สามารถผูกให้ผู้มีอำนาจเหล่านั้นอยู่ร่วมกัน ได้การแยกตัวของผู้มีอำนาจเหล่านั้นก็จะตามมาที่น่าสนใจคือเมื่อผู้มีอำนาจหนึ่งแยกตัวออกไปจะมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้มีอำนาจนั้นแยกตัวออกไปด้วยต่างๆ สมาชิกกลุ่มเหล่านั้นไม่มีเรื่องที่ขัดแย้งกับกลุ่มหรือผู้มีอำนาจอีกรายเลย (กนก วงษ์ตระหง่าน, 2528 : 342)

4.1.2 การเกิดกลุ่มการเมืองไทยในท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

เทศบาล เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่ลอกเลียนแบบมาจากระบบรัฐสภาซึ่งเน้นสถาบันนิติบัญญัติเป็นหลัก และเป็นรูปแบบการปกครองที่ยอมรับความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเป็นตัวแทนของประชาชนเข้ามามีการบริหารงานท้องถิ่น

กลุ่มการเมืองในเทศบาลเป็นกลุ่มการเมืองที่เกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล ลักษณะของการรวมกลุ่มที่เกิดขึ้นแม้จะเป็นเรื่องของผลประโยชน์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ก็มีได้หมายความว่า กลุ่มการเมือง

ดังกล่าวจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มอิทธิพลตามความหมายของนักวิชาการ เพราะกลุ่มการเมืองดังกล่าวต้องการที่จะเข้าไปเสนอแนะและจัดการกับนโยบายสาธารณะ ด้วยการจัดตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นด้วยตนเอง (วรพันธุ์ สุวรรณยหะ, 2535 : 45)

ปัจจุบันกลุ่มการเมืองในระบบการเมืองท้องถิ่นไทย มีการแสดงกิจกรรมทางการเมืองหรือทำหน้าที่คล้ายคลึงกับพรรคการเมืองในระดับประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการหาเสียงในช่วงก่อนการเลือกตั้ง การบริหารงานในเทศบาลซึ่งมีรูปแบบการบริหารคล้ายคลึงกับระบบรัฐสภาไทยและแม้ว่าในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความหมายและลักษณะพรรคการเมืองเอาไว้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในหมวดที่ กล่าวถึงการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมือง เมื่อพิจารณาจากกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเปิดโอกาสให้การเมืองไทยมีพรรคการเมืองที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น หรือแม้แต่กลุ่มการเมืองในท้องถิ่นต่างๆ สามารถที่จะพัฒนาเป็นพรรคการเมืองในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติได้ง่ายขึ้นแต่ในกฎหมายดังกล่าวก็ยังมีอีกหลายมาตราที่ดูเป็นอุปสรรคต่อการที่กลุ่มการเมืองจะสามารถพัฒนาเป็นพรรคการเมืองได้

หากพิจารณาการจัดตั้งกลุ่มการเมืองพบว่ามีความแตกต่างจากพรรคการเมือง ดังนี้

1. โครงสร้าง กลุ่มการเมืองไม่ซับซ้อน ประกอบด้วยผู้นำแกนนำ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของกลุ่มและผู้ติดตาม และมีลักษณะความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง ส่วนพรรคการเมืองมีโครงสร้างที่ซับซ้อนบทบาทความสัมพันธ์ภายใต้กฎระเบียบที่กำหนดไว้และมีความสัมพันธ์ในแนวนอนระหว่างสมาชิกทั่วไปเป็นงานทางการเมือง

2. ผู้นำ กลุ่มการเมืองเกิดขึ้นโดยตนเองเป็นศูนย์กลางของกลุ่ม เป็นผู้สรรหาผู้ติดตามไม่มีกฎเกณฑ์ใดในการสืบทอดตำแหน่ง พรรคการเมือง ผู้นำได้รับการแต่งตั้งคัดเลือกตามระบบกฎเกณฑ์ที่วางไว้และเป็นตัวแทนพรรคเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกเท่านั้น

3. การสรรหาผู้ติดตาม กลุ่มการเมืองผู้นำเป็นผู้สรรหาผู้ติดตาม โดยมีกฎเกณฑ์หลายตัวหลายประการ การสนับสนุนของผู้ติดตามขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่เขาได้รับในช่วงเวลาหนึ่งขณะที่พรรคการเมือง สมาชิกรวมตัวกันเนื่องจากมีผลประโยชน์และอุดมการณ์ร่วมกันและรวมตัวกันในระยะเวลายาวนาน

4. กระบวนการการแข่งขัน กลุ่มการเมือง จะเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อทุกด้านในสังคมเนื่องจากกลุ่มการเมืองไม่ได้เป็นกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และมักใช้กลยุทธ์แบบลับหลังในการสร้างประสิทธิภาพในการแข่งขัน ส่วนพรรคการเมืองจะจำกัดเฉพาะเรื่องทางการเมือง ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้และมีลักษณะค่อนข้างเปิดเผย

5. ความสัมพันธ์ที่มีต่อระบบสังคมและการเมืองภายใน กลุ่มการเมือง มีลักษณะไม่เป็นทางการ แบบแผนความสัมพันธ์ไม่แน่นอน ส่วนพรรคการเมือง มีลักษณะแบบแผนทางการเมืองมีความสัมพันธ์ที่แน่นอนในระยะเวลายาวนาน เป็นความสัมพันธ์ที่ได้รับการยอมรับทั้งภายในและภายนอกชุมชน

แม้ว่าจะมีเงื่อนไขหลายประการที่ทำให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่นไม่สามารถพัฒนาเป็นพรรคการเมืองได้ แต่กลุ่มการเมืองท้องถิ่นถือว่ามีความสำคัญต่อการเมืองในระดับท้องถิ่นเพราะนอกจากเลือกสรรบุคคลลงสมัครเลือกตั้งแล้วยังมีหน้าที่ต่างๆ อีกหลายประการทั้งนี้ สุรเชษฐ์ เนียมทัง (2538 : 18-19) ได้กล่าวไว้ อาทิ

1. ทำหน้าที่รวบรวมความต้องการ ข้อคิดเห็น ข้อเรียกร้อง และข้อเสนอแนะของประชาชน ในฐานะที่เป็นเสมือนตัวแทนของประชาชน

2. นำเสนอความต้องการ ข้อคิดเห็น ข้อเรียกร้อง และข้อเสนอแนะของประชาชนเข้าสู่ระบบ โดยผ่านทางสภาเทศบาลหรือคณะเทศมนตรี

3. กลุ่มการเมืองใดที่มีอำนาจในการบริหารจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้กำหนดเอาไว้ และทำตามความต้องการของประชาชนให้สำเร็จ

4. กลุ่มการเมืองที่ไม่มีอำนาจในการบริหารหรือไม่ได้เป็นคณะเทศมนตรี ต้องควบคุมดูแลและตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะเทศมนตรีให้ได้ผลตามเป้าหมาย เพราะกลุ่มการเมืองเป็นเสมือนพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนที่เลือกตั้งเข้าไปด้วย

5. กลุ่มการเมืองต้องทำหน้าที่ให้การศึกษาด้านการเมืองแก่ประชาชนและทำหน้าที่ในการสื่อสารทางการเมืองอีกด้วย

การรวมกลุ่มการเมืองในท้องถิ่นเทศบาลนั้น เป็นการรวมตัวกันขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการเมืองในระดับท้องถิ่นอย่างแท้จริงทั้งนี้ก็พิจารณาได้จากบทบาททางการเมืองและจากแนวทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าแนวคิดการรวมกลุ่มการเมืองในตะวันตกตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มเป็นหลัก ในขณะที่การรวมกลุ่มในสังคมไทยขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ซึ่งเป็นผลมาจากโครงสร้างระบบอุปถัมภ์ซึ่งเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่เด่นชัดในสังคม นอกจากนี้จากลักษณะโครงสร้างของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่มีลักษณะหลวมไม่มีการจัดตั้งเป็นองค์กรที่แน่นอน การรวมตัวของกลุ่มก็เพื่อจะเข้าไปจัดตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นและเข้าไปบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นเป็นหลัก

5. ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลตำบลโพนางคำ

5.1 สภาพทั่วไป

5.1.1 ประวัติความเป็นมา

เทศบาลตำบลโพนางคำ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งได้รับการยกฐานะขึ้นจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 9 ก ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542

เดิมเทศบาลตำบลโพนางคำ คือ สุขาภิบาลโพนางคำ อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ได้จัดตั้งเป็นสุขาภิบาลตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 22 มีนาคม 2506 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 80 ตอนที่ 35 ลงวันที่ 9 เมษายน 2506

ปัจจุบัน อาคารสำนักงานเทศบาลตำบลโพนางคำ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 2 ตำบลโพนางคำตัก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

5.1.2 ที่ตั้ง

ที่ตั้งของเทศบาลตำบลโพนางคำ ตั้งอยู่ในท้องที่ หมู่ 2 ของตำบลโพนางคำตัก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท โดยมีที่ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอสรรพยา มีระยะห่างจากที่ว่าการอำเภอสรรพยา เป็นระยะทาง 8 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 311 มีพื้นที่ทั้งหมด 0.774 ตารางกิโลเมตร หรือ 484 ไร่ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของหมู่ที่ 2 ตำบลโพนางคำตัก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครมาทางทิศเหนือประมาณ 180 กิโลเมตร

5.1.3 อาณาเขตติดต่อ

เทศบาลตำบลโพนางคำ มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อหมู่ที่ 3 ตำบลโพนางคำตัก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท
ทิศใต้	ติดต่อหมู่ที่ 1 ตำบลโพนางคำตัก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท
ทิศตะวันออก	ติดต่อแม่น้ำเจ้าพระยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อหมู่ที่ 2 ตำบลโพนางคำตัก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

5.1.4 ลักษณะภูมิประเทศ

ในเขตเทศบาลตำบลโพนางคำ มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ โดยทางทิศตะวันออกของเขตเทศบาลมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน ริมฝั่งแม่น้ำมีลักษณะเป็นตลิ่งสูง โดยเฉพาะริมฝั่งด้านเทศบาล มีลักษณะถูกแม่น้ำกัดเซาะ ตอนกลางของพื้นที่เทศบาลมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 311 ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมสายหลัก และมีคลองส่งน้ำชลประทาน 1 ซ้าย (บรมธาตุ) ไหลผ่าน

5.1.5 ลักษณะภูมิอากาศ

อำเภอสรรพยา โดยทั่วไปภูมิอากาศคล้ายกับจังหวัดใกล้เคียงในภาคกลาง อยู่ใต้อิทธิพลของลมมรสุมที่พัดผ่านประจำฤดูทำให้แบ่งฤดูกาลออกได้ 3 ฤดู

1. ฤดูฝน เริ่มตั้งเดือนพฤษภาคม ถึงกลางเดือนตุลาคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมร้อนชื้นพัดจากมหาสมุทรอินเดียผ่านอ่าวไทยปกคลุมประเทศไทยทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป

2. ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะพัดเอาความแห้งแล้ง และหนาวเย็นจากประเทศจีนเข้ามาปกคลุมประเทศไทย ทำให้มีอากาศหนาวเย็นทั่วไป

3. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน ระยะเวลาเป็นช่วงระหว่างของฤดูมรสุม จึงมีลมจากทิศใต้ และตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุม ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป

อุณหภูมิโดยเฉลี่ยตลอดปี 28.5 องศาเซลเซียส เดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุด คือ เดือนเมษายน มีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดถึง 33.6 องศาเซลเซียส ส่วนเดือนที่มีอากาศหนาวเย็นที่สุด คือ เดือนธันวาคม มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 23.3 องศาเซลเซียส

ปริมาณน้ำฝน ในรอบปีมีฝนตกเฉลี่ย 1,051.4 มิลลิเมตร และมีจำนวนวันฝนตกเฉลี่ย 110 วัน ฝนตกมากที่สุดเดือนกันยายน 256.0 มิลลิเมตร มีวันฝนตก 19 วัน เดือนที่แล้งที่สุด คือเดือนมกราคม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยเพียง 3.8 มิลลิเมตร

5.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ระบบบริการสาธารณสุขปโภคขั้นพื้นฐาน)

5.2.1 การคมนาคม/ขนส่ง

เทศบาลตำบลโพนางคำ ตอนกลางของพื้นที่มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 311 ซึ่งเป็น เส้นทางติดต่อจากจังหวัดชัยนาท ผ่านอำเภอสรรพยา ผ่านจังหวัดสิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ถึงกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นเส้นทางสายหลักที่ใช้ในการคมนาคมขนส่ง นอกจากนี้ ยังมี

แพขนานยนต์ และเรือข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาให้ประชาชนได้ใช้บริการ และยังเป็นเส้นทางผ่านของรถโดยสารประจำทางอีกหลายสาย คือ

- สายอุทัยธานี - สิงห์บุรี - อ่างทอง
- สายสิงห์บุรี - ชัยนาท
- สายกรุงเทพฯ - วัดสิงห์
- สายกรุงเทพฯ - วัดสิงห์ - อุทัยธานี
- รถสองแถวขนาดเล็ก สายโพนงดำ - ชัยนาท

5.2.2 ถนนและทางเท้า

ภายในเขตเทศบาลตำบลโพนงดำ มีถนนสาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลฯ ความยาว 8.56 กิโลเมตร โดยเป็นถนนลูกรังระยะทาง 3.35 กิโลเมตร และถนนคอนกรีต 6.453 กิโลเมตร ซึ่งทำให้การเดินทางภายในเขตเทศบาลมีความสะดวก

5.2.3 การระบายน้ำ

ในเขตเทศบาลตำบลโพนงดำ มีการระบายน้ำจากบ้านเรือนโดยตรงผ่านรางระบายน้ำซึ่งแบ่งออกเป็นรางระบายน้ำที่สร้างขึ้น และอยู่ในความดูแลของเทศบาลมีระยะทาง 4,700 เมตร และ รางระบายน้ำธรรมชาติที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของเทศบาล ระยะทาง 1,000 เมตร

ตารางที่ 2.2 รายละเอียดถนน-ท่อระบายน้ำในเขตเทศบาลตำบลโพนงดำ

ลำดับ	ชื่อถนน	ถนน		ท่อระบาย		
		ยาว (ม.)	กว้าง (ม.)	ขนาดท่อ (ม.)	ขนาดฝาบ่อ (ม.)	จำนวน บ่อ
1	ถนนบางตาน้ำ	337	6.80	0.80	0.80x1.00	10
2	ซอย บ้านนายจรณินทร์	120	78.00	0.40		12
3	ซอย บ้านนายโย	30	2.00			
4	ถนนข้างธนาคาร	250	9.00			
5	ถนนหน้าบ้านช่างตุ้ม	63	5.90			
6	ถนนหน้าบ้านรองสุวิทย์	63	5.70			
7	ซอยข้างศูนย์อาหาร	15	4.70			

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อถนน	ถนน		ท่อระบาย		
		ยาว (ม.)	กว้าง (ม.)	ขนาดท่อ (ม.)	ขนาดฝาบ่อ (ม.)	จำนวน บ่อ
			7.00-			
8	ถนนริมน้ำหลวงพ่อกิน-ตลาด	230	9.00			
9	ถนนข้างศูนย์อาหาร-บางขุนเณร	220	4.70			
10	ซอยหลังบ้านรองสุวิทย์	101	101.00	0.70x1.10	0.80	7
11	ซอยบ้านฉลวย ข้าแดง-บางขุนเณร	220	3.60			
12	ซอยบ้านพี่ผ่อง-	220	4.00			
13	ถนนบางขุนเณร-ท่าเรือข้าง	322.00	6.00	0.80	0.80x1.00	10
14	ซอยบ้านยายจำ	41.00	1.50			
15	ซอยบ้านยายเง้า	27.00	1.50			
16	ช.แยกบางขุนเณร-ร.ร.วัดมะฝ่อ	157.00	6.00			
17	ช.เล่าหุม	90.00	4.00	0.60	0.75x1.10	6
18	ช.บ้านนายจุ่น-ทางเข้าร.ร.วัดมะฝ่อ	242.00	4.30			
19	ถนนริมน้ำตลาด-บางขุนเณร	248.00	6.00			
20	ถนน ร.ร.วัดมะฝ่อ	369.00	4.30	0.60		
21	ช.บ้านนางประคอง	104.00	4.50			
22	ถนนยุทธศาสตร์(ทางลง ร.ร.วัดมะฝ่อถึง ทางลงบางยายแก้ว)	503.00	4.70			
23	ช.โต๊ะสนุก	37.00	2.00			
24	ช.บ้านตาดี่	68.00	3.00			
25	ช.บ้านนายพัน- บ้านส.ท.สมนึก	320.00	3.00	0.70x1.10	0.60	10
26	ช.บ้านนายเส็ง ศรีอุทิศ	13.00	3.50			
27	ช.ข้างบ้านยายคุณ	25.00	4.00			
28	ถนนยุทธศาสตร์ถึงบ้านส.ท.ประเทิน	203.00	5.00			
29	ช.บ้านนายสำเนา คงแจ้ง	150.00	3.50	1.10x1.40	0.60	1

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อถนน	ถนน		ท่อระบาย		
		ยาว (ม.)	กว้าง (ม.)	ขนาดท่อ (ม.)	ขนาดฝาบ่อ (ม.)	จำนวน บ่อ
30	ถนนยุทธศาสตร์-บ้านนายสมนึก อินโท	234.00	3.50			
31	ถนนยุทธศาสตร์บ้านนางนิศย์ เกตุปาน	216.00	4.00			
32	ช.บางยายแก้วเก่า	116.00	4.00			
33	ถนนบางยายแก้ว	355.00	9.00			
34	ช.บ้านรองนิคม	70.00	4.00	0.72x1.10	9.00	7
35	ถนนริมน้ำบางขุนเณร-วัดมะฝ่อฯ	200.00	12.00			
36	ถนนริมน้ำวัดมะฝ่อฯ - บ้านสท.ประเทิน	180.00	15.00			
37	ถนนริมน้ำบ้านสท.ประเทิน-บางยายแก้ว	274.00	15.00	0.60x0.80	9.90	21

5.2.4 การไฟฟ้า

ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพนางคำ ได้รับการบริการกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอสรรพยาซึ่งมีครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้จำนวน 494 ครัวเรือนส่วนการบำรุงรักษาไฟฟ้าสาธารณะในเขตเทศบาลอยู่ในความรับผิดชอบควบคุมดูแลโดยเทศบาลตำบลโพนางคำ

5.2.5 การประปา

เทศบาลตำบลโพนางคำรับผิดชอบผลิตและบริการน้ำประปาแก่ประชาชนในเขต โดยการสูบน้ำบาดาลมาเป็นแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตน้ำประปา โดยมีแหล่งผลิตและถังสูงจำนวน 2 แห่ง ปัจจุบันนี้มีประชาชนผู้ใช้น้ำประปาในเขตเทศบาล จำนวน 494 หลังคาเรือน ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการก่อสร้างและปรับปรุงการผลิตและจำหน่าย

5.2.6 การสื่อสารและโทรคมนาคม

การไปรษณีย์

การบริการไปรษณีย์โทรคมนาคม อยู่ในความรับผิดชอบของการสื่อสารแห่งประเทศไทย ประชาชนภายในเขตเทศบาล สามารถใช้บริการได้ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขอำเภอสรรพยา

โทรศัพท์

การติดต่อสื่อสารภายในเขตเทศบาล และในจังหวัด ผ่านข่ายสื่อสารและโทรคมนาคมขององค์การโทรศัพท์ การสื่อสารแห่งประเทศไทย เป็นระบบข่ายสายโทรศัพท์ภายในเขตเทศบาลมีจำนวนครัวเรือนที่ใช้โทรศัพท์ประมาณ 239 ครัวเรือน ผู้โทรศัพท์สาธารณะจำนวน 3 คู่ นอกจากนี้ยังสามารถใช้บริการสื่อสารระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่

ระบบเสียงตามสาย

ปัจจุบันสามารถให้บริการครอบคลุมพื้นที่ตามชุมชนต่างๆ ซึ่งมีจำนวน 79 จุด ให้บริการได้ครอบคลุมร้อยละ 90 ของพื้นที่ ดังนี้

ชุมชน 1 จำนวน 13 ตัว

ชุมชน 2 จำนวน 12 ตัว

ชุมชน 3 จำนวน 25 ตัว

ชุมชน 4 จำนวน 29 ตัว

5.2.7 การใช้ที่ดิน

สภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนเมืองเทศบาลตำบลโพนางคำ ในปัจจุบันอาศัยกระจุกตัวกันอยู่ในเขตชุมชนตลาดเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งลักษณะการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยและการพาณิชยกรรมปะปนกันอย่างหนาแน่นปานกลาง ถึงหนาแน่นมาก การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมมีเล็กน้อยกระจายอยู่ทั่วไป มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ปลายน้ำพริก การขยายตัวของชุมชนเป็นไปในลักษณะของการเพิ่มความหนาแน่นมากกว่าการขยายตัวด้านพื้นที่การเปลี่ยนแปลงอาคารในบริเวณย่านการค้ามักเป็นการเปลี่ยนแปลงอาคารเดิมจากอาคารไม่เป็นอาคารตึกแถวและมีธนาคารที่ตลาดโพนางคำ ซึ่งเป็นการขยายตัวของสถาบันการเงินที่เข้ามาให้บริการ เพื่อรองรับภาวะเศรษฐกิจเดิมให้ได้รับความสะดวกมากขึ้น

5.3 ด้านเศรษฐกิจ

เขตเทศบาลตำบลโพนางคำ ประชาชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขายและเกษตรกรรม ทำให้รายได้ของประชาชนมาจากการค้าขายและผลิตทางการเกษตร รายได้ต่อหัวของประชากรโดยเฉลี่ยไม่แน่นอน

5.3.1 การเกษตรกรรม

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของเทศบาลตำบลโพนางคำ เป็นที่ราบลุ่ม ซึ่งมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านทางด้านทิศตะวันออก และบริเวณตอนกลางของพื้นที่เขตเทศบาลมีคลองส่งน้ำของชลประทานไหลผ่าน พื้นที่ส่วนใหญ่จึงใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรมเป็นสำคัญ ซึ่งได้แก่การทำนา การทำสวนผลไม้ต่างๆ

5.3.2 การอุตสาหกรรม

ลักษณะการประกอบอาชีพทางด้านอุตสาหกรรมในเขตเทศบาล ส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในลักษณะอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การทำปลาร้า น้ำพริก ส่วนใหญ่เป็นการใช้แรงงานจากบุคคลในครัวเรือน และมีการจ้างแรงงานจากบุคคลภายนอกบ้างเล็กน้อย

5.3.3 การพาณิชย์กรรม/การบริการ

ประชากรบางส่วนในเขตเทศบาลตำบลโพนางคำจะประกอบอาชีพการพาณิชย์กรรมทางการค้า ซึ่งการค้าโดยทั่วไปมีลักษณะทั้งค้าปลีกและค้าส่ง ซึ่งศูนย์กลางการค้าขายจะอยู่บริเวณตลาดสด ซึ่งเป็นเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ และปัจจุบันมีธนาคาร 1 แห่ง คือ ธนาคารกรุงเทพ สาขาโพนางคำ เข้ามารองรับเศรษฐกิจให้ได้รับความสะดวกมากขึ้น

ในส่วนการบริการ เทศบาลตำบลโพนางคำได้ให้บริการในด้านสาธารณสุขปโรค และสาธารณสุขการแก่ประชาชนในเขตเทศบาล ในด้านการไฟฟ้า การประปา การสาธารณสุข การศึกษาและการนันทนาการ โดยมีสนามกีฬาตำบลยาเสพติด จำนวน 1 แห่ง

5.3.4 การท่องเที่ยว

เทศบาลตำบลโพนางคำ เป็นชุมชนที่อยู่ใกล้อำเภอสรรพยา ซึ่งมีรถยนต์โดยสารวิ่งผ่านหลายสาย และมีการคมนาคมที่สะดวก สถานที่ท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงเขตเทศบาล ได้แก่ เจ็อนเจ้าพระยา ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด และเขาสรรพยา

5.4 ด้านสังคม

5.4.1 ประชากร

จำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลโพนางคำ ณ วันที่ 30 เมษายน 2551 มี ประชากรทั้งสิ้น จำนวน 1,841 คน แยกเป็นชาย 876 คน และเป็นหญิง 965 คน จำนวนบ้านเรือน 494 หลังคาเรือน ความหนาแน่นเฉลี่ย 3.72 คน/หลังคาเรือน ความหนาแน่นเฉลี่ย 2,378.55 คน/ตารางกิโลเมตร ถือได้ว่าเทศบาลตำบลโพนางคำ เป็นชุมชนหนาแน่นปานกลางถึงหนาแน่นมาก

5.4.2 ชุมชน

จำนวนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโพนางคำ มี 4 ชุมชน ดังต่อไปนี้

1. ชุมชนโพธิ์เจริญ
2. ชุมชนต้นโพธิ์
3. ชุมชนท่านขุนเณร
4. ชุมชนโพธิ์ศาล

โดยเทศบาลฯ ได้ให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน แทนคณะกรรมการชุมชนชุดเดิม ที่ครบวาระการดำรงตำแหน่ง ตามระเบียบเทศบาลตำบลโพนางคำ

ว่าด้วยการจัดตั้งชุมชนย่อย พ.ศ. 2544 ข้อ 11 คณะกรรมการชุมชนให้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 2 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้รับประกาศแต่งตั้ง ซึ่งชุดใหม่ได้ประกาศแต่งตั้งเมื่อ วันที่ 5 มีนาคม 2551 โดยมี กรรมการชุมชนดังนี้

ชุมชนโพธิ์เจริญ

1. นายปรีชา	เหลื่องอภิชาติกุล	ประธานกรรมการ
2. นางเฉลิม	ชนะศรี	รองประธานกรรมการ
3. นางสุรรัตน์	บุญอินทร์	กรรมการฝ่ายற்றுญิก
4. นายสถาพร	บุตรโชติ	กรรมการฝ่ายเลขานุการ
5. นางจรรยา	คงแจ้ง	กรรมการฝ่ายสาธารณสุข
6. นางสุรภา	แสนวงศ์	กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
7. นายสมคิด	กริยาอาภรณ์	กรรมการฝ่ายพัฒนาชุมชน
8. นางสมควร	โพธิ์พิ่ง	กรรมการฝ่ายป้องกัน
9. นางสนิท	สุรินทร์	กรรมการฝ่ายการศึกษา
10. นางบุญส่ง	ลาวัลย์	กรรมการฝ่ายสวัสดิการ

ชุมชนต้นโพธิ์

1. นางพุดตาน	เทียบัญญัติ	ประธานกรรมการ
2. นางสมใจ	ถุงวิชา	รองประธานกรรมการ
3. นางสาวพรกมล	แซ่ลิ้ม	กรรมการฝ่ายற்றுญิก
4. นางอุบล	สมรัก	กรรมการฝ่ายเลขานุการ
5. นางทวิวรรณ	วัฒนสุวรรณณี	กรรมการฝ่ายสาธารณสุข
6. นางสาวสุรีย์	รังมีโรจน์สมบัติ	กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
7. นางทัศนีย์	เอี่ยมสำอางค์	กรรมการฝ่ายพัฒนาชุมชน
8. นางสาวปราณี	ทับมงคล	กรรมการฝ่ายป้องกัน
9. นางสาวรรณี	รังมีโรจน์สมบัติ	กรรมการฝ่ายการศึกษา
10. นางพิศมัย	เทียนงาม	กรรมการฝ่ายสวัสดิการ

ชุมชนท่านขุนเณร

1. นางเพยาว์	ธรรมสาคร	ประธานกรรมการ
2. นางสมพิศ	ศรีภิรมย์	รองประธานกรรมการ
3. นางน้ำอ้อย	โสภณ	กรรมการฝ่ายற்றுญิก
4. นางสมปอง	เฉลิมชัยพานิช	กรรมการฝ่ายเลขานุการ

5. นางเรณู	เอี่ยมสำอางค์	กรรมการฝ่ายสาธารณสุข
6. นางสาววย	เต้าสุวรรณ	กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
7. นางสาวอิง	มั่งมี	กรรมการฝ่ายพัฒนาชุมชน
8. นายอารีย์	โอบอ้อม	กรรมการฝ่ายป้องกัน
9. นายหลอม	เรืองกรัด	กรรมการฝ่ายการศึกษา
10. นายพิชัย	นาคำ	กรรมการฝ่ายสวัสดิการ
ชุมชนโพธิ์ศาล		
1. นายสนัด	ต่ายขาว	ประธานกรรมการ
2. นายประมวล	เอกขระ	รองประธานกรรมการ
3. นางศุภัญญา	โพธิ์หลวง	กรรมการฝ่ายเหรียญก
4. นางฉวีฉา	ทองมัน	กรรมการฝ่ายเลขานุการ
5. นางบุญทรัพย์	จันวัด	กรรมการฝ่ายสาธารณสุข
6. นางสาวสำราญ	แดงจำ	กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
7. นางบังอร	ดีเรื่อง	กรรมการฝ่ายพัฒนาชุมชน
8. นางเพียว	สวยปาน	กรรมการฝ่ายป้องกัน
9. นางกมลทิพย์	แก้วทอง	กรรมการฝ่ายการศึกษา
10. นางเพียว	ภูศรี	กรรมการฝ่ายสวัสดิการ

5.4.3 การกีฬาันทนาการ/พักผ่อน

ในเขตเทศบาลฯ มีลานกีฬาด้านยาเสพติด บริเวณหน้าตลาดโพนางคำ จำนวน 1 แห่ง มีสถานที่ออกกำลังกายพร้อมเครื่องออกกำลังกายครบทั้ง 4 ชุมชน

5.4.5 การศึกษา

ภายในเขตเทศบาลตำบลโพนางคำ มีโรงเรียนเพียง 1 แห่ง คือ โรงเรียนวัดมะฝ่อ (สรรพ-วิทยา) เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งมีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 – ป.6 มีจำนวนนักเรียน 123 คน จำนวนครู 8 คน อัตราส่วนของครู : นักเรียน 1 : 15 และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง ซึ่งอยู่ในความดูแลของเทศบาล มีจำนวนนักเรียน 31 คน จำนวนครู 4 คน อัตราส่วนของครู : เด็ก 1 : 7

ตารางที่ 2.3 สถานศึกษาในเขตเทศบาลตำบลโพนงคำ

สังกัด	ท้องถิ่น	สพช.	สช.	กรมสามัญ	กรมศาสนา	รวม
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	1	-	-	-	-	1
1) จำนวนห้องเรียน	2	-	-	-	-	2
2) จำนวนเด็กนักเรียน	31	-	-	-	-	31
3) จำนวนครูผู้ดูแลเด็กเล็ก	4	-	-	-	-	4
จำนวนโรงเรียน		1	-	-	-	1
ระดับก่อนประถมศึกษา	-					
1) จำนวนห้องเรียน		2				2
2) จำนวนนักเรียน		32				32
3) จำนวนครูอาจารย์		1				1
ระดับประถมศึกษา	-					
1) จำนวนห้องเรียน		8	-	-	-	8
2) จำนวนนักเรียน	-	91				91
3) จำนวนครูอาจารย์		7	-	-	-	7

5.4.6 ศาสนา

ประชาชนภายในเขตเทศบาลส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และมีวัดที่อยู่ในเขตเทศบาลและบริเวณใกล้เคียง ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ เช่น วัดตะกั่ว วัดไผ่ล้อม วัดซุ้มกระต่าย เป็นต้น ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลจะไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญ การบวชนาค การเผาศพ

5.4.7 ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม

ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพนงคำทั่วไป ได้รักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมโบราณของตนไว้หลายอย่าง โดยเฉพาะประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา ซึ่งได้ถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง นอกจากนี้ยังมีงานไหว้เจ้าพ่อ – เจ้าแม่ โพนงคำ หรือเทศกาลงานจิวซึ่งชาวตลาดที่มีเชื้อสายจีนได้จัดขึ้นประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี

5.4.8 การสาธารณสุข

ในเขตเทศบาลตำบลโพนางคำ มีการให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนโดยมีสถานีอนามัยตำบลโพนางคำตก ในความรับผิดชอบของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งตั้งอยู่ในเขตเทศบาลฯ คอยให้บริการการรักษาพยาบาลและให้ความรู้ คำแนะนำด้านสุขภาพอนามัยและการป้องกันแก่ประชาชน นอกจากนี้ ประชาชนยังสามารถรับการรักษาพยาบาลได้ที่โรงพยาบาลสรรพยา ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับเขตพื้นที่ของเทศบาลฯ และมีร้านจำหน่ายยาแผนปัจจุบันจำนวน 3 แห่ง และร้านจำหน่ายยาแผนโบราณ จำนวน 1 แห่ง ส่วนการบริการด้านสาธารณสุขของเทศบาล อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สภาพทั่วไปเหตุการณ์ปกติ

5.5 ด้านการเมืองการบริหาร

เทศบาลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง โดยมีพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เป็นกฎหมายแม่บท มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีเขตการปกครอง มีบุคลากรเป็นของตนเองมีรายได้และงบประมาณเป็นของตัวเอง และมีอิสระในการบริหารงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้

1. เพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักปกครองตนเอง

3. เพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นแบ่งเบาภาระความรับผิดชอบของรัฐบาลกลาง

เทศบาลตำบลโพนางคำมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 (รวมทั้งที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2546) ดังนี้

1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

2. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ

3. รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ

5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง

6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม

7. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

8. บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของ

ท้องถิ่น

9. หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลโพนางคำอาจจัดทำกิจการใดๆ ในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

1. ให้มีน้ำสะอาดหรือน้ำประปา
2. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
3. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือหรือท่าข้าม
4. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
5. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
6. ให้มีการบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
7. ให้มีการบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
8. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
9. เทศพาณิชย์

การจัดองค์การบริหารเทศบาล

การจัดองค์การบริหารเทศบาลตำบลโพนางคำ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ สภาเทศบาลตำบลโพนางคำ ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 12 คน และผู้บริหาร คือ นายกเทศมนตรี 1 คน และผู้ช่วยผู้บริหาร 4 คน คือ รองนายกเทศมนตรี 2 คน เลขานุการนายกเทศมนตรี 1 คน ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี 1 คน

ฝ่ายบริหารหรือผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหาร จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

- | | | |
|--------------------|------------------|-----------------------|
| 1. นายสุภัทรศักดิ์ | ไคว่กาศัย | นายกเทศมนตรี |
| 2. นายสุวิทย์ | รังมีโรจน์สมบัติ | รองนายกเทศมนตรี |
| 3. นายนิคม | ชูเมือง | รองนายกเทศมนตรี |
| 4. นายเทพพงษ์ | ภักดีรักษ์ | เลขานุการนายกเทศมนตรี |
| 5. นายพิสิฐ | เจียมนาครินทร์ | ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี |

ฝ่ายนิติบัญญัติหรือสภาเทศบาล

สภาเทศบาลตำบลโพนางคำ มีสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 12 คน ประกอบด้วย

- | | | |
|---------------|----------|---------------------|
| 1. นายสมนึก | แดงใบ | ประธานสภาเทศบาลฯ |
| 2. นางวิจิตร | รอดวินิจ | รองประธานสภาเทศบาลฯ |
| 3. นายจด | คงแจ้ง | สมาชิกสภาเทศบาลฯ |
| 4. นายจุน | คงแจ้ง | สมาชิกสภาเทศบาลฯ |
| 5. นายประเทิน | แพ่งเกษร | สมาชิกสภาเทศบาลฯ |

6. นายสมศักดิ์	กลุ่มบุญ	สมาชิกสภาเทศบาลฯ
7. นายมะลิ	จันทร์อำ	สมาชิกสภาเทศบาลฯ
8. นายคำ	ทองมัน	สมาชิกสภาเทศบาลฯ
9. นายเสกฐวุฒิ	กิตติภัก	สมาชิกสภาเทศบาลฯ
10. นางบุญญา	วงษ์พานิช	สมาชิกสภาเทศบาลฯ
11. นางมณฑิธร	น้อยเอี่ยม	สมาชิกสภาเทศบาลฯ
12. นายปิยวัฒน์	แพ่งเกษร	สมาชิกสภาเทศบาลฯ

คณะกรรมการสามัญประจำสภาเทศบาล จำนวน 2 คณะ

คณะกรรมการตรวจร่างเทศบัญญัติ

คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุม

ฝ่ายพนักงานประจำ

มีปลัดเทศบาล 1 คน เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาล และลูกจ้างเทศบาลรองจากนายกเทศมนตรี และรับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำของเทศบาลให้เป็นไปตามนโยบาย และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่มิได้กฎหมายกำหนดหรือตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย

อัตรากำลัง บุคลากร

ข้าราชการ	จำนวน	19	คน
ลูกจ้างประจำ	จำนวน	4	คน
พนักงานจ้างตามภารกิจ	จำนวน	19	คน
พนักงานจ้างทั่วไป	จำนวน	23	คน
รวม	จำนวน	65	คน

การจัดส่วนราชการของเทศบาล

ตามประกาศคณะกรรมการพนักงานเทศบาล จังหวัดชัยนาท เทศบาลตำบลโพนางคำ มีการจัดส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

1. สำนักปลัดเทศบาล
2. กองคลัง
3. กองช่าง
4. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
5. กองการประปา
6. กองการศึกษา

การคลัง

เทศบาลเป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่มีรายได้เป็นของตนเอง เช่นเดียวกับหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่นๆ โดยโครงสร้างรายได้เป็นไปตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งกำหนดว่าเทศบาลอาจมีรายได้ ดังต่อไปนี้

1. ภาษีอากร
2. ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต
3. รายได้จากทรัพย์สิน
4. รายได้จากสาธารณูปโภคและพาณิชย์
5. รายได้เบ็ดเตล็ด
6. รายได้จากเงินกู้ เงินอุดหนุน เงินอุทิศ และรายได้อื่นที่กฎหมายกำหนด

ด้านงบประมาณของเทศบาลตำบลโพธิ์งามคำ ในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2546 – 2550) ที่ผ่านมามีรายได้ไม่มาก โดยเฉพาะรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง เนื่องจากสภาพของเมืองเป็นเมืองที่มีพื้นที่จำกัดไม่สามารถขยายเขตเทศบาลได้ ทำให้พื้นที่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของถูกจำกัด แต่ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยได้รับการพัฒนาในระดับหนึ่ง เนื่องจากได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

เป็นหน้าที่โดยตรงของเทศบาล ในการสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยที่เกิดขึ้น เทศบาลมีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการดับเพลิง

- สถานีดับเพลิง จำนวน 1 แห่ง
- พนักงานดับเพลิง จำนวน 10 คน
- อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จำนวน 80 คน
- รถยนต์ดับเพลิง จำนวน 1 คัน ความจุน้ำ 2,500 ลิตร ขนาด 145 แรงม้า
ซื้อเมื่อ พ.ศ. 2525 ราคา 1,200,000.- บาท
- เครื่องดับเพลิงเคมี จำนวน 104 ถัง
- จุดสูบน้ำดับเพลิงคลองส่งน้ำชลประทานฝั่งซ้าย , แม่น้ำเจ้าพระยาและ
บ่อน้ำเรียบถนนสิงหนบุรี – ชัยนาท
- รถบรรทุกน้ำอเนกประสงค์ความจุ 10,000 ลิตร
- รถดับเพลิงเล็ก ชนิดมอเตอร์ไซค์ขับเคลื่อน 4 ล้อ ขนาดความจุ 200 ลิตร
- รถกระเช้าจำนวน 1 คัน

การเลือกตั้ง สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 12 คน และนายกเทศมนตรี 1 คน (เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2548) ซึ่งหมดวาระในเดือน ธันวาคม 2552

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	จำนวน	1,544	คน
ผู้มาใช้สิทธิ	จำนวน	1,137	คน
คิดเป็นร้อยละ		73.64	
บัตรเสียร้อยละ		5.36	
จำนวน 2 หน่วยเลือกตั้ง			

5.6 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรน้ำ ภายในเขตเทศบาลมีแหล่งน้ำธรรมชาติ จากแม่น้ำเจ้าพระยาและสามารถใช้น้ำได้จากคลองส่งน้ำชลประทาน ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่จำเป็นต่อความเป็นอยู่และเศรษฐกิจของประชากร โดยเฉพาะผู้ประกอบการเกษตร

สภาพสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อมของเมืองยังไม่ค่อยมีปัญหาความรุนแรงมากนักเมื่อเทียบกับชุมชนเมืองใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเทศบาลที่มีพื้นที่รับผิดชอบน้อย แต่มีปัญหาที่เทศบาลกำลังประสบอยู่ในขณะนี้ ได้แก่ ปัญหาขยะด้านการกำจัดขยะ และเรื่องกลิ่นเหม็นรบกวนเนื่องจากภายในเขตเทศบาลฯ มีการทำปลาไร่และการเลี้ยงสุกร ซึ่งเป็นปัญหาต่างๆ เหล่านี้ เทศบาลฯ กำลังดำเนินการแก้ไข เพื่อให้เขตเทศบาลมีสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสม

ข้อมูลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

- ร้านจำหน่ายอาหาร จำนวน 10 แห่ง
- ภัตตาคาร สวนอาหาร จำนวน 2 แห่ง
- ร้านจำหน่ายของชำ จำนวน 34 แห่ง
- ร้านเสริมสวย – แต่งผม จำนวน 5 แห่ง
- ตลาดสด จำนวน 1 แห่ง
- โรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 4 แห่ง
- อู่ซ่อมรถ จำนวน 6 แห่ง
- ปั้มน้ำมัน จำนวน 2 แห่ง
- ร้านจำหน่ายอาหารสัตว์ จำนวน 5 แห่ง

การกำจัดขยะมูลฝอย

ปริมาณขยะภายในเขตเทศบาลในแต่ละวันมีจำนวนประมาณ 2.5 ตัน ซึ่งของส่วนใหญ่เป็นขยะที่มาจากตลาดสด บ้านพักอาศัย ซึ่งเทศบาลมีคนงานและอุปกรณ์ในการเก็บขนขยะ ดังนี้

- พนักงานเก็บขนขยะ จำนวน 9 คน
- รถยนต์เก็บขนขยะ จำนวน 1 คัน

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นถือเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยแบบใหม่ซึ่งมุ่งเน้นในเรื่องของการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เพิ่มมากขึ้นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 อันจะก่อให้เกิดโครงสร้างอำนาจทางการเมืองใหม่ ซึ่งเน้นบทบาทของประชาชนทั่วไปมารวมกลุ่มกันเพื่อที่จะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และกำหนดการตัดสินใจนโยบายด้วยตนเองในระดับท้องถิ่นอันเป็นรากฐานในระบอบประชาธิปไตย

ในเรื่องนี้ได้เคยมีงานศึกษาวิจัยเป็นแนวทางไว้บ้าง อาทิ งานศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มการเมืองไทยของ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2525 : 41-42) กล่าวว่า สังคมไทยมีลักษณะการรวมกลุ่มและการเกิดกลุ่มโดยมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันเป็นส่วนบุคคลในลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (patron-clients) ซึ่งอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว ความไว้วางใจและความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นที่ตั้ง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์มีลักษณะเช่นเดียวกับความสัมพันธ์แบบนายกับไพร่ ซึ่งเป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบศักดินาที่ยังคงมีอิทธิพลอยู่มากในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของไทย การเกิดกลุ่มดังกล่าวหากมองในเชิงประจักษ์คือ กลุ่มที่ผู้อุปถัมภ์ที่มี ยศ อำนาจ หรือฐานทางเศรษฐกิจดี กับลูกน้องจำนวนมากที่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อุปถัมภ์ในด้านต่างๆ

ในส่วนของคุณลักษณะและพัฒนาการของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ยศ สันตสมบัติ (2533:2537-238) ได้กล่าวว่า กลุ่มการเมืองที่ปรากฏในการเมืองการปกครองท้องถิ่นมีการจัดตั้งในรูปแบบองค์กรที่ไม่มีความยั่งยืนถาวร นอกจากนี้กลุ่มการเมืองไทยยังอยู่ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยง

งานวิจัยในประเทศ

นายยอดชาย คำทางชล (2552,บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร (2) ปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาเขตสายไหมและ(3) แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะในการแสดงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาเขตสายไหม

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก ประชากรวิจัย ได้แก่ (1) ข้าราชการสำนักงานเขตสายไหม (2) สมาชิกสภาเขตสายไหม (3) ประธานและกรรมการชุมชนหมู่บ้านในพื้นที่เขตสายไหม กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง กลุ่มข้าราชการสำนักงานเขตสายไหม จำนวน 5 คน กลุ่มสมาชิกสภาเขตสายไหม จำนวน 8 คน กลุ่มประธานและกรรมการชุมชนหมู่บ้านในพื้นที่เขตสายไหม จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย (1) บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาเขตสายไหมมี 2 ส่วน คือ บทบาทตามบทบัญญัติของกฎหมาย ตามมาตรา 79 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 และบทบาทในฐานะผู้แทนของประชาชนในเขต อาทิ การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน การประสานงาน การให้การเรียนรู้ทางการเมือง และการส่งเสริมคุณภาพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนเขต และการประสานงานกับสมาชิกผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่ตนสังกัดอยู่ (2) ปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาททางการเมืองสภาเขตสายไหม มี 2 ส่วน คือ ปัญหาจากบทบัญญัติข้อกฎหมาย อาทิ การไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชาข้าราชการในเขต การที่สำนักงานเขตไม่นำข้อเสนอแนะของสภาเขตไปใช้ประโยชน์ และการไม่มีสำนักงานทำการของสมาชิกสภาเขต และปัญหาจากปัจจัยส่วนตัวของสมาชิกสภาเขต อาทิ ความรู้ความสามารถ ความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การไม่ออกพบประชาชนในท้องถิ่น และการขาดการประชาสัมพันธ์ถึงอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาเขต และ (3) แนวทางการแก้ไข และข้อเสนอแนะในการแสดงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาเขตสายไหม ควรดำเนินการในแก้ไขบทบัญญัติตามตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเพิ่มอำนาจให้ในเรื่องต่างๆ อาทิ เรื่องการออกข้อบังคับท้องถิ่น งบประมาณ การบังคับบัญชาข้าราชการในเขต และการแก้ไขในเรื่องปัจจัยส่วนตัวของสมาชิกสภาเขตทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติเฉพาะตน และพฤติกรรมของสมาชิกสภาเขต

ดาบตำรวจชนพล อินทะมุล (2552, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาททางการเมืองของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยที่นำมาสู่การมีบทบาททางการเมืองของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 (2) บทบาททางการเมืองของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 (3) ผลกระทบจากการแสดงบทบาททางการเมืองของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสาร การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ประกอบด้วยแกนนำกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 จำนวน 4 คน และสมาชิกที่เป็นทีมปราศรัยของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 จำนวน 6 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่นำมาสู่การมีบทบาททางการเมือง ได้แก่ วัฒนธรรมของการเมืองภาคประชาชน โครงสร้างโอกาสทางการเมืองแบบเปิด การมีพื้นที่สาธารณะ การได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประชาชนจากนโยบายรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เกิดการรวมกลุ่มที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 (2) บทบาททางการเมือง ได้แก่ การติดต่อเชื่อมโยงประสานความร่วมมือกับพรรคเพื่อไทย หน่วยงานราชการ นักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้องและประชาชนในชุมชน การเรียกร้องแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล การประท้วงรัฐบาลเกี่ยวกับการใช้กฎหมายสองมาตรฐาน การกดดันและขับไล่ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 5 การเรียกร้องรัฐบาลแก้ไขปัญหาลำไย การปิดล้อมการประชุมหอการค้าทั่วไปครั้งที่ 27 การจัดรายการสภากาแฟของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 การจัดรายการสถานีวิทยุเอฟเอ็ม 92.50 เมกะเฮิรตซ์จังหวัดเชียงใหม่ การอบรมมหาวิทยาลัยล้านนา การเสนอความเดือดร้อนของประชาชนให้หน่วยงานรัฐ (3) ผลกระทบ ได้แก่ เกิดความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานราชการ รัฐบาลและประชาชนบางส่วน เกิดความร่วมมือกับพรรคเพื่อไทย นักการเมืองฝ่ายเดียวกัน และกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้อง การทำให้นักการเมืองที่กลุ่มสนับสนุนได้รับการเลือกตั้ง เกิดความแตกแยกกับประชาชนที่มีความคิดเห็นแตกต่างและสนับสนุนกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้าม เกิดการรวมตัวของประชาชนที่มีความเห็นตรงกันกับแนวคิดของกลุ่ม เกิดความตื่นตัวในการแสดงออกทางการเมืองเพิ่มขึ้น สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม

กิตติ์ธัญญา วาจาดี (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาการกลุ่มการเมืองท้องถิ่น: การศึกษากลุ่มการเมือง “คุณธรรม” ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะก่อตั้งกลุ่มและบทบาทของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น “คุณธรรม” ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ประชากรและกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มคุณธรรม ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม “คุณธรรม” และสมาชิกสภาในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 14 คน รวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลและแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีผลการศึกษา

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการก่อตั้งของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น “คุณธรรม” ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี 1) กลุ่มคุณธรรมก่อตั้งในปี พ.ศ.2547 2) วัตถุประสงค์ของกลุ่มคือ ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี และมีเป้าหมายเพื่อบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี 3) สมาชิกกลุ่มมีความหลากหลาย ทั้งด้านวัยวุฒิและสถานภาพทางเศรษฐกิจ

2. บทบาทของการดำเนินงานทางการเมืองของกลุ่มคุณธรรม 1) บทบาทในการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ในตำแหน่ง นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด

อุบลราชธานี ในตำแหน่ง นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี มาตั้งแต่ พ.ศ.2547 2) สมาชิกของกลุ่มได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในเขตอำเภอต่างๆ ให้ทำหน้าที่สมาชิกสภาจังหวัด จำนวน 26 คน 3) การช่วยเหลือประชาชน โดยส่วนบุคคล โดยผ่านกลุ่มแกนนำ และองค์กร 4) การส่งเสริมสนับสนุน ให้ภาคประชาชนรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ชมรม เช่น กลุ่มเกษตรผู้ใช้น้ำ กลุ่มชลประทานระบบท่อ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อาสาสมัครหน่วยการแพทย์ฉุกเฉิน

ดาบตำรวจชัยมงคล จันทรชิต (2553, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองหลังสวน จังหวัดชุมพร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา (1) บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองหลังสวน (2) ปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองหลังสวนและ (3) ข้อเสนอแนะในการแสดงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองหลังสวน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ (1) ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองหลังสวน (2) ข้าราชการผู้บริหารเทศบาลเมืองหลังสวน (3) ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองหลังสวน กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจงคือ กลุ่มผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองหลังสวน จำนวน 5 คน กลุ่มข้าราชการผู้บริหารเทศบาลเมืองหลังสวน จำนวน 3 คน และกลุ่มประชาชนและกรรมการชุมชนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองหลังสวน จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) บทบาทของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองหลังสวนมี 2 ส่วน คือ บทบาทตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่13) พ.ศ.2552) และบทบาทในฐานะผู้แทนของประชาชนในเขตเทศบาล อาทิ การให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน การให้คำปรึกษาหารือในการแก้ปัญหาและเป็นตัวแทนในการเรียกร้องสิทธิอันพึงได้ของประชาชน การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในประเด็นต่างๆ คือ การวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การกำหนดนโยบายผ่านทางโครงการที่เกี่ยวกับการศึกษาและการเงินการคลัง ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ในด้านต่างๆ คือ ด้านสาธารณสุข การจัดเก็บรายได้และการใช้จ่ายเงินในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (2) ปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาทของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองหลังสวน คือ การขาดการมีส่วนร่วมกับประชาชนในการกำหนดนโยบาย การขาดความรู้ความสามารถในการจัดทำโครงการ การขาดวิสัยทัศน์ในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่น การแทรกแซงการบริหารของข้าราชการท้องถิ่น การมีความรู้ความเข้าใจน้อยในอำนาจหน้าที่ของตนตามบทบัญญัติของกฎหมาย และความไม่เพียงพอของการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนกลาง (3) ข้อเสนอแนะ ในการแสดงบทบาทของ

เทศบาลเมืองหลังสวน คือ องค์กรกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานและกิจกรรมของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองหลังสวนให้มากขึ้น พัฒนาสมาชิกสภาเทศบาลเมืองหลังสวนให้เป็นผู้นำ กล้าแสดงออก มีวิสัยทัศน์ ให้สมาชิกสภาเทศบาลเมืองหลังสวนเข้าถึงประชาชนให้มากขึ้น ยึดมั่นในกฎหมายและค่านึงถึงระบบคุณธรรม มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและประชาสัมพันธ์อำนาจหน้าที่ของตนเองให้มากขึ้น และให้ส่วนกลางพิจารณางบประมาณสนับสนุนท้องถิ่นให้มากขึ้น



บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเรื่อง การก่อเกิดและบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลโปนางคำ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ สมาชิกกลุ่มการเมือง กลุ่มทำน้า จำนวน 12 คน และคณะผู้บริหารเทศบาลจำนวน 5 คน กรรมการชุมชน จำนวน 4 คน รวมประชากรที่ใช้ศึกษาทั้งหมด 21 คน ในการเลือกกลุ่มประชากรดังกล่าวเพื่อให้เกิดความสะดวกในการเก็บข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัย และเพื่อให้เกิดความสมดุลในการให้ข้อมูลจากกลุ่มประชากรทั้ง 3 ฝ่าย ต่อกงานวิจัยในครั้งนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structured Interview) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการก่อเกิด และบทบาททางการเมืองท้องถิ่น โดยมีการสัมภาษณ์ดังนี้

- 1) ประวัติความเป็นมาของการก่อเกิดกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ในเขตเทศบาลตำบลโปนางคำ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท
- 2) ปัจจัยอะไรที่ทำให้ เกิดกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ในเขตเทศบาลตำบลโปนางคำ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท
- 3) ลักษณะการรวมกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลโปนางคำ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท
- 4) การจัดโครงสร้างภายในกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ในเขตเทศบาลตำบลโปนางคำ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท
- 5) การดำเนินกิจกรรมและการมีบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลโปนางคำ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธีด้วยกัน คือ

3.1 การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษารวบรวม จากตำรา เอกสาร ผลงานวิจัย รายงาน และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 การสัมภาษณ์ (Interview) เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในพื้นที่เทศบาล ตำบลโปนางคำ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท จึงใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indebt interview) โดยจะสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มการเมืองท้องถิ่นทั้งสองกลุ่ม และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของคณะ ผู้บริหารเทศบาลตำบลโปนางคำ กรรมการชุมชน

3.3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) กล่าวคือ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการ สังเกตแบบมีส่วนร่วมควบคู่ไปกับการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดย ได้ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเมื่อประชาชนมีการพบปะพูดคุยกันและผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าร่วม อยู่ด้วย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สมาชิกกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ทั้ง สองกลุ่มและคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลโปนางคำ กรรมการชุมชน ในประเด็นความเป็นมา ปัจจัย ที่ส่งผลต่อการก่อเกิดกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ลักษณะการรวมกลุ่ม การจัด โครงสร้างภายในกลุ่ม การดำเนินกิจกรรมและการมีบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ในเขตเทศบาล ตำบลโปนางคำ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ตลอดจนแนวทางการพัฒนาบทบาททางการเมือง ของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น และมีข้อเสนอแนะแนวทางต่างๆ มาจัดระเบียบแบ่งเป็นหมวดหมู่ตาม กรอบประเด็นของการศึกษา จากนั้นจึงนำข้อมูลมาเขียนเรียบเรียง เพื่อหาความสัมพันธ์ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งหาคำตอบและข้อสรุปทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 บทบาททางการเมืองท้องถิ่น

ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกเสียงข้างมากในสภาเทศบาลตำบลโพนางคำ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ จึงทำให้บทบาทของกลุ่มสามารถนำนโยบายในช่วงหาเสียงเข้าไปบริหารในเทศบาลได้อย่างเต็มที่ ข้อมูลสัมภาษณ์ นายสุภัทรศักดิ์ โคว์คาศัย นายกเทศมนตรี และนายนิคม ชูเมือง ที่เป็นรองนายกเทศมนตรี ฝ่ายสาธารณสุข นายสุวิทย์ รังสีโรจน์สมบัติ ฝ่ายช่าง กล่าวว่า “นับจากกลุ่มเข้ามาบริหารงานในเทศบาลได้นำนโยบายของกลุ่มในการแก้ปัญหาให้กับท้องถิ่น สำเร็จไปแล้วประมาณร้อยละ 50 และคาดว่าในอนาคตน่าจะทำได้มากขึ้น”

กล่าวได้ว่าการรวมกลุ่มทำน้ำ เป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลที่เกิดขึ้น จากการรวมตัวของบุคคลจำนวนหนึ่งจัดตั้งเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นขึ้นมา และมีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งสมาชิกกลุ่มเข้าลงสมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่น มีเป้าหมายในการบริหารงานในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น แม้ว่าในอนาคตเจตนารมณ์ของกลุ่มไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาให้กลายเป็นพรรค การเมืองตามกฎหมาย แม้ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญปัจจุบันจะเปิดโอกาสให้มีพรรคการเมืองตาม กฎหมายด้วยเงื่อนไขที่ง่ายขึ้น แต่กลุ่มการเมืองในระดับท้องถิ่นที่ศึกษาในครั้งนี้ได้ให้การสัมภาษณ์ ว่า “ไม่มีความคิดที่จะพัฒนากลุ่มให้เป็นพรรคการเมือง เพราะพรรคการเมืองเป็นตัวแทนของ ส่วนกลางไม่ได้มาจากคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับการที่ภาครัฐควรมีส่วน ในการสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีของ กลุ่มการเมือง ในอนาคตหรือไม่ ซึ่งสมาชิกกลุ่มทั้งหมดได้ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า “ไม่ จำเป็นต้องมีการสนับสนุนจากภาครัฐแต่อย่างไร เพราะเป็นงานอาสาเพื่อท้องถิ่น ภาครัฐเอาเงิน ไป สนับสนุนด้านอื่นมากกว่า” ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างข้าราชการในพื้นที่ได้ให้เห็นผลสนับสนุนใน ประเด็นนี้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มตัวอย่างข้าราชการผู้ถูกสัมภาษณ์ในครั้งนี้อาจมีความเข้าใจผิดใน หลักการเป็นพรรคการเมืองไทยอยู่พอสมควรว่า “หากกฎหมายจะปรับให้กลุ่มการเมืองเป็นแบบ พรรคการเมืองนั้นไม่เห็นด้วยเนื่องจากเงื่อนไขบางประการทำให้กลุ่มการเมืองไม่สามารถเป็น พรรคการเมืองได้เช่น การกำหนดระดับการศึกษาของนักการเมืองต้องจบปริญญาตรี ซึ่งในท้องถิ่น มีความรู้ระดับปริญญาตรีน้อยมาก ในขณะที่ประสบการณ์ทางการเมืองและประสบการณ์ทางด้าน

สังคมในพื้นที่มีเป็นอย่างมาก ซึ่งบุคคลเหล่านี้คือความเป็นบุคคลที่เข้ามาบริหารท้องถิ่นอย่างมาก และแม้ว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นจะมีความรู้ในเรื่องของกฎหมายแต่ก็สามารถจัดหลักสูตรอบรมเพิ่มเติมได้เช่นกัน” แสดงให้เห็นว่าบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นควรที่จะเพิ่มคุณสมบัติ การเป็นบุคคลในท้องถิ่นและต้องการเข้ามาทำงานเพื่อท้องถิ่นอย่างแท้จริงและไม่จำเป็นต้องเป็นพรรคการเมือง แต่ควรจะเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่เข้ามาอาสาทำงานให้ท้องถิ่นเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าวิถีคิดทางการเมืองของไทยแตกต่างจากตะวันตก คือ ตะวันตกจะพยายามสร้างความเป็นสถาบันให้กับกลุ่มมากกว่าการทำงานแบบปัจเจกหรือการรวมกลุ่มชั่วคราวชั่วคราวแบบสังคมไทย

4.2 บทบาททางการเมือง

จากกลุ่มการเมืองท้องถิ่น กลุ่มทำน้ำ โดยการนำของนายสุภัทรศักดิ์ โคว์คาศัย เป็นผู้มีอำนาจทางการเงินและมีฐานะดีระดับหนึ่งในเขตเทศบาลตำบลโปนางคำ ทำให้ผู้ที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการก่อเกิดกลุ่มทำน้ำมีความเชื่อมั่นในความมั่นคงฐานะทางการเงินของผู้นำกลุ่ม ทำน้ำจึงเชื่อว่าจะนำพาสมาชิกในกลุ่มเพื่อพัฒนาเทศบาลตำบลโปนางคำให้เจริญก้าวหน้ารุ่งเรืองเป็นที่ประจักษ์ต่อสังคมทำให้พี่น้องประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโปนางคำมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวผู้นำกลุ่มทำน้ำและสมาชิกกลุ่มทำน้ำ ว่าอาสาเข้ามาเป็นตัวแทนของพี่น้องประชาชนจะไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวมเพราะผู้นำกลุ่มทำน้ำ มีบทบาททางการเมืองคืออยู่แล้วจึงไม่จำเป็นที่จะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ภานิชย์ของพี่น้องประชาชน โดยมีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะพัฒนาเทศบาลตำบลโปนางคำให้เจริญรุ่งเรืองเท่าเทียมกับเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อไป

4.3 บทบาททางสังคม

จากภูมิหลังของกลุ่มการเมือง จะสังเกตได้ว่าสมาชิกกลุ่มต่างเป็นบุคคลที่มีบทบาททางด้านสังคมในพื้นที่มาก่อนที่จะมารวมตัวกันเป็นสมาชิกกลุ่มทำน้ำ และนอกจากบุคคลเหล่านี้จะเป็นคนที่บรรดาแกนนำและหัวหน้ากลุ่มสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ได้ร่วมกันคัดเลือกแล้ว ภูมิหลังทางด้านสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ฐานเสียงทางการเมือง โดยอาศัยชื่อเสียงทางด้านสังคม ทำให้สมาชิกกลุ่มได้รับการเลือกตั้งและเข้ามาบริหารงานเทศบาลตำบลโปนางคำ ปัจจุบันจำแนกการเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆที่มีบทบาททางสังคมในพื้นที่ตลอดจนเป็นที่รู้จักแก่ประชาชนอย่างแพร่หลาย ดังนี้

1. กลุ่มสมาคมพ่อค้า นับได้ว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์ในพื้นที่ที่มีสมาชิกเป็นกลุ่มพ่อค้าและประชาชนในพื้นที่ กลุ่มมีบทบาทในงานสังคมในพื้นที่ เช่น การจัดงานไหว้เจ้าพ่อเจ้าแม่โปนางคำ งานรดน้ำคำหัวหน้าอำเภอ

2. กลุ่มอาสาสมัครเพื่อชุมชนในพื้นที่ เช่น กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน อำเภอสรรพยา (อพปร.) โดยเฉพาะ นายสุภัทรศักดิ์ ใ้วคาศัย เป็นประธานกลุ่ม อพปร. ประจำ ตำบลโพนางคำ

3. กลุ่มหนุ่มสาว ซึ่งถือเป็นกลุ่มผลประโยชน์เกิดขึ้นจากการร่วมกันของวัดโดย ฝ่ายพระสงฆ์และชาวบ้านที่เป็นศรัทธาของวัด ร่วมกันเพื่อที่จะทำกิจกรรมส่งเสริมด้าน พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นหลัก โดยสมาชิกกลุ่มการเมืองที่เป็นสมาชิกกลุ่มหนุ่มสาวในพื้นที่ คือ นายสมนึก แดงใบ ซึ่งเป็นพิธีกรตามงานที่มีกิจกรรม

กลุ่มการเมืองท้องถิ่น กลุ่มทำน้ำ นับได้ว่าเป็นการรวมของบุคคลที่มีภูมิหลังและ บทบาท การเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ในพื้นที่มาเสียก่อน ซึ่งการเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ มีความสำคัญต่อการมีชื่อเสียงและเป็นเป็นที่รู้จักแพร่หลายของประชาชนในพื้นที่ และมีความสำคัญต่อการเข้ามาลงสมัครรับเลือกตั้ง เพราะจากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของ นายสุภัทรศักดิ์ ใ้วคาศัย หัวหน้ากลุ่ม กล่าวว่า “ในการคัดเลือกสมาชิกกลุ่มนอกจากเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือก มาจากตัวแทนแต่ละหมู่บ้านแล้ว จะต้องเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของประชาชน ทั่วไปเป็นเรื่องสำคัญ” การรวมกันเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเทศบาลโพนางคำ ในการศึกษาครั้งนี้ เกิดขึ้นมาจากสมาชิกกลุ่มประ โยชน์หลากหลายในพื้นที่เข้ามารวมกัน ในนามของกลุ่มการเมือง ท้องถิ่นลงสมัครรับเลือกตั้งและเข้าไปบริหารงานในเทศบาลเพื่อที่จะเข้าไปร่วมกำหนดนโยบาย สาธารณะของท้องถิ่น ในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อผลประโยชน์กลุ่มการเมือง และเพื่อกลุ่ม ผลประโยชน์เดิมของตน ขณะเดียวกันการเป็นสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์ก็มีบทบาทต่องาน สาธารณประโยชน์ของเทศบาลเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการร่วมมือกันบรรเทาสาธารณภัย และกลุ่ม อพปร. การจัดงานสืบสานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นของเทศบาลร่วมกับสมาคมพ่อค้าโพนางคำ และกลุ่มหนุ่มสาวตลาดโพนางคำ เป็นต้น

4.3.1 ลักษณะการรวมตัวและความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มทำน้ำ ที่มารวมตัวกันจะมีความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ส่วนตัว โดยสมาชิกกลุ่มที่มารวมกันจะมีความสัมพันธ์ ส่วนตัว ในระดับพื้นฐาน ด้านเครือญาติ โดย นายสุวิทย์ รังษิโรจน์สมบัติ ซึ่งเป็นรองนายกเทศมนตรี ก็มีศักดิ์เป็นพี่ภรรยา นายสุภัทรศักดิ์ ใ้วคาศัย หัวหน้ากลุ่ม ส่วนความสัมพันธ์ภายใต้ระบบ อุปถัมภ์ ปราบกฏชัดเจนในสมาชิกสมทบของกลุ่มที่มีต่อหัวหน้ากลุ่ม และสมาชิกที่เป็นสมาชิกสภา เทศบาลดังจะเห็นได้ว่าบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มสมทบที่คอยช่วยเหลืองานกลุ่ม ต่างมีความชื่นชม และมีความสนิทสนมส่วนตัวกันมาก่อนจึงได้ให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะในช่วยเหลือทาง กลุ่มก็จะมีค่าตอบแทนให้สมาชิกที่ช่วยงานของกลุ่มเป็นค่าตอบแทน ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าว

มีแนวโน้มมากขึ้น โดยจะเห็นว่าสมาชิกกลุ่มสมทบช่วยงานกลุ่มจะมีจำนวนมากขึ้นกว่าในช่วงแรกๆ

2. ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ จะเห็นได้ว่าจากข้อมูลอาชีพของสมาชิกกลุ่มปัจจุบันคือประกอบอาชีพค้าขาย และมีลักษณะความสัมพันธ์ทางอาชีพที่ชัดเจน นั่นคือ การเป็นสมาชิกชมรมพ่อค้าโพนางดำ ความสัมพันธ์ทางธุรกิจทำให้สมาชิกต่างมีความสนิทสนมมากขึ้น และส่งผลต่อบทบาททางการเมืองของสมาชิกกลุ่มเช่นกัน

3. ความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากสมาชิกกลุ่มต่างเป็นคนที่อาศัยในท้องถิ่น มาเป็นเวลานานส่งผลให้มีบทบาททางด้านสังคมในพื้นที่เป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าสมาชิกกลุ่มบางท่านเคยทำงานด้านสังคมร่วมกันมาก อาทิเช่น กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมเหล่านี้ต่างมีผลอย่างมากต่อการรู้จักผู้คนเป็นจำนวนมาก ทำให้เป็นฐานเสียงทางการเมืองของกลุ่มเป็นอย่างดี

4.4 บทบาททางการเมืองของกลุ่มทำน้ำ

ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกเสียงข้างมากในสภาเทศบาลตำบลโพนางดำ ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ จึงทำให้บทบาทของกลุ่มสามารถนำนโยบายในช่วงหาเสียงเข้าไปบริหารในเทศบาลได้อย่างเต็มที่ ข้อมูลสัมภาษณ์ นายสุภัทรศักดิ์ โคว์คาศัย นายกเทศมนตรี และนายนิคม ชูเมือง ที่เป็นรองนายกเทศมนตรี ฝ่ายสาธารณสุข นายสุวิทย์ รังสีโรจน์สมบัติ ฝ่ายช่าง กล่าวว่า “นับจากกลุ่มเข้ามาบริหารงานในเทศบาลได้นำนโยบายของกลุ่มในการแก้ปัญหาให้กับท้องถิ่นสำเร็จไปแล้วประมาณร้อยละ 50 และคาดว่าในอนาคตน่าจะทำได้มากขึ้น”

กล่าวได้ว่าการรวมกลุ่มทำน้ำ เป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของบุคคลจำนวนหนึ่งจัดตั้งเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นขึ้นมา และมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งสมาชิกกลุ่มเข้าลงสมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่น มีเป้าหมายในการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้ว่าในอนาคตเจตนารมณ์ของกลุ่มไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาให้กลายเป็นพรรคการเมืองตามกฎหมาย แม้ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญปัจจุบันจะเปิดโอกาสให้มีพรรคการเมืองตามกฎหมายด้วยเงื่อนไขที่ง่ายขึ้น แต่กลุ่มการเมืองในระดับท้องถิ่นที่ศึกษาในครั้งนี้ได้ให้การสัมภาษณ์ว่า “ไม่มีความคิดที่จะพัฒนากลุ่มให้เป็นพรรคการเมือง เพราะพรรคการเมืองเป็นตัวแทนของส่วนกลางไม่ได้มาจากคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับการที่ภาครัฐควรมีส่วนในการสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีของกลุ่มการเมืองในอนาคตหรือไม่ ซึ่งสมาชิกกลุ่มทั้งหมดได้ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า “ไม่จำเป็นต้องมีการสนับสนุนจากภาครัฐแต่อย่างไร เพราะเป็นงานอาสาเพื่อท้องถิ่น รัฐควรเอาเงินไป

สนับสนุนด้านอื่นมากกว่า” ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างข้าราชการในพื้นที่ได้ให้เห็นผลสนับสนุนในประเด็นนี้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มตัวอย่างข้าราชการผู้ถูกสัมภาษณ์ในครั้งนี้อาจมีความเข้าใจผิดในหลักการเป็นพรรคการเมืองไทยอยู่พอสมควรว่า “หากกฎหมายจะปรับให้กลุ่มการเมืองเป็นแบบพรรคการเมืองนั้นไม่เห็นด้วยเนื่องจากเงื่อนไขบางประการทำให้กลุ่มการเมืองไม่สามารถเป็นพรรคการเมืองได้เช่น การกำหนดระดับการศึกษาของนักการเมืองต้องจบปริญญาตรี ซึ่งในท้องถิ่นมีความรู้ระดับปริญญาตรีน้อยมาก ในขณะที่ประสบการณ์ทางการเมืองและประสบการณ์ทางด้านสังคมในพื้นที่มีเป็นอย่างมาก ซึ่งบุคคลเหล่านี้ความเป็นบุคคลที่เข้ามาบริหารท้องถิ่นอย่างมาก และแม้ว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นจะมีความรู้ในเรื่องของกฎหมายแต่ก็สามารถจัดหลักสูตรอบรมเพิ่มเติมได้เช่นกัน” แสดงให้เห็นว่าบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นควรที่จะเพิ่มคุณสมบัติ การเป็นบุคคลในท้องถิ่นและต้องการเข้ามาทำงานเพื่อท้องถิ่นอย่างแท้จริงและไม่จำเป็นต้องเป็นพรรคการเมือง แต่ควรจะเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่เข้ามาอาสาทำงานให้ท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าวิถีคิดทางการเมืองของไทยแตกต่างจากตะวันตก คือ ตะวันตกจะพยายามสร้างความเป็นสถาบันให้กับกลุ่มมากกว่าการทำงานแบบปัจเจกหรือการรวมกลุ่มชั่วคราวชั่วคราวแบบสังคมไทย

4.5 บทบาททางชุมชนในท้องถิ่น

กล่าวคือ เทศบาลตำบลโพธารามตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลโพธารามอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท โดยมีอาณาเขตติดต่อกับเทศบาลตำบลโพธารามอำเภอสรรพยา มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ทิศเหนือติดหมู่ที่ 3 ตำบลโพธารามอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ทิศใต้ติดหมู่ที่ 1 ตำบลโพธารามอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ทิศตะวันออก ติดแม่น้ำเจ้าพระยา ทิศตะวันตก ในเขตเทศบาลตำบลโพธารามอำเภอสรรพยา โดยทิศตะวันออก ติดแม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านริมฝั่งแม่น้ำทำให้หน้าฤดูฝนปริมาณน้ำเอ่อล้นท่วมในเขตเทศบาลโพธารามอำเภอสรรพยา ทำให้นายสุภัทรศักดิ์ ไร่แก้วาศัย มีบทบาทในการก่อเกิดกลุ่มการเมืองท้องถิ่น โดยตั้งชื่อว่า กลุ่มทำนน้ำรวบรวมสมาชิกที่มีความตั้งใจที่จะพัฒนาและช่วยเหลือชุมชนท้องถิ่นบ้านเกิดให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และช่วยเหลือตัวเองได้อย่างยั่งยืนตลอดไป อาทิเช่น ในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคมของทุกปีเกิดน้ำเหนือไหลมาเอ่อล้นเข้าท่วมในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพธาราม นายสุภัทรไร่แก้วาศัย ได้นำสมาชิกในกลุ่มทำนน้ำและญาติพี่น้องเพื่อนฝูงตลอดจนพี่น้องประชาชนที่มีจิตศรัทธาเป็นกุศลในการช่วยเหลือชุมชนในท้องถิ่นตนเอง ออกมาช่วยกันน้ำท่วมเพื่อเป็นการบรรเทาทุกข์ของพี่น้องประชาชนในเขตชุมชนท้องถิ่น จึงทำให้พี่น้องประชาชนตลอดจนสมาชิกในกลุ่มทำนน้ำมีความศรัทธาในตัวของผู้นำกลุ่มทำนน้ำตลอดมา

1. วิเคราะห์การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองและแนวโน้มกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

1.1 การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

กลุ่มทำน้ำได้สร้างฐานอำนาจทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลไปสู่ช่องทางการใช้อำนาจรัฐ โดยกลุ่มทำน้ำสามารถใช้อำนาจรัฐจากการที่สมาชิกกลุ่มได้รับเลือกและเป็นเสียงส่วนใหญ่ในสภาเทศบาลและมีบทบาทอย่างมากในการออกเทศบัญญัติ โดยสมาชิกกลุ่มสามารถเป็นทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติเสียงข้างมากในสภา โดยหัวหน้ากลุ่มมีบทบาทอย่างมากในการกำหนดทิศทางของกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มต่างปฏิบัติตามแนวทางของหัวหน้ากลุ่ม ทำให้หัวหน้ากลุ่มการเมืองมีบทบาทอย่างมากในการบริหารงานและเป็นผู้กำหนดศักยภาพและการดำรงอยู่ของกลุ่ม โดยมีปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มสรุปได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์
2. การจัดสรรผลประโยชน์ในกลุ่มการเมืองท้องถิ่น
3. ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองท้องถิ่นและรัฐบาล

1.1.1 ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

กลุ่มทำน้ำ เมื่อพิจารณาถือว่าเป็นกลุ่มการเมืองที่มีความเหนียวแน่นมีความสามัคคี เป็นอย่างมากเพราะสมาชิกกลุ่มต่างให้ความเคารพและนับถือ นายสุภัทรศักดิ์ โคว์ตาศัย หัวหน้ากลุ่มเป็นอย่างมาก เมื่อเกิดความขัดแย้งในกลุ่มสมาชิกกลุ่มต่างสามารถยุติได้โดยการพูดคุยและใช้เหตุผล และไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงจนทำให้เกิดความแตกแยกกันในกลุ่ม ทั้งนี้จากการที่สมาชิกกลุ่มต่างเป็นบุคคลที่สนิทสนมกันมาก่อน และมีบทบาทสังคมในพื้นที่ร่วมกันตลอดจนมีความสัมพันธ์กันในอาชีพการงาน นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มบางคนยังมีความสัมพันธ์กับหัวหน้ากลุ่มมาก่อน เช่น นายดำ ทองมัน เป็นเพื่อนสนิท นายสุภัทรศักดิ์ โคว์ตาศัย หัวหน้ากลุ่ม นอกจากนั้นสมาชิกในกลุ่มต่างก็เคยเป็นเพื่อนและสนิทสนมกันมาก่อน

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ากลุ่มทำน้ำ เป็นกลุ่มที่ยึดมั่นในบุคคล และมีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างหัวหน้ากลุ่มและสมาชิกกลุ่มที่ใกล้ชิดมาก่อนเป็นหลักในการรวมกลุ่ม ทำให้ภายในกลุ่มไม่มีการแบ่งอำนาจหน้าที่ และไม่มีการเบียดเบียนของกลุ่มที่แน่นอนการรักษารฐานอำนาจของกลุ่มจึงให้ความสำคัญกับหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้มีอิทธิพล และบทบาทต่อกิจกรรมของกลุ่มมากที่สุด จะเห็นได้จากหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการดำเนินงานต่างๆ ของกลุ่มแทบทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมสมาชิกกลุ่มหรือการเลือกตั้งแต่ละครั้งก็จะเป็นผู้จัดหาค่าใช้จ่าย

ของกลุ่มไม่ว่าจะเป็นค่าแผ่นป้ายหาเสียง ใบปลิว หรือแม้แต่การว่าจ้างชาวบ้านในพื้นที่มาช่วยเหลืองานกลุ่ม

ลักษณะของกลุ่มทำน้ำ ที่สำคัญ คือ กลุ่มจะมีลักษณะการหาเสียงให้กับกลุ่มตลอดเวลา และพยายามสร้างความศรัทธาให้กับประชาชนในพื้นที่ การมีรถที่ติดชื่อกลุ่มคอยให้ความช่วยเหลืองานของเทศบาลและงานของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งการจับทบทวนจากการเป็นฝ่ายบริหารในเทศบาลสร้างชื่อเสียงให้กับกลุ่ม ทำให้ภาพของกลุ่มนั้นมีความชัดเจนอยู่ตลอดเวลา

1.1.2 การจัดสรรผลประโยชน์ในกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

กล่าวได้ว่าการจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่มการเมือง อยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ และการจัดสรรผลประโยชน์ในกลุ่มเป็นผลประโยชน์ที่ได้จากการได้เป็นสมาชิกสภาเทศบาล และสามารถเข้าไปกำหนดนโยบายสาธารณะของท้องถิ่นตามแนวทางของกลุ่ม ยังมีผลประโยชน์อื่นตามมาคือ ฐานะทางสังคมของสมาชิกกลุ่มที่สูงขึ้น มีคนนับถือและเป็นที่รู้จักทั่วไปของประชาชนในพื้นที่ และส่งผลให้การประกอบอาชีพส่วนตัวของสมาชิกสภาเทศบาลดีขึ้น ขณะเดียวกันก็จะมีผลต่อการเป็นเป้าหมายการได้รับเลือกเป็น หัวหน้าแผน ของบรรดาพรรคการเมืองในระดับชาติเนื่องจากในพื้นที่เทศบาล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ได้ยุติบทบาทไปตามกฎหมายทำให้นักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้ กลายเป็นเป้าหมายทางการเมืองของนักการเมืองระดับชาติและมีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับนักการเมืองระดับชาติต่อไป

หัวหน้ากลุ่มก็มีการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิกกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเช่นกัน โดยการใช้ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสังคมไทยมาสร้างความไว้วางใจให้สมาชิก ทำให้สมาชิกกลุ่มยอมรับในหัวหน้ากลุ่ม การจัดสรรผลประโยชน์ภายในของสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ การจัดสรรตำแหน่งทางการเมืองต่างๆ เช่น ตำแหน่งนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานและรองประธานสภาเทศบาลซึ่งตำแหน่งเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการเสนอชื่อจากมติส่วนใหญ่จากสมาชิกสภาเทศบาลแล้วจึงให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้ง ดังนั้นหาก ในสภามีสมาชิกกลุ่มเดียวกันและมีคะแนนเสียงมากพอสมาชิกกลุ่มก็จะได้รับเลือกเป็นฝ่ายบริหาร โดยในการคัดเลือกบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวหัวหน้ากลุ่มมีบทบาทอย่างมากในการจัดสรรสมาชิกกลุ่มทำน้ำซึ่งมีเสียงในสภาถึง 12 เสียง ทำให้ตำแหน่งฝ่ายบริหารตกเป็นของสมาชิกกลุ่มทั้งหมด โดยตำแหน่งนายกเทศมนตรีนั้นเป็นของ นายสุภัทรศักดิ์ ไคว์ตาศัย หัวหน้ากลุ่ม

1.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและรัฐบาล

ความอ่อนแอของการปกครองท้องถิ่นไทยในงานศึกษาของ ธเนศวร์ เจริญเมือง (2540:339-341) กล่าวว่า เป็นเพราะการปกครองท้องถิ่นไทยในช่วง 100 ปี (2440-2540) ที่ผ่านมามีการเพิ่มขึ้นแต่ด้านปริมาณ คือ รูปแบบการปกครองท้องถิ่นมาถึง 6 แบบ คือ องค์การ

บริหารส่วนจังหวัด, เทศบาล, สุขาภิบาล, องค์การบริหารส่วนตำบล, และการปกครองท้องถิ่น ลักษณะพิเศษกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา แต่มีอำนาจจำกัดและถูกรอบงำโดยข้าราชการประจำ รัฐไม่ยอมกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริงทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถแก้ปัญหาสำคัญของแต่ละท้องถิ่นได้ โครงสร้างการบริหารงานที่ซับซ้อนทำให้ยากแก่การเข้าใจ ทำให้ประชาชนเบื่อหน่าย สับสน และมองไม่เห็นคุณค่าของการปกครองระดับท้องถิ่น และที่ผ่านมามีการปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากความต้องการของชนชั้นนำเป็นเป็นการเปลี่ยนแปลงจากบนสู่ล่าง ประชาชนไม่มีบทบาทกำหนดทิศทางเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันผู้มีอำนาจในการควบคุมเทศบาลโดยตรงและมีบทบาทอย่างเป็นทางการ ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด ผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่น นายอำเภอ เป็นต้น และในส่วนของกระทรวงมหาดไทยนั้น การควบคุมเทศบาลเป็นอำนาจหน้าที่ของ คือ สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง ซึ่งส่วนราชการเหล่านี้ทำหน้าที่ควบคุมเทศบาล พิจารณาร่างเทศบัญญัติประจำปี พิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการ ตลอดจน พิจารณาเงินอุดหนุนเทศบาล การประเมินผลการปฏิบัติงานของเทศบาล การรวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ ของเทศบาลไว้

สำหรับเทศบาลตำบลโพธาราม เป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่เกิดขึ้นมาจากผลของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 โดยยกฐานะมาจากสุขาภิบาลเดิม และเมื่อพิจารณาหน่วยงานระบบราชการที่มาเกี่ยวข้องกับการบริหารงานของเทศบาลตำบล หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงได้แก่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งก็จะแต่งตั้งผู้บังคับบัญชาหรือควบคุมการบริหารงานในเทศบาลโดยตรงให้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับระบบราชการ รวมไปถึงความสัมพันธ์ระดับที่สูงขึ้นกับข้าราชการระดับสูงในกรมการปกครอง ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่เป็นเชิงอุปถัมภ์ที่เป็นทางการ คือ ระบบราชการเป็นผู้อุปถัมภ์ และสมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ถูกอุปถัมภ์ ซึ่งจะอาศัยแบบแผนการดำเนินงานตามระบบราชการเพื่อที่จะงบประมาณมาลงในท้องถิ่นตามนโยบายสาธารณะของท้องถิ่นที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกสภาท้องถิ่นและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องยังมีเรื่องของความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะการประนีประนอมในปัญหาที่เกิดจากระเบียบปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหน่วยงานราชการในระดับส่วนภูมิภาค คือ อำเภอ และจังหวัดจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบผลการดำเนินงานของท้องถิ่นที่เกิดขึ้นและเป็นผู้เข้าไปควบคุมดูแลเสนอแนะทางออกให้กับท้องถิ่นจากกรณีในเทศบาลตำบลแสดงให้เห็นว่านักการเมืองท้องถิ่นปัจจุบันซึ่งมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนซึ่งน่าจะมีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาท้องถิ่นรวมถึงการจัดระบบการคลังท้องถิ่นของ

ตนเอง แต่จากสภาพความเป็นจริงกลับพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งเหล่านี้กลับไม่มีอำนาจในการบริหารงานในท้องถิ่นอย่างแท้จริง นั้นเป็นเพราะฝ่ายข้าราชการประจำยังมีบทบาทสูง ซึ่งเป็นลักษณะของการปกครองท้องถิ่นไทยที่ถูกครอบงำโดยข้าราชการจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ในระดับจังหวัด ทำให้การบริหารงานขาดบทบาทในการแก้ปัญหาท้องถิ่น ที่มาจากรับผิดชอบของฝ่ายที่มาจากการเลือกตั้ง และแม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการตัดรูปแบบการปกครองที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญลง คือ สุขาภิบาลเดิมและให้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ แต่ในรายละเอียดของเทศบัญญัติของแต่ละเทศบาลเมื่อผ่านสภาท้องถิ่นแล้ว จะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน ตลอดจนการแต่งตั้งนายกเทศมนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัดก็ต้องเป็นผู้ลงนามแต่งตั้ง หรือแม้แต่การเบิกจ่ายงบประมาณของเทศบาลจะต้องผ่านขั้นตอนซึ่งใช้เวลามากและไม่ทันกับความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นมากที่สุดสอดคล้องกับการแก้ปัญหาของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ที่สำคัญประชาชนในท้องถิ่นต้องจะต้องมีความตื่นตัวพลละมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นมากขึ้น นั่นคือเมื่อกฎหมายเปิดโอกาสให้ใช้สิทธิในการเลือกผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงได้แล้ว ประชาชนในท้องถิ่นควรที่จะได้มีโอกาสเข้าไปตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเหล่านี้รับผิดชอบต่อการทำงานเพื่อชุมชนมากขึ้น เช่นเดียวกันกับกลุ่มการเมืองในท้องถิ่นควรที่จะมีการแสดงบทบาททางการเมืองโดยเฉพาะการเป็นตัวแทนประชาชนในพื้นที่เพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะที่มาจากความต้องการของท้องถิ่น มากกว่าการรวมตัวเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งและเพื่อเข้าไปเป็นฝ่ายบริหารเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องเพราะจะทำให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่นมีสภาพที่ไม่ต่างจากพรรคการเมืองไทยที่อยู่เป็นปัจจุบัน

1.2 กลุ่มทางการเมืองท้องถิ่นกับการปฏิรูปทางการเมืองไทย กรณีศึกษากลุ่มทำน้ำ

ปัญหาสำคัญในการปกครองส่วนท้องถิ่นไทยปัจจุบัน นอกเหนือจากการขาดอิสรภาพท้องถิ่นอยู่ใต้การควบคุมของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ดังจะเห็นได้จากผู้นำฝ่ายบริหารของท้องถิ่นทุกประเภท ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในเรื่องต่าง นอกจากนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังเป็นองค์กรที่มีลักษณะราชการสูงเพราะต้องอาศัยหลักการทำงาน กฎระเบียบแบบแผนการทำงานแบบระบบราชการ ทำให้ความคล่องตัวในการบริหารมีน้อย และเปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรเอกชนมีส่วนร่วมด้วยน้อย ที่สำคัญประชาชนไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและใกล้ชิดกับการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทั่วไปจะมองว่าเป็นการปกครองของข้าราชการและบรรดานักการเมืองท้องถิ่นไม่ต่างจากการปกครองส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำให้มองว่าหน้าที่ของประชาชนใน

ระดับท้องถิ่นคือการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการวิ่งเต้นขอความช่วยเหลือต่างๆ จากบรรดานักการเมืองท้องถิ่น

ไม่เพียงแต่ระบบและการทำงานเท่านั้นที่ทำให้ประชาชนห่างเหินกับท้องถิ่น แม้แต่การริเริ่มให้พื้นที่หนึ่งๆ มีการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น จะให้พื้นที่ หนึ่งๆ เป็นสุขาภิบาล หรือยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลล้วนไม่เคยสอบถามหรืออาศัยประชามติของประชาชน รวมทั้งไม่มีกระบวนการให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือเป็นฝ่ายริเริ่มเอง คงเป็นหน้าที่ของทางราชการคือ กรมการปกครองเป็นผู้กำหนดและเกณฑ์ในการยกฐานะของท้องถิ่นมักจะเป็นเรื่องเกณฑ์ของเราได้ เรื่องความสามารถทางการเงินการคลังเท่านั้น แทนที่จะดูถึงความตื่นตัวความกระตือรือร้นในการปกครองตนเอง(อนุก เล่าธรรมทัศน์, 2540:65-66)

ประเด็นการปฏิรูปทางการเมืองในสังคมไทยได้ปรากฏชัดเจนขึ้น เมื่อรัฐบาลยุคนายกรัฐมนตรีนายบรรหาร ศิลปะอาชา ได้จัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเมือง (คพป.) ขึ้น ในวันที่ 8 สิงหาคม 2538 โดยมีนายชุมพล ศิลปะอาชา เป็นประธาน หนึ่งเดือนต่อมา รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ โดยมี พล.อ.อ สมบุญ ระหงส์ รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน แต่ก็คงจะไม่มีใครดำเนินการใดๆ ที่จะลงมือในการปฏิรูปทางการเมืองอย่างจริงจัง และดูเหมือนว่าประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่นักการเมืองได้กำหนดนโยบายในช่วงการหาเสียงอยู่ตลอดเวลา

การปฏิรูปทางการเมืองยังส่งผลมาในช่วงการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในปี พ.ศ. 2540 ได้กำหนดบทบัญญัติเพื่อรองรับกับการปฏิรูปทางการเมืองมากขึ้น และส่งผลให้เกิดกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นมาหลายฉบับ รวมทั้งการเกิดขึ้นขององค์กรอิสระของรัฐบาลขึ้นมาเพื่อคัดสรรและสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้น อาทิเช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการรัฐสภา ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง เป็นต้น ซึ่งบทบัญญัติในกฎหมายรัฐธรรมนูญ รวมทั้งองค์กรต่างๆ ที่เกิดขึ้น และเป็นแนวทางสำคัญในการพยายามปฏิรูปทางการเมืองของไทย ทั้งนี้การปฏิรูปทางการเมืองปัจจุบัน (Political Reform) คือการปรับปรุงแก้ไขของระบบการเมืองทั้งระบบ เพื่อให้ นักการเมืองในระบบมีความสุจริตและแก้ปัญหาของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพแท้จริง ระสำคัญมี 3 ข้อ คือ 1. ต้องแก้ไขระบบการเมืองทั้งระบบไม่ใช่จุดใดจุดหนึ่ง 2. ต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสุจริตและประสิทธิภาพทางการเมือง และ 3. ยก่างรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ (นายแพทย์ประเวศ วะสี, มปป.:12-13)

ดังนั้น รัฐบาลยุคนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ปัจจุบัน ก็มีแนวทางในการปฏิรูปทางการเมือง และการปฏิรูปราชการให้ปรากฏชัดเจน ดังเห็นได้จากการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลครั้งสำคัญ เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2544 ที่ผ่านมา เกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปทางการเมืองของรัฐบาล ซึ่งบทสรุปของการสัมมนาดังกล่าวที่ส่งผลต่อการเมืองไทยอย่าง

ชัดเจน คือในปีงบประมาณ 2546 รัฐบาลจะขยายการบริหารงานส่วนกลางเป็นกระทรวง 20 กระทรวง และทบวงทั้งหมด 136 กรม ในขณะที่ข้อสรุปเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การกระจายอำนาจ ให้หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการลดระดับ การปกครองของส่วนกลางลง และเพิ่มบทบาทอำนาจของท้องถิ่นให้บริหารจัดการปัญหาเบ็ดเสร็จภายในท้องถิ่น โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้จัดทำโครงการ “ส่งเสริมการบริหารการจัดการที่ดีโดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น” โดยการกระจายข้าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไปปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น แนวทางดังกล่าวของรัฐบาลนับได้ว่ามีความสอดคล้องกับการกระจายอำนาจให้กับหน่วยงานปกครองท้องถิ่นในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในเรื่องของการลดระดับการปกครองจากส่วนกลาง ส่วนหนึ่งของการปฏิรูปทางการเมืองของไทยที่มีความล่าช้าเป็นเพราะระบบการเมืองระดับชาติ ระบบราชการ และการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งล้วนต้องการการปฏิรูปนั้น มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อกันอย่างลึกซึ้ง ระบบการเมืองระดับชาติถูกสร้างขึ้นเพื่อรักษาฐานอำนาจของคนกลุ่มน้อย ผู้ครองอำนาจจึงได้สร้างและรักษาระบบราชการให้เป็นแบบรวมศูนย์อำนาจเพื่อค้ำจุนการเมืองดังกล่าว และส่งผลให้ระบบการปกครองท้องถิ่นอ่อนแอในทุกๆ ด้าน จึงไม่เกิดการปฏิรูประบบราชการและการปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะเดียวกันระบบราชการก็พยายามที่จะมีอิสระและสร้างอำนาจให้ตนมากขึ้น โดยพยายามครอบงำระบบปกครองท้องถิ่นเอาไว้ ทำให้ระบบการเมืองและระบบราชการซึ่งเป็นเรื่องของคนส่วนน้อย พยายามที่จะขัดขวางรวมทั้งไม่สนับสนุนที่จะมีการปฏิรูปทางการเมืองให้เกิดขึ้น และสิ่งสำคัญที่จะมีผลต่อการปฏิรูปทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีความเข้มแข็งเพื่อที่จะสนับสนุนการปฏิรูปทางการเมืองในระดับชาติให้เกิดขึ้น ซึ่งการจะทำให้การปกครองท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง นั้นประชาชนจะต้องมีบทบาทในการดูแลจัดการท้องถิ่นตนอย่างเข้มแข็ง นักการเมืองแต่ละท้องถิ่นต้องได้รับการคัดสรรและตรวจสอบจากท้องถิ่นจะทำให้ท้องถิ่นมีบุคลากรที่มีคุณภาพพร้อมที่จะพัฒนาท้องถิ่น และผลักดันระบบการเมืองในระดับชาติเกิดขึ้น(ธนสวรรค์ เจริญเมือง, 2539:8-12)

บทบาทของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นจึงมีสำคัญต่อการพัฒนาปกครองท้องถิ่น เนื่องจาก การจัดตั้งกลุ่มการเมือง ถือได้ว่าเป็นวิถีทางระบบประชาธิปไตยที่จะมีกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมการเมืองท้องถิ่น และแม้ว่าในงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มการเมืองที่มีมาก่อนหน้ารวมถึงงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มการเมืองที่มีมาก่อนหน้ารวมถึงงานศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือกลุ่มทำน้ำต่างมีกลุ่มลักษณะกลุ่มการเมืองที่ตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งสภาท้องถิ่น แกนนำและหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกลุ่มและภายหลังจากการเลือกตั้งกลุ่มการเมืองที่สมาชิกไม่ได้รับการเลือกตั้งก็สลายไป ขณะที่กลุ่มการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งและมีเสียงข้างมากก็จะมีเสียงสนับสนุนและสามารถจัดตั้งพรรคพวกกลุ่มเป็นฝ่ายบริหารได้ แต่การดำเนินบทบาทของฝ่าย

บริหารมิได้ดำเนินบทบาททางการเมืองท้องถิ่นในลักษณะของกลุ่มการเมือง เช่นเดียวกับการดำเนินบทบาททางการเมืองของพรรคการเมืองระดับชาติ ซึ่งเป็นลักษณะที่ยังไม่เกิดขึ้นในกลุ่มการเมืองท้องถิ่นไทย

การที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนาของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นให้เป็นฐานทางการเมืองที่แท้จริงของท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การปฏิรูปทางการเมืองที่ดีขึ้นนั้น ในเบื้องต้นจะต้องสร้างความเข้าใจให้กับประชาชน โดยการให้ข่าวสารถึงช่องทางที่ประชาชนจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมมากกว่าการใช้สิทธิเลือกตั้งการนำเสนอแบบอย่างวิธีการของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีให้กับประชาชน และต้องมีการปรับการทำงานของหน่วยงานท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

2. วิเคราะห์ กลุ่มทำน้ำ

2.1 จุดเด่น และจุดด้อยของกลุ่ม

จุดเด่นของกลุ่ม คือ ด้านความสามัคคีของสมาชิกในกลุ่ม ดังจะเห็นได้จากข้อมูลการสัมภาษณ์สมาชิกของกลุ่มทั้งหมดต่างให้ความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า “ความสามัคคี และการมีอุดมการณ์ทำงานเพื่อท้องถิ่นร่วมกันคือจุดเด่นของกลุ่ม และภายในกลุ่มไม่เคยมีเรื่องบาดหมางหรือทะเลาะกันอย่างรุนแรง เมื่อมีการประชุมสมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะพูดกันด้วยเหตุผล เพราะต่างเป็นผู้ใหญ่กันแล้ว สมาชิกทุกคนสามารถพูดคุยถึงกันได้โดยจะมีหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุด” และเมื่อสัมภาษณ์ถึงลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดบ้าง สมาชิกกลุ่มได้ให้ความเห็นว่า “มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่ดีขึ้น” แสดงให้เห็นว่าสมาชิกกลุ่มสามารถรวมตัวกันได้อย่างเหนียวแน่นในระดับหนึ่ง และมีความสามัคคีในกลุ่ม โดยอาศัยอำนาจการควบคุมสมาชิกจากบุคคลที่เป็นหัวหน้าและแกนนำกลุ่มเป็นสำคัญ

ด้วยลักษณะของสมาชิกกลุ่มที่มาร่วมกันมีความสัมพันธ์หลากหลาย เช่น ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ความสัมพันธ์ทางอาชีพการงาน และความสัมพันธ์ทางบทบาทสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ในชุมชน ภายในกลุ่มยังมีสมาชิกกลุ่มที่เป็นสตรีเพศ ทำให้สมาชิกกลุ่มมีความหลากหลาย ไม่ขึ้นอยู่หรือครอบงำ จากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แม้ว่าที่ผ่านมากลุ่มจะมีหัวหน้ากลุ่มเพียงคนเดียว คือ นายสุภัทร์ศักดิ์ โคว์คาศัย

จุดด้อยของกลุ่ม คือ จะเห็นได้ว่ากลุ่มยังไม่มี การจัดโครงสร้างองค์กรภายในกลุ่มที่ชัดเจน ซึ่งจะพบได้ทั่วไปในกลุ่มการเมืองท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งลักษณะของกลุ่มเช่นนี้ทำให้เมื่อกลุ่ม

ดำเนินการใดๆ จะต้องขอความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้การที่กลุ่มได้ให้ความสำคัญของผู้นำกลุ่มเป็นศูนย์กลางของกลุ่มและเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากในกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งในอนาคตกลุ่มอาจมีปัญหในการคัดเลือกผู้นำคนต่อไป เพราะไม่มีกฎเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้นำของกลุ่มไว้ชัดเจน ทำให้กลุ่มมีอุปสรรคในอนาคตเรื่องของผู้นำกลุ่ม

จะเห็นได้ว่าจากจุดเด่นของกลุ่มนับว่าเป็นปัจจัยที่ดีในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มการเมือง เพื่อให้มีการพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่นในอนาคต และจุดด้อยของกลุ่มในด้านโครงสร้างการจัดองค์กรของกลุ่มและไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์การคัดเลือกผู้นำกลุ่มที่ชัดเจน แต่ในอนาคตกลุ่มน่าจะมีการจัดการกับจุดด้อยได้ดีขึ้น เพราะกลุ่มทำน้ำ ที่ศึกษาในครั้งนี้ นับได้ว่าเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่มีพัฒนาการที่มีความต่อเนื่องยาวนาน และสมาชิกกลุ่มต่างมีความสัมพันธ์กันในทางที่ดี ซึ่งถือว่ากลุ่มประสบความสำเร็จในการรวมกลุ่มและเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นในการบริหารงานได้เป็นอย่างดี

2.2 ผลงานของกลุ่มทำน้ำ

ความสามารถในการบริหารงานของกลุ่มทำน้ำ จะมีมากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งสามารถวัดได้จากความพึงพอใจจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างข้าราชการประจำ และจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ ซึ่งได้ให้ความเห็นว่า “ในส่วนของข้าราชการประจำ สมาชิกกลุ่มทำน้ำ ทั้งที่เป็นฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติสามารถทำงานร่วมกับข้าราชการประจำเป็นอย่างดี และเป็นฝ่ายบริหารที่ยอมรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายเป็นอย่างดี ตลอดจนก่อให้เกิดข้าราชการประจำ ในฐานะผู้ที่มีความชำนาญในข้อกฎหมายกฎระเบียบมากกว่า เมื่อมีปัญหาในด้านกฎหมายกฎระเบียบ ฝ่ายบริหารก็จะปรึกษาข้าราชการประจำและรับฟังความคิดเห็นเป็นอย่างดี” และในส่วนของประชาชน “ต่างพอใจการบริหารงานและผลงานของเทศบาลส่วนหนึ่ง และมีหลายโครงการที่ปรากฏเป็นรูปธรรมให้เห็นในเขตเทศบาล เช่น สร้างเขื่อนป้องกันน้ำท่วมบริเวณเทศบาลโพนางดำ ปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตเทศบาล สถานีขนถ่ายขยะในการกำจัดขยะในพื้นที่ นอกจากนี้กลุ่มยังมีกิจกรรมเสียดตามสายในเขตเทศบาลเป็นประจำทุกวันเพื่อแจ้งข่าวสารความเป็นไปในเทศบาลให้ประชาชนได้รับทราบ เป็นต้น ซึ่งในอนาคตต้องคอยดูผลงานของกลุ่มต่อไป”

นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มในเทศบาลยังได้แบ่งแยกกันบริหารงาน โดยให้ความสำคัญกับทุกๆ ด้าน เพื่อที่จะสามารถแก้ปัญหาให้กับชาวเทศบาลโพนางดำได้อย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์ไม่ว่าจะเป็น นอกเหนือจากบทบาทของฝ่ายบริหาร สมาชิกกลุ่มในเทศบาลทุกๆ คน ต่างรับผิดชอบในหน้าที่ต่างๆ เช่น นายนิคม ชูเมือง รับผิดชอบงานซ่อมบำรุงถนน ไฟฟ้า รับผิดชอบงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย นางสมจิตร รอดวินิจ รับผิดชอบงานด้านอาสาสมัคร

สาธาณสุข (อสม.) และกลุ่มหนุ่มสาว นายสมนึก แดงใบ รัลผิดชอบด้านศาสนาวัฒนธรรมและประเพณี, ด้านประสานงานผู้สูงอายุ, ด้านการศึกษา, ประสานงานกลุ่มสตรีแม่บ้าน

จากการบริหารงานท้องถิ่นของกลุ่มจะเห็นได้ว่าเป็นที่พึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ แม้ว่าระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่มีน้อยและเป็นปัญหาทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น แต่จากแนวทางการแก้ไขปัจจุบัน อาทิ การจัดทำประชาคมชุมชน การจัดทำแผนชุมชนและกรจัดทำแผน 3 ปี ถือเป็นอีกแนวทางที่องค์กรปกครองท้องถิ่นได้เริ่มให้ความสำคัญและทำให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นมากขึ้น



บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย การวิจัยเรื่องการก่อเกิดและบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลโพนางดำ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัย หรือลักษณะสำคัญที่มีผลต่อการก่อเกิดกลุ่มการเมืองท้องถิ่น และเพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

ระเบียบวิธีวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ สมาชิกกลุ่มการเมือง กลุ่มทำน้า จำนวน 12 คน และคณะผู้บริหารเทศบาล จำนวน 5 คน กรรมการชุมชน จำนวน 4 คน รวมประชากรที่ใช้ศึกษาทั้งหมด 21 คน การเลือกกลุ่มประชากรดังกล่าว เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเก็บข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัยและเพื่อให้เกิดความสมดุลในการใช้ข้อมูลจากกลุ่มประชากรทั้ง 3 ฝ่าย ต่องานวิจัยในครั้งนี้ และใช้แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structured Interview) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการก่อเกิดและบทบาททางการเมืองท้องถิ่น

สรุปผลการศึกษา พบว่ากลุ่มการเมืองท้องถิ่นในการศึกษาครั้งนี้เกิดการรวมตัวกันของบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์ในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มอดีตผู้ใหญ่ กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เป็นต้น

ซึ่งสมาชิกกลุ่มเหล่านี้มีความคุ้นเคยสนิทสนมมาก่อน รวมทั้งเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่พื้นที่เดิม

มารวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มทางการเมืองขึ้นในพื้นที่ เพื่อที่จะเข้าไปกำหนดนโยบายสาธารณะให้กับการพัฒนาท้องถิ่นและเพื่อที่จะเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ในการเมืองระดับท้องถิ่น โดยมีหัวหน้ากลุ่มและแกนนำกลุ่มเป็นผู้รวบรวมสมาชิกและคัดเลือกสมาชิกเข้าลงสมัครรับเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังมีการขยายฐานทางการเมืองไปยังท้องถิ่น โดยเฉพาะการมีสมาชิกประเภทสนับสนุนและช่วยเหลืองานของกลุ่มสมาชิกกลุ่มเหล่านี้ต่างมีความสัมพันธ์ลักษณะเครือข่ายเชื่อมโยงกัน

นั่นคือเป็นความสัมพันธ์ทั้งหมดที่มีในกลุ่ม ความสัมพันธ์ส่วนตัว ความสัมพันธ์ในฐานะเพื่อนร่วมอาชีพ ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้ทำให้สมาชิกกลุ่มมีความใกล้ชิดกันและส่งผลต่อ

พฤติกรรมทางสังคมร่วมกัน นอกจากนี้กลุ่มการเมืองท้องถิ่นในการศึกษาครั้งนี้ยังมีความสัมพันธ์กับนักการเมืองในระดับชาติ และพรรคการเมืองในระดับชาติ อาทิเช่น สมาชิกกลุ่มบางคนเป็นหัวหน้าคณะให้แก่นักการเมืองท้องถิ่น และนักการเมืองระดับชาติบางคนเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ โครงการต่างๆ มาสู่ท้องถิ่น แต่จากการศึกษาถึงทัศนคติต่อการรวมกลุ่มการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมืองระดับชาติ พบว่ากลุ่มการเมืองท้องถิ่นในระดับเทศบาลตำบล ไม่ต้องการที่จะเข้าร่วมกับพรรคการเมือง ในระดับชาติเพราะเป็นเหมือนกับเป็นคนของส่วนกลาง ไม่ได้มาจากท้องถิ่น แต่ต้องการสร้างกลุ่มการเมืองที่มาจากคนในพื้นที่ที่เข้าไปปัญหาของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ขณะเดียวกันก็ไม่ต้องการความช่วยเหลือ จากหน่วยงานของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมายเช่นเดียวกับพรรคการเมือง แต่ต้องการให้การทำงานของกลุ่มการเมืองเป็นงานอาสาให้กับท้องถิ่น

1.1 โครงสร้างและลักษณะของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

โครงสร้างกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในการศึกษาครั้งนี้มีโครงสร้างแบบหลวม นั่นคือ ในการรวมตัวสมาชิกกลุ่มสามารถเข้าออกกลุ่มได้ตลอดเวลาไม่มีโครงสร้างการบริหารภายในกลุ่มนอกเหนือจากตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มและสมาชิกกลุ่มเท่านั้น การคงอยู่ของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ของกลุ่มการเมืองในสังคมไทย ความสัมพันธ์ดังกล่าวประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง อาชีพการงานและความสัมพันธ์ในองค์กรต่างๆ ตลอดจนลักษณะของความสัมพันธ์เชิงพันธมิตรสัญญา และเชิงพาณิชย์ ซึ่งเป็นลักษณะที่มีการแลกเปลี่ยนประโยชน์ที่เท่าเทียมกันมากขึ้น ซึ่งลักษณะของความสัมพันธ์เหล่านี้เป็นสิ่งชี้ให้เห็นในกลุ่มสามารถรวมตัวกันอยู่ได้และสามารถทำกิจกรรมทางการเมืองร่วมกันได้ และเมื่อความสัมพันธ์ในกลุ่มดังกล่าวหมดไปก็จะทำให้การทำงานร่วมกันของกลุ่มนั้นหมดตามด้วยซึ่งผลที่ตามมาคือการแตกสลายของกลุ่มการเมือง

การดำเนินกิจกรรมและบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มการเมืองที่สำคัญ คือ การรวมตัวกันเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและการเข้าไปบริหารงานในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีลักษณะความสัมพันธ์กับการเมืองระดับชาติโดย ผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมืองในพื้นที่ซึ่งก่อให้เกิดเกือกลางทางการเมือง ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองท้องถิ่นกับข้าราชการประจำนั้น กล่าวได้ว่าสมาชิกกลุ่มจะมีความสัมพันธ์กับข้าราชการในพื้นที่ในด้านการศึกษาในข้อกฎหมายจากข้าราชการประจำ การที่จะให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือกลุ่มการเมืองในท้องถิ่น กลุ่มการเงินในการศึกษาครั้งนี้ต่างปฏิเสธความช่วยเหลือจากรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ ด้านการฝึกอบรมบุคลากร แต่ต้องการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มในการเมืองท้องถิ่นที่มาจากใจสมัครใจที่จะ

เข้ามาช่วยเหลืองานท้องถิ่นมากกว่า เพราะจากภูมิหลังของสมาชิกกลุ่มต่างเป็นบุคคลที่เคยทำงานให้กับสังคมในท้องถิ่นมาเป็นเวลานานและเมื่อรัฐบาลได้กระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นนับได้ว่าเป็นผลดีที่จะทำให้บุคคลเหล่านี้ได้เข้ามารวมกลุ่มกันเพื่อเข้าไปบริหารท้องถิ่น เพราะอย่างไรก็ตามนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้ก็จะอยู่ในท้องถิ่นมากกว่าข้าราชการประจำที่จะต้องมีการย้ายพื้นที่ทำงานตลอดเวลา

จากการศึกษาและวิเคราะห์กลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่ผ่านมากล่าวได้ว่า กลุ่มการเมืองท้องถิ่นเกิดขึ้นจากกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ในพื้นที่มารวมตัวกันเป็นกลุ่มการเมืองเพื่อที่จะใช้บทบาทเวทีทางการเมืองท้องถิ่นในการกำหนดนโยบายสาธารณะ และเพื่อผลประโยชน์ต่อกลุ่มคน ทั้งนี้การรวมตัวเป็นกลุ่มการเมืองดังกล่าวมีลักษณะโครงสร้างแบบหลวมๆ โดยมีหัวหน้ากลุ่มและสมาชิกกลุ่มที่สามารถเข้าออกกลุ่มได้ตลอดเวลา การคงอยู่ของกลุ่มอาศัยความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นลักษณะความสัมพันธ์ในการรวมกลุ่มของสังคมไทย มีการจัดสรรผลประโยชน์ที่ลงตัวของสมาชิกกลุ่ม และมีวัตถุประสงค์การรวมกลุ่มเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและเข้าไปบริหารท้องถิ่น และไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะรวมตัวกับพรรคการเมืองในระดับชาติเพราะถือว่าเป็นตัวแทนของคนส่วนกลางไม่ได้มาจากบุคคลในท้องถิ่นที่รู้ถึงปัญหาของท้องถิ่น

2. อภิปรายผล

การวิจัยการก่อให้เกิดและบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะเทศบาลตำบลโปนางดำ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

ผลการศึกษาการก่อให้เกิดและบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะเทศบาลตำบลโปนางดำ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

จากภูมิหลังของกลุ่มการเมือง จะสังเกตได้ว่าสมาชิกกลุ่มต่างเป็นบุคคลที่มีบทบาททางด้านสังคมในพื้นที่มาก่อนที่จะมารวมตัวกันเป็นสมาชิกกลุ่มทำน้ำ และนอกจากบุคคลเหล่านี้จะเป็นคนที่บรรดาแกนนำและหัวหน้ากลุ่มสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ได้ร่วมกันคัดเลือกแล้ว ภูมิหลังทางด้านสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ฐานเสียงทางการเมือง โดยอาศัยชื่อเสียงทางด้านสังคม ทำให้สมาชิกกลุ่มได้รับการเลือกตั้งและเข้ามาบริหารงานเทศบาลตำบลโปนางดำ ปัจจุบัน จำแนกการเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ที่มีบทบาททางสังคมพื้นที่ตลอดจนเป็นที่รู้จักแก่ประชาชนอย่างแพร่หลาย ได้แก่ กลุ่มสมาคมพ่อค้า นับได้ว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์ในพื้นที่ที่มีสมาชิกเป็นกลุ่มพ่อค้าและประชาชนในพื้นที่ กลุ่มมีบทบาทในงานสังคมในพื้นที่ เล่น การจัดงานไหว้เจ้าพ่อเจ้าแม่

โพนางดำ งานรดน้ำคำหัวหน้าอำเภอ กลุ่มอาสาสมัครเพื่อชุมชนในพื้นที่ เช่น กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอสรรพยา (อพปร.) โดยเฉพาะ นายสุภัทรศักดิ์ โคว์คาศัย เป็นประธานกลุ่ม อพปร. ประจำตำบลโพนางดำ กลุ่มหนุ่มสาว ซึ่งถือเป็นกลุ่มผลประโยชน์เกิดขึ้นจากการร่วมกันของวัด โดยฝ่ายพระสงฆ์และชาวบ้านที่เป็นศรัทธาของวัด ร่วมกันเพื่อที่จะทำกิจกรรมส่งเสริมด้านพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นหลัก โดยสมาชิกกลุ่มการเมืองที่เป็นสมาชิกกลุ่มหนุ่มสาวในพื้นที่ คือ นายสมนึก แดงใบ ซึ่งเป็นพิธีกรตามงานที่มีกิจกรรม

กลุ่มการเมืองท้องถิ่น กลุ่มทำน้ำ นับได้ว่าเป็นการรวมของบุคคลที่มีภูมิหลังและบทบาทการเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ในพื้นที่มาเสียก่อน ซึ่งการเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์มีความสำคัญต่อการมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่ และมีความสำคัญต่อการเข้ามาลงสมัครรับเลือกตั้ง เพราะจากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของ นายสุภัทรศักดิ์ โคว์คาศัย หัวหน้ากลุ่ม กล่าวว่า “ในการคัดเลือกสมาชิกกลุ่มนอกจากเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกมาจากตัวแทนแต่ละหมู่บ้านแล้ว จะต้องเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปเป็นเรื่องสำคัญ” การรวมกันเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเทศบาลโพนางดำ ในการศึกษาครั้งนี้เกิดขึ้นมาจากสมาชิกกลุ่มประ โยชน์หลากหลายในพื้นที่เข้ามารวมกัน ในนามของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นลงสมัครรับเลือกตั้งและเข้าไปบริหารงานในเทศบาลเพื่อที่จะเข้าไปรวมกำหนดนโยบายสาธารณะของท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อผลประโยชน์กลุ่มการเมือง และเพื่อกลุ่มผลประโยชน์เดิมของตน ขณะเดียวกันการเป็นสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์ก็มีบทบาทต่องานสาธารณะประโยชน์ของเทศบาลเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการร่วมมือกันบรรเทาสาธารณภัยและกลุ่ม อพปร. การจัดงานสืบสานประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นของเทศบาลร่วมกับสมาคมพ่อค้าโพนางดำ และกลุ่มหนุ่มสาวตลาดโพนางดำ เป็นต้น

2.1 ลักษณะการรวมตัวและความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มทำน้ำ ที่มารวมตัวกันจะมีความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ส่วนตัว โดยสมาชิกกลุ่มที่มารวมกันจะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวในระดับพื้นฐาน ด้านเครือญาติ โคน นายนิคม ชูเมือง ซึ่งเป็นรองนายกเทศมนตรี ก็มีศักดิ์เป็นหลานเขยนายสุภัทรศักดิ์ โคว์คาศัย หัวหน้ากลุ่ม ส่วนความสัมพันธ์ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ ปรากฏชัดเจนในสมาชิกสมทบของกลุ่มที่มีต่อหัวหน้ากลุ่ม และสมาชิกที่เป็นสมาชิกสภาเทศบาลดังจะเห็นได้ว่าบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มสมทบที่คอยช่วยเหลืองานกลุ่ม ต่างมีความชื่นชม และมีความสนิทสนมส่วนตัวกันมาก่อนจึงได้ให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะในช่วยหาเสียงทางกลุ่มก็จะมีการค่าตอบแทนให้สมาชิกที่ช่วยงานของกลุ่มเป็นค่าตอบแทน ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวมีแนวโน้มมากขึ้นโดยจะเห็นว่าสมาชิกกลุ่มสมทบช่วยงานกลุ่มจะมีจำนวนมากขึ้นกว่าในช่วงแรกๆ

2. ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ จะเห็นได้ว่าจากข้อมูลอาชีพของสมาชิกกลุ่มปัจจุบันคือประกอบอาชีพค้าขาย และมีลักษณะความสัมพันธ์ทางอาชีพที่ชัดเจน นั่นคือ การเป็นสมาชิกชมรมพ่อค้าโพนางคำ ความสัมพันธ์ทางธุรกิจทำให้สมาชิกต่างมีความสนิทสนมมากขึ้นและส่งผลต่อบทบาททางการเมืองของสมาชิกกลุ่มเช่นกัน

3. ความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากสมาชิกกลุ่มต่างเป็นคนที่อาศัยในท้องถิ่นมาเป็นเวลานานส่งผลให้มีบทบาททางด้านสังคมในพื้นที่เป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าสมาชิกกลุ่มบางท่านเคยทำงานด้านสังคมร่วมกันมาก อาทิเช่น กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมเหล่านี้ต่างมีผลอย่างมากต่อการรู้จักผู้คนเป็นจำนวนมากทำให้เป็นฐานเสียงทางการเมืองของกลุ่มเป็นอย่างดี

2.2 บทบาททางการเมืองของสมาชิกกลุ่ม

ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกเสียงข้างมากในสภาเทศบาลตำบลโพนางคำ ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ จึงทำให้บทบาทของกลุ่มสามารถนำนโยบายในช่วงหาเสียงเข้าไปบริหารในเทศบาลได้อย่างเต็มที่ ข้อมูลสัมภาษณ์ นายสุภัทรศักดิ์ ใ้วคำชัย นายกเทศมนตรี และนายนิคม ชูเมือง ที่เป็นรองนายกเทศมนตรี ฝ่ายช่าง กล่าวว่า “นับจากกลุ่มเข้ามาบริหารงานในเทศบาลได้นำนโยบายของกลุ่มในการแก้ปัญหาให้กับท้องถิ่นสำเร็จไปแล้วประมาณร้อยละ 50 และคาดว่าในอนาคตน่าจะทำได้มากขึ้น”

กล่าวได้ว่าการรวมกลุ่มทำน้า เป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของบุคคลจำนวนหนึ่งจัดตั้งเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นขึ้นมา และมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งสมาชิกกลุ่มเข้าลงสมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่น มีเป้าหมายในการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้ว่าในอนาคตเจตนารมณ์ของกลุ่มไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาให้กลายเป็นพรรคการเมืองตามกฎหมาย แม้ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญปัจจุบันจะเปิดโอกาสให้มีพรรคการเมืองตามกฎหมายด้วยเงื่อนไขที่ง่ายขึ้น แต่กลุ่มการเมืองในระดับท้องถิ่นที่ศึกษาในครั้งนี้ได้ให้การสัมภาษณ์ว่า “ไม่มีความคิดที่จะพัฒนากลุ่มให้เป็นพรรคการเมือง เพราะพรรคการเมืองเป็นตัวแทนของส่วนกลางไม่ได้มาจากคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับการที่ภาครัฐควรจะมีส่วนในการสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีของกลุ่มการเมืองในอนาคตหรือไม่ ซึ่งสมาชิกกลุ่มทั้งหมดได้ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า “ไม่จำเป็นต้องมีการสนับสนุนจากภาครัฐแต่อย่างไร เพราะเป็นงานอาสาเพื่อท้องถิ่น รัฐควรเอาเงินไปสนับสนุนด้านอื่นมากกว่า” ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างข้าราชการในพื้นที่ได้ให้เห็นผลสนับสนุนในประเด็นนี้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มตัวอย่างข้าราชการผู้ถูกสัมภาษณ์ในครั้งนี้อาจมีความเข้าใจผิดใน

หลักการเป็นพรรคการเมืองไทยอยู่พอสมควรว่า “หากกฎหมายจะปรับให้กลุ่มการเมืองเป็นแบบพรรคการเมืองนั้นไม่เห็นด้วยเนื่องจากเงื่อนไขบางประการทำให้กลุ่มการเมืองไม่สามารถเป็นพรรคการเมืองได้เช่น การกำหนดระดับการศึกษาของนักการเมืองต้องจบปริญญาตรี ซึ่งในท้องถิ่นมีความรู้ระดับปริญญาตรีน้อยมาก ในขณะที่ประสบการณ์ทางการเมืองและประสบการณ์ทางด้านสังคมในพื้นที่มีเป็นอย่างมาก ซึ่งบุคคลเหล่านี้ความเป็นบุคคลที่เข้ามาบริหารท้องถิ่นอย่างมาก และแม้ว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นจะมีความรู้ในเรื่องของกฎหมายแต่ก็สามารถจัดหลักสูตรอบรมเพิ่มเติมได้เช่นกัน” แสดงให้เห็นว่าบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นควรที่จะเพิ่มคุณสมบัติการเป็นบุคคลในท้องถิ่นและต้องการเข้ามาทำงานเพื่อท้องถิ่นอย่างแท้จริงและไม่จำเป็นต้องเป็นพรรคการเมือง แต่ควรจะเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่เข้ามาอาสาทำงานให้ท้องถิ่นเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าวิถีคิดทางการเมืองของไทยแตกต่างจากตะวันตก คือ ตะวันตกจะพยายามสร้างความเป็นสถาบันให้กับกลุ่มมากกว่าการทำงานแบบปัจเจกหรือการรวมกลุ่มชั่วคราวชั่วคราวแบบสังคมไทย

2.3 การวิจัยกลุ่มทำน้ำจุดเด่น และจุดด้อยของกลุ่ม

จุดเด่นของกลุ่ม คือ ด้านความสามัคคีของสมาชิกในกลุ่ม ดังจะเห็นได้จากข้อมูลการสัมภาษณ์สมาชิกของกลุ่มทั้งหมดต่างให้ความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า “ความสามัคคี และการมีอุดมการณ์ทำงานเพื่อท้องถิ่นร่วมกันคือจุดเด่นของกลุ่ม และภายในกลุ่มไม่เคยมีเรื่องบาดหมางหรือทะเลาะกันอย่างรุนแรง เมื่อมีการประชุมสมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะพูดกันด้วยเหตุผล เพราะต่างเป็นผู้ใหญ่กันแล้ว สมาชิกทุกคนสามารถพูดคุยถึงกันได้โดยจะมีหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุด” และเมื่อสัมภาษณ์ถึงลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดบ้าง สมาชิกกลุ่มได้ให้ความเห็นว่า “มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่ดีขึ้น” แสดงให้เห็นว่าสมาชิกกลุ่มสามารถรวมตัวกันได้เป็นอย่างดีในระดับหนึ่ง และมีความสามัคคีในกลุ่ม โดยอาศัยอำนาจการควบคุมสมาชิกจากบุคคลที่เป็นหัวหน้าและแกนนำกลุ่มเป็นสำคัญ

ด้วยลักษณะของสมาชิกกลุ่มที่มาร่วมกันมีความสัมพันธ์หลากหลาย เช่น ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ความสัมพันธ์ทางอาชีพการงาน และความสัมพันธ์ทางบทบาทสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ในชุมชน ภายในกลุ่มยังมีสมาชิกกลุ่มที่เป็นสตรีเพศ ทำให้สมาชิกกลุ่มมีความหลากหลาย ไม่ขึ้นอยู่กับหรือครอบงำจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แม้ที่ผ่านมากลุ่มจะมีหัวหน้ากลุ่มเพียงคนเดียว คือ นายสุภัทรศักดิ์ โคว์คาศัย

จุดด้อยของกลุ่ม คือ จะเห็นได้ว่ากลุ่มยังไม่มี การจัดโครงสร้างองค์กรภายในกลุ่มที่ชัดเจน ซึ่งจะพบได้ทั่วไปในกลุ่มการเมืองท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งลักษณะของกลุ่มเช่นนี้ทำให้เมื่อกลุ่ม

ดำเนินการใดๆ จะต้องขอความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้การที่กลุ่มได้ให้ความสำคัญของผู้นำกลุ่มเป็นศูนย์กลางของกลุ่มและเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากในกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งในอนาคตกลุ่มอาจมีปัญหาคัดเลือกผู้นำคนต่อไป เพราะไม่มีกฎเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้นำของกลุ่มไว้ชัดเจน ทำให้กลุ่มมีอุปสรรคในอนาคตเรื่องของผู้นำกลุ่ม

จะเห็นได้ว่าจากจุดเด่นของกลุ่มนับว่าเป็นปัจจัยที่ดีในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มการเมือง เพื่อให้มีการพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่นในอนาคต และจุดด้อยของกลุ่มในด้านโครงสร้างการจัดองค์กรของกลุ่มและไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์การคัดเลือกผู้นำกลุ่มที่ชัดเจน แต่ในอนาคตกลุ่มน่าจะมีการจัดการกับจุดด้อยได้ดีขึ้น เพราะกลุ่มทำน้ำ ที่ศึกษาในครั้งนี้ นับได้ว่าเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่มีพัฒนาการที่มีความต่อเนื่องยาวนาน และสมาชิกกลุ่มต่างมีความสัมพันธ์กัน ในทางที่ดี ซึ่งถือว่ากลุ่มประสบความสำเร็จในการรวมกลุ่มและเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นในการบริหารงานได้เป็นอย่างดี

2.4 ผลงานของกลุ่มทำน้ำ

ความสามารถในการบริหารงานของกลุ่มทำน้ำ จะมีมากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งสามารถวัดได้จากความพึงพอใจจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างข้าราชการประจำ และจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ ซึ่งได้ให้ความเห็นว่า “ในส่วนของข้าราชการประจำ สมาชิกกลุ่มทำน้ำ ทั้งที่เป็นฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติสามารถทำงานร่วมกับข้าราชการประจำเป็นอย่างดี และเป็นฝ่ายบริหารที่ยอมรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายเป็นอย่างดี ตลอดจนก่อให้เกิดข้าราชการประจำ ในฐานะผู้ที่มีความชำนาญในข้อกฎหมายกฎระเบียบมากกว่า เมื่อมีปัญหาในด้านกฎหมายกฎระเบียบ ฝ่ายบริหารก็จะปรึกษาข้าราชการประจำและรับฟังความคิดเห็นเป็นอย่างดี” และในส่วนของประชาชน “ต่างพอใจการบริหารงานและผลงานของเทศบาลส่วนหนึ่ง และมีหลายโครงการที่ปรากฏเป็นรูปธรรมให้เห็นในเขตเทศบาล เช่น สร้างเขื่อนป้องกันน้ำท่วมบริเวณเทศบาลโพนางดำ ปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตเทศบาล สถานีขนถ่ายขยะในการกำจัดขยะในพื้นที่ นอกจากนี้กลุ่มยังมีกิจกรรมเสียดตามสายในเขตเทศบาลเป็นประจำทุกวันเพื่อแจ้งข่าวสารความเป็นไปในเทศบาลให้ประชาชนได้รับทราบ เป็นต้น ซึ่งในอนาคตต้องคอยดูผลงานของกลุ่มต่อไป”

นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มในเทศบาลยังได้แบ่งแยกกันบริหารงาน โดยให้ความสำคัญกับทุกๆ ด้าน เพื่อที่จะสามารถแก้ปัญหาให้กับชาวเทศบาลโพนางดำได้อย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์ไม่ว่าจะเป็น นอกเหนือจากบทบาทของฝ่ายบริหาร สมาชิกกลุ่มในเทศบาลทุกๆ คน ต่างรับผิดชอบในหน้าที่ต่างๆ เช่น นายนิคม ชูเมือง รับผิดชอบงานซ่อมบำรุงถนน ไฟฟ้า รับผิดชอบงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย นางสมจิตร รอดวินิจ รับผิดชอบงานด้านอาสาสมัคร

สาธารณสุข (อสม.) และกลุ่มหนุ่มสาว นายสมนึก แดงใบ รับผิดชอบด้านศาสนาวัฒนธรรมและประเพณี, ด้านประสานงานผู้สูงอายุ, ด้านการศึกษา, ประสานงานกลุ่มสตรีแม่บ้าน

จากการบริหารงานท้องถิ่นของกลุ่มจะเห็นได้ว่าเป็นที่พึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ แม้ว่าระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่มีน้อยและเป็นปัญหาทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น แต่จากแนวทางการแก้ไขปัจจุบัน อาทิ การจัดทำประชาคมชุมชน การจัดทำแผนชุมชนและกรจัดทำแผน 3 ปี ถือเป็นอีกแนวทางที่องค์กรปกครองท้องถิ่น ได้เริ่มให้ความสำคัญและทำให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นมากขึ้น

2.5 วิเคราะห์การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองและแนวโน้มกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

2.5.1 การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

กลุ่มทำน้ำได้สร้างฐานอำนาจทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลไปสู่อำนาจรัฐ โดยกลุ่มทำน้ำ สามารถใช้อำนาจรัฐจากการที่สมาชิกกลุ่มได้รับเลือกและเป็นเสียงส่วนใหญ่ในสภาเทศบาลและมีบทบาทอย่างมากในการออกเทศบัญญัติ โดยสมาชิกกลุ่มสามารถเป็นทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติเสียงข้างมากในสภา โดยหัวหน้ากลุ่มมีบทบาทอย่างมากในการกำหนดทิศทางของกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มต่างปฏิบัติตามแนวทางของหัวหน้ากลุ่ม ทำให้หัวหน้ากลุ่มการเมืองมีบทบาทอย่างมากในการบริหารงานและเป็นผู้กำหนดศักยภาพและการดำรงอยู่ของกลุ่ม โดยมีปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มสรุปได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์
2. การจัดสรรผลประโยชน์ในกลุ่มการเมืองท้องถิ่น
3. ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองท้องถิ่นและรัฐบาล

1. ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

กลุ่มทำน้ำ เมื่อพิจารณาถือว่าเป็นกลุ่มการเมืองที่มีความเหนียวแน่นมีความสามัคคี เป็นอย่างมากเพราะสมาชิกกลุ่มต่างให้ความเคารพและนับถือ นายสุภัทร์ศักดิ์ โคว์คาศัย หัวหน้ากลุ่มเป็นอย่างมาก เมื่อเกิดความขัดแย้งในกลุ่มสมาชิกกลุ่มต่างสามารถยุติได้โดยการพูดคุยและใช้เหตุผล และไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงจนทำให้เกิดความแตกแยกกันในกลุ่ม ทั้งนี้จากการที่สมาชิกกลุ่มต่างเป็นบุคคลที่สนิทสนมกันมาก่อน และมีบทบาทสังคมในพื้นที่ร่วมกันตลอดจนมีความสัมพันธ์กันในอาชีพการงาน นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มบางคนยังมีความสัมพันธ์กับหัวหน้ากลุ่มมาก่อน เช่น นายดำ ทองมัน เป็นเพื่อนสนิท นายสุภัทร์ศักดิ์ โคว์คาศัย หัวหน้ากลุ่ม นอกจากนั้นสมาชิกในกลุ่มต่างก็เคยเป็นเพื่อนและสนิทสนมกันมาก่อน

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ากลุ่มทำน้ำ เป็นกลุ่มที่ยึดมั่นในบุคคล และมีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างหัวหน้ากลุ่มและสมาชิกกลุ่มที่ใกล้ชิดมาก่อนเป็นหลักในการรวมกลุ่ม ทำให้ภายในกลุ่มไม่มีการแบ่งอำนาจหน้าที่ และไม่มีการเบียดเบียนของกลุ่มที่แน่นอนการรักษารฐานอำนาจของกลุ่มจึงให้ความสำคัญกับหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้มีอิทธิพล และบทบาทต่อกิจกรรมของกลุ่มมากที่สุด จะเห็นได้จาก หัวหน้ากลุ่มเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการดำเนินงานต่างๆ ของกลุ่มแทบทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการรวบรวม สมาชิกกลุ่มหรือการเลือกตั้งแต่ละครั้งก็จะเป็นผู้จัดหาค่าใช้จ่ายของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นค่าแผ่นป้ายหาเสียง ใบปลิว หรือแม้แต่การว่าจ้างชาวบ้านในพื้นที่มาช่วยเหลืองานกลุ่ม

ลักษณะของกลุ่มทำน้ำ ที่สำคัญ คือ กลุ่มจะมีลักษณะการหาเสียงให้กับกลุ่มตลอดเวลา และพยายามสร้างความศรัทธาให้กับประชาชนในพื้นที่ การมีรถที่ติดชื่อกลุ่มคอยให้ความช่วยเหลืองาน ของเทศบาลและงานของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งการใช้บทบาทจากการเป็นฝ่ายบริหารในเทศบาลสร้างชื่อเสียงให้กับกลุ่ม ทำให้ภาพของกลุ่มนั้นมีความชัดเจนอยู่ตลอดเวลา

2. การจัดสรรผลประโยชน์ในกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

กล่าวได้ว่าการจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่มการเมือง อยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ และการจัดสรรผลประโยชน์ในกลุ่มเป็นผลประโยชน์ที่ได้จากการได้เป็นสมาชิกสภาเทศบาล และสามารถเข้าไปกำหนดนโยบายสาธารณะของท้องถิ่นตามแนวทางของกลุ่ม ยังมีผลประโยชน์อื่นตามมาคือ ฐานะทางสังคมของสมาชิกกลุ่มที่สูงขึ้น มีคนนับถือและเป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่ และส่งผลให้การประกอบอาชีพส่วนตัวของสมาชิกสภาเทศบาลดีขึ้น ขณะเดียวกันก็จะมีผลต่อการเป็นเป้าหมายการได้รับเลือกเป็น หัวหน้าแผน ของบรรดาพรรคการเมืองในระดับชาติเนื่องจากในพื้นที่เทศบาล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ได้ยุติบทบาทไปตามกฎหมายทำให้นักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้ กลายเป็นเป้าหมายทางการเมืองของนักการเมืองระดับชาติและมีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับนักการเมืองระดับชาติต่อไป

หัวหน้ากลุ่มก็มีการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิกกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเช่นกันโดยการใช้ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสังคมไทยมาสร้างความไว้วางใจให้สมาชิกทำให้สมาชิกกลุ่มยอมรับในหัวหน้ากลุ่ม การจัดสรรผลประโยชน์ภายในของสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ การจัดสรรตำแหน่งทางการเมืองต่างๆ เช่น ตำแหน่งนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานและรองประธานสภาเทศบาลซึ่งตำแหน่งเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการเสนอชื่อจากมติส่วนใหญ่จากสมาชิกสภาเทศบาลแล้วจึงให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้ง ดังนั้นหากในสภามีสมาชิกกลุ่มเดียวกันและมีคะแนนเสียงมากพอสมาชิกกลุ่มก็จะได้รับเลือกเป็นฝ่ายบริหาร โดยในการคัดเลือก

บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวหัวหน้ากลุ่มมีบทบาทอย่างมากในการจัดสรรสมาชิกกลุ่มทำน้ำซึ่งมีเสียงในสภาถึง 12 เสียง ทำให้ตำแหน่งฝ่ายบริหารตกเป็นของสมาชิกกลุ่มทั้งหมด โดยตำแหน่งนายกเทศมนตรีนั้นเป็นของ นายสุภัทรศักดิ์ โคว์คาศัย หัวหน้ากลุ่ม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและรัฐบาล

ความอ่อนแอของการปกครองท้องถิ่นไทยในงานศึกษาของ ธเนศวร์ เจริญเมือง (2540:339-341) กล่าวว่า เป็นเพราะการปกครองท้องถิ่นไทยในช่วง 100 ปี (2440-2540) ที่ผ่านมามีการเพิ่มขึ้นแต่ด้านปริมาณ คือ รูปแบบการปกครองท้องถิ่นมาถึง 6 แบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด, เทศบาล, สุขาภิบาล, องค์การบริหารส่วนตำบล, และการปกครองท้องถิ่นลักษณะพิเศษกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา แต่มีอำนาจจำกัดและถูกรอบงำโดยข้าราชการประจำ รัฐไม่ยอมกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อย่างแท้จริงทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถแก้ปัญหาสำคัญของแต่ละท้องถิ่นได้ โครงสร้างการบริหารงานที่ซับซ้อน ทำให้ยากแก่การเข้าใจ ทำให้ประชาชนเบื่อหน่าย สับสน และมองไม่เห็นคุณค่าของการปกครองระดับท้องถิ่น และที่ผ่านมามีการปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากความต้องการของชนชั้นนำเป็นการเปลี่ยนแปลงจากบนสู่ล่าง ประชาชนไม่มีบทบาทกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันผู้มีอำนาจในการควบคุมเทศบาลโดยตรงและมีบทบาทอย่างเป็นทางการ ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด ผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่น นายอำเภอ เป็นต้น และในส่วนของกระทรวงมหาดไทยนั้น การควบคุมเทศบาลเป็นอำนาจหน้าที่ของ คือ สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง ซึ่งส่วนราชการเหล่านี้ทำหน้าที่ควบคุมเทศบาล พิจารณาร่างเทศบัญญัติประจำปี พิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการ ตลอดจนพิจารณาเงินอุดหนุนเทศบาล การประเมินผลการปฏิบัติงานของเทศบาล การรวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ ของเทศบาลไว้

สำหรับเทศบาลตำบลโพนงคำ เป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่เกิดขึ้นมาจากผลของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 โดยยกฐานะมาจากสุขาภิบาลเดิม และเมื่อพิจารณาหน่วยงานระบบราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของเทศบาลตำบลหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงได้แก่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งก็จะแต่งตั้งผู้บังคับบัญชาหรือควบคุมการบริหารงานในเทศบาลโดยตรงให้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับระบบราชการ รวมไปถึงความสัมพันธ์ระดับที่สูงขึ้นกับข้าราชการระดับสูงในกรมการปกครอง ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่เป็นเชิงอุปถัมภ์ที่เป็นทางการ คือ ระบบราชการเป็นผู้อุปถัมภ์ และสมาชิกสภา

เทศบาลเป็นผู้ถูกอุปถัมภ์ ซึ่งจะอาศัยแบบแผนการดำเนินงานตามระบบราชการเพื่อที่จะงบประมาณมาลงในท้องถิ่นตามนโยบายสาธารณะของท้องถิ่นที่ได้กำหนดไว้

นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกสภาท้องถิ่น และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องยังมีเรื่องของความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะการประนีประนอมในปัญหาที่เกิดจากระเบียบปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหน่วยงานราชการในระดับส่วนภูมิภาคคือ อำเภอ และจังหวัดจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบผลการดำเนินงานของท้องถิ่นที่เกิดขึ้นและเป็นผู้เข้าไปควบคุมดูแลเสนอแนะทางออกให้กับท้องถิ่น

จากกรณีในเทศบาลตำบลแสดงให้เห็นว่านักการเมืองท้องถิ่นปัจจุบันซึ่งมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนซึ่งน่าจะมิพบทบทวนในการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาท้องถิ่นรวมถึงการจัดระบบการคลังท้องถิ่นของตนเอง แต่จากสภาพความเป็นจริงกลับพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากเลือกตั้งเหล่านี้กลับไม่มีอำนาจในการบริหารงานในท้องถิ่นอย่างแท้จริง นั่นเป็นเพราะฝ่ายข้าราชการประจำยังมีบทบาทสูง ซึ่งเป็นลักษณะของการปกครองท้องถิ่นไทยที่ถูกครอบงำโดยข้าราชการจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคในระดับจังหวัด ทำให้การบริหารงานขาดบทบาทในการแก้ปัญหาท้องถิ่น ที่มาจากความรับผิดชอบของฝ่ายที่มาจากเลือกตั้ง และแม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการตัดรูปแบบการปกครองที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ คือ สุขาภิบาลเดิมและให้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ แต่ในรายละเอียดของเทศบัญญัติของแต่ละเทศบาลเมื่อผ่านสภาท้องถิ่นแล้ว จะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน ตลอดจนการแต่งตั้งนายกเทศมนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัดก็จะต้องเป็นผู้ลงนามแต่งตั้ง หรือแม้แต่การเบิกจ่ายงบประมาณของเทศบาลจะต้องผ่านขั้นตอนซึ่งใช้เวลามากและไม่ทันกับความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นมากที่สุดพลละสอดคล้องกับการแก้ปัญหาของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ที่สำคัญประชาชนในท้องถิ่นต้องจะต้องมีความตื่นตัวมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นมากขึ้น นั่นคือเมื่อกฎหมายเปิดโอกาสให้ใช้สิทธิในการเลือกผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงได้แล้ว ประชาชนในท้องถิ่นควรที่จะได้มีโอกาสเข้าไปตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเหล่านี้รับผิดชอบต่อการทำงานเพื่อชุมชนมากขึ้น เช่นเดียวกันกับกลุ่มการเมืองในท้องถิ่นควรที่จะมีการแสดงบทบาททางการเมืองโดยเฉพาะการเป็นตัวแทนประชาชนในพื้นที่เพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะที่มาจากความต้องการของท้องถิ่น มากกว่าการรวมตัวเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งและเพื่อเข้าไปเป็นฝ่ายบริหารเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องเพราะจะทำให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่นมีสภาพที่ไม่ต่างจากพรรคการเมืองไทยที่อยู่เป็นปัจจุบัน

2.5.2 กลุ่มทางการเมืองท้องถิ่นกับการปฏิรูปทางการเมืองไทย กรณีศึกษากลุ่มทำน้ำ

ปัญหาสำคัญในการปกครองส่วนท้องถิ่นไทยปัจจุบัน นอกเหนือจากการขาดอิสรภาพท้องถิ่นอยู่ใต้การควบคุมของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ดังจะเห็นได้จากผู้นำฝ่ายบริหารของท้องถิ่นทุกประเภท ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในเรื่องต่าง นอกจากนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังเป็นองค์กรที่มีลักษณะราชการสูงเพราะต้องอาศัยหลักการทำงาน กฎระเบียบแบบแผนการทำงาน แบบระบบราชการ ทำให้ความคล่องตัวในการบริหารมีน้อย และเปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรเอกชนมีส่วนร่วมด้วยน้อย ที่สำคัญประชาชนไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและใกล้ชิดกับการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทั่วไปจะมองว่าเป็นการปกครองของข้าราชการและบรรดานักการเมืองท้องถิ่นไม่ต่างจากการปกครองส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำให้มองว่าหน้าที่ของประชาชนในระดับท้องถิ่นคือการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการวิ่งเต้นขอความช่วยเหลือต่างๆ จากบรรดานักการเมืองท้องถิ่น

3. ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ลักษณะของการแสดงออกของกลุ่มการเมืองที่แตกต่างกันน่าจะมาจากเงื่อนไขทางการเมืองในพื้นที่ต่างกัน จึงทำให้ผลการวิจัยในครั้งนี้กลุ่มการเมืองทั้งสองพื้นที่มีความแตกต่างกัน โดยกลุ่มทำน้ำ ในการศึกษานี้เป็นกลุ่มการเมืองให้ประชาชนรู้สึกรัก ห่วงเห่น และผูกพันกับท้องถิ่น ซึ่งก็จะทำให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยในท้องถิ่นได้

จากข้อเสนอต่อทิศทางการพัฒนาการปกครองท้องถิ่นไทยโดยรวมข้างต้นนี้จะทำให้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในอนาคตซึ่งจะต้องมีการพัฒนามากกว่าที่เป็นอยู่ โดยกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในอนาคตจะต้องมีการปรับบทบาทการพัฒนาของกลุ่มให้สอดคล้องกับกฎหมายและการพัฒนาทางการเมือง นั่นคือ

ประการแรก การปรับบทบาทของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นให้สอดคล้องกับกฎหมายการปกครองท้องถิ่น นั่นคือ กลุ่มการเมืองท้องถิ่นจะต้องทำหน้าที่ดึงให้คนดี ๆ ในท้องถิ่น ไปลงสมัครรับเลือกตั้งและเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ในนามของกลุ่ม ดังจะเห็นได้จากในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 จะเห็นว่ามีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีตั้งแต่อดีตรองนายกรัฐมนตรี อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และข้าราชการระดับสูง ไปลงสมัครเป็นผู้ว่าราชการ

กรุงเทพมหานคร เป็นแบบอย่างให้เห็นว่าในอนาคตการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดึงให้ผู้มีความรู้ความสามารถเข้าไปบริหารท้องถิ่น

เช่นเดียวกับหน่วยงานปกครองท้องถิ่นปัจจุบัน คือ เทศบาล และพัทยา ก็จะต้องมีการปรับบทบาทของการเลือกผู้บริหาร คือ เทศบาลจะต้องมีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2543 และเมืองพัทยา ก็จะต้องมีการเลือกนายกเทศมนตรีเมืองพัทยาโดยตรงจากประชาชน ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.2542 อันแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการมีผู้บริหารงานท้องถิ่นที่เข้มแข็ง (Strong Mayor Form) จะก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นได้มากกว่า ในขณะที่การเลือกผู้บริหารโดยตรงจะส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความสนิทสนมและคุ้นเคยกับผู้บริหารงานท้องถิ่นมากกว่าการเลือกตั้งโดยอ้อมที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ขณะที่กลุ่มการเมืองท้องถิ่นก็จะสามารถที่จะส่งผู้สมัครในนามกลุ่มลงทั้งเป็นฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ อันจะทำให้นโยบายของกลุ่มสามารถกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะของท้องถิ่นได้มากขึ้น และการที่รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดกฎหมายเกี่ยวกับกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเช่นเดียวกับพรรคการเมือง นับได้ว่าเป็นโอกาสอันดีที่จะทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมกลุ่มเพื่อดำเนินบทบาททางการเมืองที่ง่ายขึ้น โดยเฉพาะในการเมืองท้องถิ่นซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีผู้บริหารงานที่เป็นคนในท้องถิ่นและรู้ถึงปัญหาของท้องถิ่นมากกว่าผู้บริหารที่ส่งมาจากส่วนกลาง อย่างในอดีต ฉะนั้นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในอนาคตควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและประชาชนให้เกิดมากขึ้น เพราะจะเป็นทางเลือกผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากบุคคลในพื้นที่เพื่อมาพัฒนาท้องถิ่นและไม่ต้องพึ่งพาการบริหารจากส่วนกลางดังเช่นที่เป็นอยู่

ประการที่สอง การปรับบทบาทของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางการเมืองปัจจุบัน โดยองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นเสมือนโรงเรียนสร้างประชาธิปไตยให้กับประชาชน องค์กรปกครองท้องถิ่นปัจจุบันมีลักษณะการจำลองการบริหารการเมืองเช่นเดียวกับการเมืองในระดับชาติ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกผู้นำมาบริหารท้องถิ่น การบริหารงานจากข้าราชการประจำ เป็นต้นนอกจากนี้การสนับสนุนการรวมกันของประชาชนในท้องถิ่นในลักษณะประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่นนับได้ว่าเป็นสิ่งที่พึงกระทำให้เกิดขึ้น เพราะจะทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองมีการรวมพลังกันเพื่อต่อกรกับหน่วยงานของรัฐบาล และเอกชนที่เอารัดเอาเปรียบในพื้นที่ขณะเดียวกันประชาชนก็ต้องร่วมมือกันมากขึ้นในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องของการเสียภาษีให้กับท้องถิ่น แม้ที่ผ่านมาประชาชนไทยเคยชินกับการเสียภาษีให้ส่วนกลาง มายุคปัจจุบันองค์กรปกครองท้องถิ่น ได้เข้ามามีบทบาทในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งก็จะต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์และการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนในการเสียภาษีเพื่อ

พัฒนาท้องถิ่นให้มากขึ้น เพราะภาษีท้องถิ่นเหล่านี้มีบทบาทต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและเศรษฐกิจของท้องถิ่นให้ดีขึ้น

บทบาทในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้นับได้ว่ากลุ่มการเมืองท้องถิ่นในอนาคตจะต้องมีส่วนในการสนับสนุนให้เกิดขึ้น กลุ่มการเมืองท้องถิ่นในอนาคตจะต้องมีลักษณะเป็นกลุ่มที่ขยายฐานไปสู่ประชาชนในพื้นที่มากขึ้น นอกเหนือจากบทบาทของกลุ่มการเมืองในการลงสมัครรับเลือกตั้งในปัจจุบัน โดยจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกและการกิจกรรมหรือแสดงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มการเมืองมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด และควรที่จะมีการระดมทุนของกลุ่มจากทุนสนับสนุนของท้องถิ่นมากขึ้นแทนที่จะเป็นการระดมทุนจากบุคคลเพียงไม่กี่คนในกลุ่มลักษณะเหล่านี้จะทำให้กลุ่มการเมืองมีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้น และเป็นฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มที่มั่นคง ตลอดจนสร้างความหลากหลายของกลุ่มการเมืองในพื้นที่ให้มากขึ้นและไม่เกิดการผูกขาดเพียงกลุ่มการเมืองเดียวในพื้นที่ โดยเฉพาะในอนาคตการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองท้องถิ่นให้มีผู้บริหารแบบเข้มแข็ง (Strong Mayor Form) คือ การเลือกนายกเทศมนตรีโดยตรงในเทศบาล และการเลือกผู้บริหารเมืองพัทยาโดยตรง เพื่อที่จะเข้ามาบริหารงานท้องถิ่น ทำให้บทบาทของกลุ่มการเมืองในอนาคตจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทในการคัดสรรผู้ลงสมัครผู้บริหารท้องถิ่น ในนามกลุ่มคัดสรรนักการเมืองท้องถิ่นที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพราะการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนจะทำให้นักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น ขณะเดียวกันก็เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกนโยบายที่นักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้นำเสนอ ซึ่งเป็นนโยบายที่สอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่มากที่สุด ประกอบกับในพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเข้าชื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นได้ ในกรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นไม่สามารถทำงานตอบสนองต่อประชาชนและท้องถิ่นได้ รวมไปถึงเป็นการตรวจสอบการบริหารของฝ่ายบริหาร เพราะหากผู้บริหารงานมีพฤติกรรมที่ฉ้อราษฎร์บังหลวง ประชาชนก็สามารถเข้าชื่อถอดถอนได้เช่นกัน

ดังนั้น บทบาทของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในอนาคตจะต้องดำเนินไปเพื่อสร้างการพัฒนาประชาธิปไตยให้กับประชาชนท้องถิ่นแล้วยังจะต้องมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่ได้ให้โอกาสประชาชนในการตรวจสอบผู้บริหารงานของรัฐบาลและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากที่สุด กลุ่มการเมืองท้องถิ่นในอนาคตจึงต้องมีการปรับบทบาทให้สอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญและมีความโปร่งใสในการดำเนินงาน และเป็นกลุ่มการเมืองที่สามารถขยายฐานอำนาจทางการเมืองไปยังประชาชน ทั้งนี้เพื่อที่จะสร้างให้กลุ่มสามารถคงสถานะภาพของกลุ่มให้ดำรงอยู่ต่อไป

บรรณานุกรม



บรรณานุกรม

- กิตติ์ชัยญา วาจาดี (2554) *พัฒนาการของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น* มหาวิทยาลัยขอนแก่น
กนก วงษ์ตระหง่าน (2528) *การเมืองในระบอบประชาธิปไตย* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชโรเดอร์ ริชาร์ด ซี (2534) *การเมืองการปกครองสหรัฐอเมริกา* กรุงเทพมหานคร
สำนักข่าวสารอเมริกัน
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2526) “การเมืองของกลุ่มในหมู่บ้านภาคเหนือ การวิเคราะห์โดยใช้แนวคิด
เครือข่ายสังคม” *รัฐศาสตร์สาร* ปีที่9 ฉบับที่ 2 คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชัยมงคล จันทระจิต (2553) “บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองหลังสวน จังหวัด
ชุมพร” การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ณัฐพร แสงประดับ (2527) “การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลมาจาก
การพัฒนาการท่องเที่ยว ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านป่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัด
เชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล
- เดชะ สิทธิสุทธิ (2541) “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองในการเมืองท้องถิ่น :
ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่ม “สันติธรรม” ในเทศบาลเมืองนครปฐม” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชนพล อินทะมุล (2552) “บทบาททางการเมืองของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51” การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชเนศวร์ เจริญเมือง (2539) “การปฏิรูปการเมืองกับการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่น” เอกสารชุด
ปฏิรูปการปกครองท้องถิ่น ลำดับที่ 11 โครงการศึกษาการปกครองท้องถิ่น
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โรงพิมพ์มิ่งเมือง
_____ (2540) *100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ.2440-2540* กรุงเทพมหานคร คบไฟ
- ธีรยุทธ บุญมี (2533) “ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย” เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา สังคมและ
วัฒนธรรมไทย หน่วยที่ 1-7 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2539) *สองหน้าสังคมไทย : บทวิพากษ์โครงสร้างอารยธรรมไทย*
กรุงเทพมหานคร ผู้จัดการ

- ประเวศ วะสี (มปป.) *การปฏิรูปทางการเมือง : ทางออกของประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน
- ยอดชาย คำทางชล (2552) “บทบาททางการเมืองสมาชิกสภาเขตสายไหม” วิทยานิพนธ์ปริญญา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ยศ สันสมบัติ (2533) *อำนาจ บุคลิกภาพ และผู้นำการเมืองไทย* กรุงเทพมหานคร
สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วรพันธุ์ สุวรรณยุหะ (2535) “การรักษาอำนาจของกลุ่มการเมืองในระบบการเมืองท้องถิ่นไทย
ศึกษาเฉพาะกลุ่มการเมือง “พลังสังคม” เทศบาลเมืองสงขลา” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วัชร วัฒนารักษ์ (2537) “ผู้นำท้องถิ่นราชบุรี : ศึกษาทรัพยากรและเครือข่าย” วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศิริศักดิ์ ศิริมังคะลา (2533) “ความขัดแย้งในการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมือง
อุทัยธานี” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สนิท สมักรการ (2532) *การพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารงานพัฒนาชนบทของผู้นำ
ท้องถิ่นระดับกำนันโดยใช้เรื่องจริงเฉพาะกรณี* ขอนแก่น สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สมบัติ จันทรวงศ์ (2535) “บทบาทของเจ้าพ่อท้องถิ่นในเศรษฐกิจและการเมืองไทย” รัฐ ทุน
เจ้าพ่อท้องถิ่นกับสังคมไทย กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- แสวง รัตนมงคลมาศ (2529) “กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน” ในเอกสารประกอบชุดวิชา
สถาบันและกระบวนการทางการเมือง นนทบุรี สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุนทร ลิขิตาน (2528) “กระบวนการก่อเกิดกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศไทย : ศึกษากรณี
สมาพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ
ปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุรเชษฐ์ เนียมทัง (2538) “ลักษณะและพัฒนาการของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเทศบาลนครเชียงใหม่
ระหว่าง พ.ศ.2517-2537” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและ
การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สาณฑ์ ไยสามเสน (2541) “กลุ่มการเมืองกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน
กรณีศึกษาชนบทภาคเหนือ” วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา

อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2540) “ปัญหาการปกครองท้องถิ่น : ปัญหาเก่าใส่จินตภาพใหม่”

เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการปกครองท้องถิ่น มปป

_____. (2543) *วิสัยทัศน์การปกครองท้องถิ่น และแผนการกระจายอำนาจ* กรุงเทพมหานคร
มติใหม่

อมรา พงศาพิช และปรีชา คุวินทร์พันธุ์ (2543) *ระบบอุปถัมภ์* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มานุษยวิทยาประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

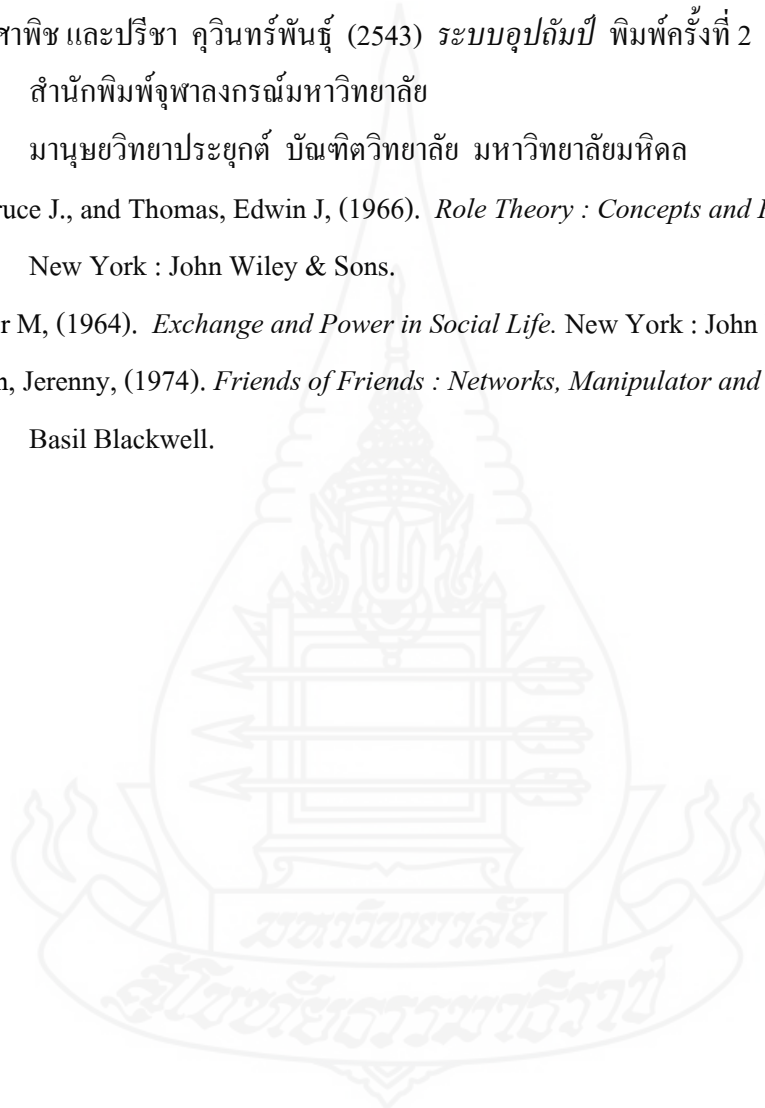
Biddle, Bruce J., and Thomas, Edwin J, (1966). *Role Theory : Concepts and Research.*

New York : John Wiley & Sons.

Blau. Peter M, (1964). *Exchange and Power in Social Life.* New York : John Wiley & Sons.

Boissevain, Jerenny, (1974). *Friends of Friends : Networks, Manipulator and Coalition.* Oxford :

Basil Blackwell.





ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบช่วยธรรมมาภิบาล



ภาคผนวก ก
แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถามการวิจัย

แบบสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลโพนางคำ
เรื่อง การก่อเกิดและบทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย สาขาวิชาการเมืองและการปกครองภาควิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมธิราช

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ทำเพื่อแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่อกลุ่มการเมืองท้องถิ่น อันจะนำไปสู่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษากลุ่มการเมืองท้องถิ่นในระดับต่อไป โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ตามความคิดของท่านอย่างอิสระ และตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ขอขอบคุณในความร่วมมือนมา ณ โอกาสนี้

นายวีระ ทับทิมทอง

ผู้ทำวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัว

1. ชื่อ.....
2. อายุ.....ปี
3. สถานภาพทางครอบครัว โสด สมรส หย่าร้าง
4. การศึกษาสูงสุด ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช อนุปริญญา / ปวส.
 ปริญญาตรี อื่นๆ
5. สถาบันการศึกษาที่ท่านจบ / สาขาวิชา.....
6. อาชีพ ก่อน ที่จะมาดำรงตำแหน่งสมาชิกกลุ่มการเมือง.....
7. อาชีพ ปัจจุบัน.....
8. กลุ่มการเมืองที่ท่านเป็นสมาชิกปัจจุบันชื่อ.....
9. ก่อนหน้านี้นั้นท่านเคยเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองอื่นหรือไม่ (โปรดระบุชื่อกลุ่ม).....
10. ท่านเคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาล ในสมัยที่ผ่านมา เป็น ไม่เป็น
11. ปัจจุบันท่านเป็นสมาชิกสภาเทศบาล เป็น ไม่เป็น

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

1. ท่านเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง ตั้งแต่เมื่อไร ?

.....

2. ท่านรู้จักกลุ่มการเมืองนี้ได้อย่างไร ?

.....

3. ใครเป็นผู้ชักนำท่านเข้ากลุ่มการเมือง ?

.....

4. สาเหตุที่ท่านเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง ?

.....

5. สมาชิกในกลุ่มการเมืองที่ท่านสนิทสุด ?

.....

6. ตำแหน่งงานและกิจกรรมของท่านในกลุ่มการเมือง ?

.....

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อกลุ่มการเมือง

1. ท่านคิดว่าความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่มจากอดีตถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงด้านใดบ้าง ?

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่ากลุ่มการเมืองของท่านมีจุดเด่นกว่ากลุ่มการเมืองอื่นในท้องที่เดียวกัน ด้านใดบ้าง ?

.....

.....

.....

3. กระบวนการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของกลุ่มการเมืองของท่านมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญใดบ้าง ?

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าการรวมกลุ่มสมัครสมาชิกเทศบาลตำบลกับการเป็นผู้สมัครอิสระ มีความแตกต่างกันอย่างไร ?

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าจุดแข็ง และจุดอ่อนภายในกลุ่มท่าน ปัจจุบันมีอะไรบ้าง ?

.....

.....

.....

6. ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการรวมกลุ่มการเมืองของท่านคืออะไร?

.....

.....

.....

7. ท่านมีความคิดเห็นต่อ ผู้นำกลุ่ม แกนนำกลุ่ม และสมาชิกในกลุ่มท่านอย่างไร?

.....

.....

.....

8. ปัจจุบันนโยบายของกลุ่มท่าน ซึ่งได้กล่าวไว้ช่วงหาเสียง สามารถนำมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมในการบริหารงานเทศบาลตำบลมากน้อยแค่ไหน ?

.....

.....

.....

9. ท่านพอใจกับการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองนี้หรือไม่อย่างไร?

.....

.....

.....

10. ท่านเคยคิดจะสมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในนามพรรคการเมืองหรือไม่ อย่างไร ?

.....

.....

.....

11. กลุ่มของท่านเคยคิดจะไปร่วมกับพรรคการเมืองหรือไม่อย่างไร?

.....
.....
.....

12. กลุ่มของท่านเคยคิดที่จะพัฒนากลุ่มให้เป็นพรรคการเมือง หรือไม่ อย่างไร ?

.....
.....
.....

13. ทำไมผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่ไม่สนใจสมัครในนามพรรคการเมือง ?

.....
.....
.....

14. .ในการเลือกตั้งผู้บริหารเทศบาลต่อไป จะเป็นการเลือกนายกเทศมนตรีโดยตรงนั้น จะมีผลต่อสถานะภาพของกลุ่มหรือไม่ (อ่อนแอลง/เข้มแข็งขึ้น) ?

.....
.....
.....

15. ท่านคิดว่าภาครัฐควรมีส่วนในการสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาการที่ดีของกลุ่มการเมืองในอนาคตหรือไม่ ถ้าควรอย่างไร?

.....
.....
.....

แบบสัมภาษณ์ข้าราชการในสังกัดเทศบาลตำบลโพนางดำ

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ชาย หญิง
2. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง.....
3. ระยะเวลาที่ท่านเป็นข้าราชการในเทศบาล.....ปี.....เดือน
4. ปัจจุบันท่านอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลหรือไม่ อาศัย ไม่อาศัย

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อกลุ่มการเมืองในเทศบาลตำบล

1. ท่านคิดว่าการบริหารงานเทศบาลตำบล โดยสมาชิกสภาที่มาจากกลุ่มการเมืองมีความแตกต่างจากสมาชิกผู้สมัครอิสระอย่างไร (จุดอ่อน/จุดแข็ง) และท่านคิดว่าควรจะเป็นแบบไหนระหว่างแบบอิสระกับกลุ่ม ?

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่ากลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่เขามาบริหารงานในเทศบาลตำบลของท่านในขณะนี้ มีศักยภาพมากน้อยแค่ไหน ในการบริหารงาน ? (ยกตัวอย่าง ถ้ามี) ?

.....

.....

.....

.....

3. ในการบริหารงานระหว่างฝ่ายสมาชิกสภา ฝ่ายบริหารและข้าราชการประจำมีความราบรื่น หรือมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง (ยกตัวอย่าง ถ้ามี) ?

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าภาครัฐควรมีส่วนในการสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือกลุ่มการเมืองท้องถิ่น เหล่านี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาการที่ดีของกลุ่มการเมืองในอนาคตหรือไม่ ถ้าควรอย่างไร ?

.....
.....
.....

5. ท่านคิดว่าการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยตรงมีผลกระทบต่อกลุ่มการเมือง กลุ่มผู้สมัครอย่างไร หรือไม่ ?

.....
.....
.....



แบบสัมภาษณ์ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพนางคำ

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ชาย หญิง
2. อาชีพ.....
3. ปัจจุบันท่านอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล มาเป็นเวลา.....ปี
4. ในการเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลตำบลที่ผ่านมาท่านเลือกผู้สมัครอิสระ หรือผู้สมัครในนามกลุ่ม
 - อิสระ
 - กลุ่ม ชื่อกลุ่ม.....

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อกลุ่มการเมือง กลุ่มทำน้า เทศบาลตำบลโพนางคำ เข้าไปบริหารเทศบาลตำบลของท่าน ?

1. สาเหตุที่ท่านเลือกผู้สมัครอิสระ

.....

.....

.....
2. สาเหตุที่ท่านเลือกกลุ่มการเมือง กลุ่มทำน้า เทศบาลโพนางคำ เข้าไปบริหารเทศบาลของท่าน?

.....

.....

.....
3. ผลการบริหารเทศบาลของกลุ่มการเมืองที่ผ่านมาท่านพอใจหรือไม่อย่างไร ?

.....

.....

.....
4. ท่านคิดว่ากลุ่มการเมืองที่ท่านเลือกควรมีบทบาทในการบริหารเทศบาลตำบลในด้านใดเป็นพิเศษ ?

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าในอนาคตสมาชิกสภาเทศบาลตำบลควมมาจากกลุ่มการเมืองหรือผู้สมัครอิสระ หรือพรรค

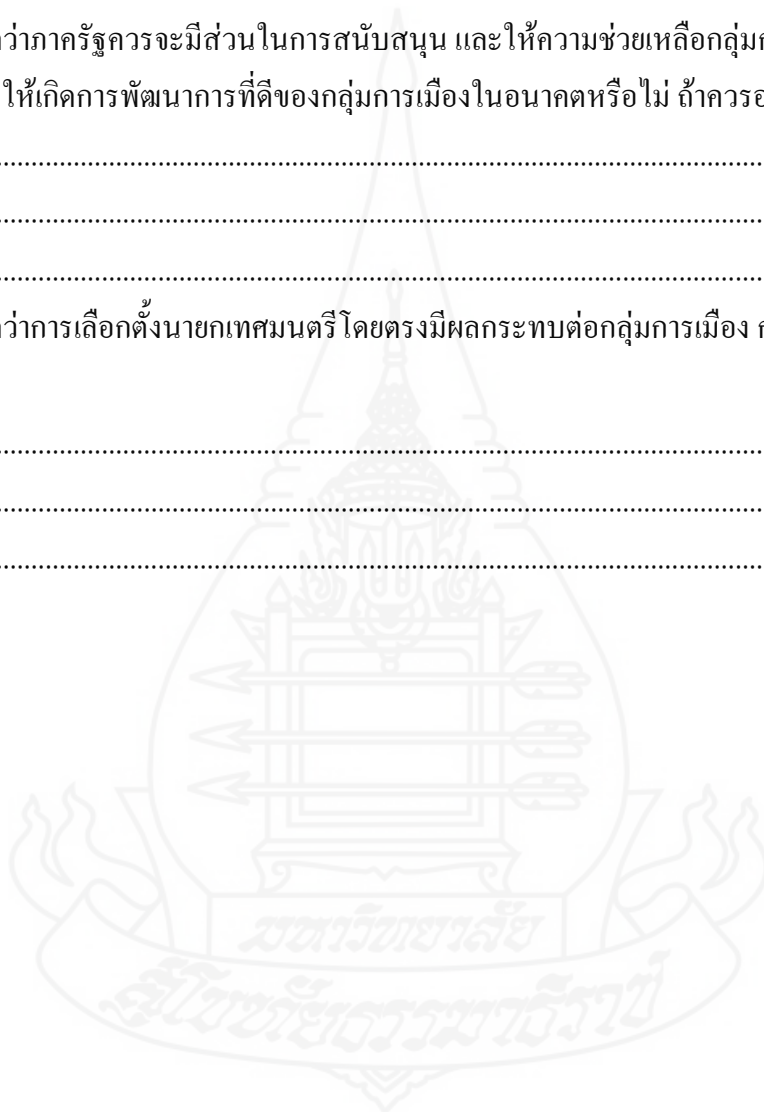
.....
.....
.....

6. ท่านคิดว่าภาครัฐควรมีส่วนในการสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาการที่ดีของกลุ่มการเมืองในอนาคตหรือไม่ ถ้าควรอย่างไร

.....
.....
.....

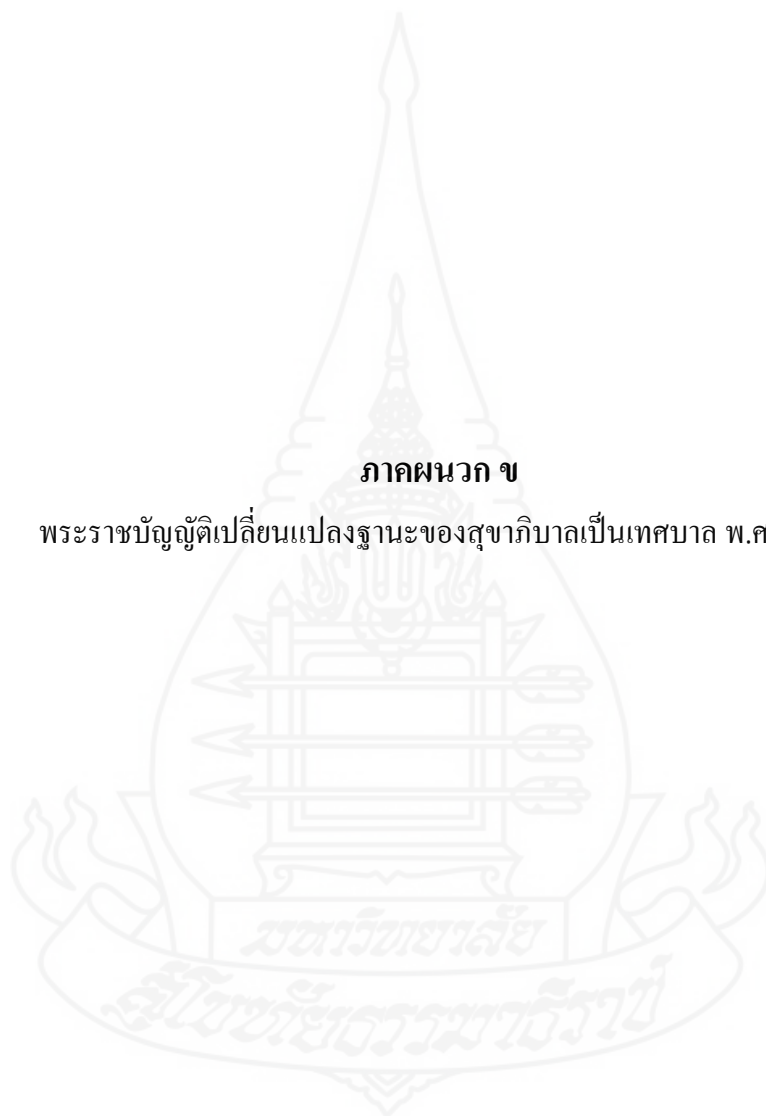
7. ท่านคิดว่าการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมีผลกระทบต่อกลุ่มการเมือง กลุ่มผู้สมัครอย่างไรหรือไม่

.....
.....
.....



ภาคผนวก ข

พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสภาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542



พระราชบัญญัติ
เปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล
พ.ศ. ๒๕๔๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๒
เป็นปีที่ ๕๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและ
ยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของ
สุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วัน
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

- (๑) พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๕๕
- (๒) พระราชบัญญัติสุขาภิบาล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๑
- (๓) พระราชบัญญัติสุขาภิบาล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๘

มาตรา ๔ ให้บรรดาสுகาภิบาลตามกฎหมายว่าด้วยสุขาภิบาลที่มีอยู่ในวันที่
พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีฐานะเป็นเทศบาลตำบลตามกฎหมายว่าด้วย
เทศบาลในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้เรียกชื่อและกำหนดเขตของเทศบาลตำบลตามวรรคหนึ่งตามชื่อและเขตของ
สุขาภิบาลเดิม

มาตรา ๕ บรรดาการกระทำใดๆ ที่คณะกรรมการสุขาภิบาลตามกฎหมายว่าด้วยสุขาภิบาลได้กระทำไปแล้วโดยชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้เป็นอันใช้ได้

มาตรา ๖ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน หนี้ สิทธิ และเงินงบประมาณของสุขาภิบาลที่มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับไปเป็นของเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ ให้โอนบรรดาพนักงานและลูกจ้างของสุขาภิบาลซึ่งมีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ไปเป็นพนักงานเทศบาลและลูกจ้างของเทศบาลที่จัดตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยให้ได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างรวมทั้งสิทธิและประโยชน์ต่างๆ ไม่ต่ำกว่าที่ได้รับอยู่เดิม และเพื่อประโยชน์ในการนับเวลาทำงานให้ถือเวลาทำงานของบุคคลดังกล่าวในระหว่างที่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของสุขาภิบาลเป็นเวลาทำงานของพนักงานหรือลูกจ้างของเทศบาล แล้วแต่กรณี

มาตรา ๘ ให้โอนทรัพย์สินและหนี้ของเงินทุนส่งเสริมกิจการสุขาภิบาลตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินทุนส่งเสริมกิจการสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๕๐๒ ที่มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ไปเป็นของเงินทุนส่งเสริมกิจการเทศบาลตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล พ.ศ. ๒๕๑๘

สิทธิและหนี้สินที่สุขาภิบาลใดมีอยู่ในเงินทุนส่งเสริมกิจการสุขาภิบาลตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินทุนส่งเสริมกิจการสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นจำนวนเท่าใด ให้ถือว่าเทศบาลตำบลที่เปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลนั้นมีสิทธิหรือเป็นหนี้ในเงินทุนส่งเสริมกิจการเทศบาลตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล พ.ศ. ๒๕๑๘ เท่าจำนวนนั้น

มาตรา ๙ ให้กรรมการสุขาภิบาลซึ่งได้รับเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นสมาชิกสภาเทศบาลของเทศบาลตำบลที่เปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลนั้น จนกว่าจะครบวาระที่เหลืออยู่เดิมของกรรมการสุขาภิบาลนั้น

ให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตามกฎหมาย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลให้ครบจำนวนของสภาเทศบาลตามกฎหมาย ว่าด้วยเทศบาลภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้มีวาระการดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระของสมาชิกสภาเทศบาลตามวรรคหนึ่ง

ความในวรรคสองมิให้ใช้บังคับกับกรณีที่ว่าวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาเทศบาลตามวรรคหนึ่งมีเหลืออยู่ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ในกรณีเช่นนั้น ให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๑๐ ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้สมาชิกสภาเทศบาลตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง เลือกสมาชิกด้วยตนเองเป็นนายกเทศมนตรีคนหนึ่งและเทศมนตรีสองคนประกอบเป็น คณะเทศมนตรีแล้วเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง

เทศบาลใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเพิ่มขึ้นตามมาตรา ๕ วรรคสอง ให้ สมาชิกสภาเทศบาลของเทศบาลนั้นเลือกสมาชิกด้วยตนเองเป็นนายกเทศมนตรีคนหนึ่งและ เทศมนตรีสองคนประกอบเป็นคณะเทศมนตรี แล้วเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง ทั้งนี้ ภายใน สิบห้าวันนับแต่วันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเพิ่มขึ้น และให้คณะเทศมนตรีตามวรรคหนึ่ง พ้นจากตำแหน่งในวันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะเทศมนตรี

มาตรา ๑๑ บรรดาข้อบังคับ กฎ ระเบียบ ประกาศ มติ และคำสั่งที่ออกตาม กฎหมายว่าด้วยสุขภาพหรือกฎหมายอื่นที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงมีผลใช้บังคับได้ต่อไปเป็นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัด หรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายว่าด้วยเทศบาล

มาตรา ๑๒ ในวาระเริ่มแรกเป็นเวลาสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มิให้นำมาตรา ๘ (๕) แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ มาใช้บังคับกับเทศบาล ที่จัดตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัตินี้ และให้สำนักทะเบียนอำเภอ ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียน ราษฎรที่มีหน้าที่รับผิดชอบและควบคุมการปฏิบัติงานการทะเบียนราษฎรในเขตสุขภาพเดิม ยังคงมีหน้าที่ดังกล่าวในเขตเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

มาตรา ๑๓ ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และ สารวัตรกำนัน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในเขตเทศบาลที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ในวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงมีอำนาจหน้าที่อยู่ต่อไปจนกว่าจะพ้นจากตำแหน่ง หรือครบวาระ แต่ไม่เกินห้าปี และมีให้ใช้กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ในส่วนที่บัญญัติถึงการแต่งตั้ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนันในเขตเทศบาลนั้น

มาตรา ๑๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ – สกุล	นายวีระ ทับทิมทอง
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 15 มิถุนายน 2512
สถานที่เกิด	จังหวัดชัยนาท
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2545 ปริญญาตรี การจัดการทั่วไป สาขาวิชาการบัญชี สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2555 ระดับปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเทศบาลตำบลโพธิ์พิทักษ์ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท
ตำแหน่ง	หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลโพธิ์พิทักษ์

